

Univerzita Karlova v Praze
Přírodovědecká fakulta
katedra sociální geografie a regionálního rozvoje

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Regionální a politická geografie

Bc. Radka Košťálová

PODPORA CESTOVNÍHO RUCHU V ÚSTECKÉM KRAJI
PO ROCE 2000

SUPPORTING THE TOURISM IN THE ÚSTÍ REGION
AFTER 2000

Diplomová práce

Praha 2011

Vedoucí diplomové práce: RNDr. Dana Fialová, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze, 20. 4. 2011

Srdečně děkuji všem, kteří mi pomohli při zpracování mé diplomové práce. Zejména RNDr. Daně Fialové, Ph.D. za vstřícný přístup a odbornou pomoc při psaní mé diplomové práce, Ing. Tereze Dostálové a Bc. Barboře Hyškové za poskytnuté informace o městě Ústí nad Labem a také rodině a přátelům za všestrannou podporu a pomoc.

Abstrakt

Diplomová práce je zaměřena na cestovní ruch a jeho rozvoj v případových studiích Ústeckého kraje a města Ústí nad Labem. V teoretickém zarámování jsou vysvětleny pojmy, s kterými se pracuje v případových studiích.

Případová studie věnující se Ústeckému kraji podrobně rozebírá koncepční dokumenty, které se zabývají cestovním ruchem a jeho rozvojem, jeho priority a opatření. Dále popisuje nový projekt kraje Brána do Čech a s ním i nově vznikající destinační agentury, kapitolu uzavírají plány Ústeckého kraje do budoucna. Stejně tak ve městě Ústí nad Labem jsou analyzované rozvojové dokumenty s důrazem na cestovní ruch a projekty realizované městem ve vztahu k cestovnímu ruchu nebo revitalizaci města a opět nástin plánů do budoucna.

Další kapitola se zabývá strukturou konceptů cestovního ruchu, základem je vlastní návrh, který srovnávám s vybranými koncepty kraje i města.

Klíčová slova

Cestovní ruch, destinační management, destinační agentury, koncepční dokumenty, Ústí nad Labem

Abstract

The diploma thesis is aimed to tourism and its development in case studies by the Ústí region and the town of Ústí nad Labem. In the theoretical frame, definitions utilized in case studies are defined.

Devoted to the Ústí region, the case study analyzes conceptual documents, dealing with tourism and its development as well as its priorities and measures. The study then describes a new regional project, called “Gate into Bohemia” (and new destination agencies together with it). The chapter is finished with future plans of the Ústí region.

Similarly, development documents are analyzed in Ústí nad Labem, emphasizing tourism and projects, realized by the municipality in terms of tourism or revitalizing the town (as well as possible future plans again). Another chapter deals with the structure of tourism concepts; its basis is represented by the author’s own proposal, compared with selected concepts of the region and town.

Keywords

Tourism, destination management, destination agency, concept paper, Ústí nad Labem

Obsah

Seznam použitých zkratek	7
Seznam obrázků.....	8
Seznam tabulek	8
Seznam schémat.....	9
1 Úvod.....	10
1.1 Výběr tématu.....	10
1.2 Metodika práce.....	12
2 Teoretické zářámování	14
2.1 Diskuze literatury	14
2.2 Výklad základních pojmů užívaných v geografii cestovního ruchu	18
2.3 Rajonizace cestovního ruchu.....	22
2.4 Regionální politika a územní plánování.....	29
2.5 Fondy a projekty na podporu cestovního ruchu.....	32
2.6 Koncepční dokumenty	33
3 Rozvoj cestovního ruchu v Ústeckém kraji.....	35
3.1 Charakteristika Ústeckého kraje	35
3.2 Nové marketingové regiony Ústeckého kraje a projekt Brána do Čech	38
3.2.1 Destinační agentury	41
3.3 Koncepční dokumenty	43
3.3.1 Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013.....	43
3.3.2 Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje (2003)	50
3.3.3 Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji na roky 2010 – 2015	52
3.4 Plány do budoucna	60
4 Rozvoj cestovního ruchu ve městě Ústí nad Labem	61
4.1 Charakteristika města Ústí nad Labem	61
4.2 Rozvojové dokumenty města	64
4.2.1 Strategie rozvoje města Ústí nad Labem do roku 2015	64
4.2.2 Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem CENTRUM.....	65
4.2.3 Program aktivní politiky	69
4.3 Projekty města Ústí nad Labem	69
4.4 Neuskutečněné projekty města Ústí nad Labem	74

4. 5	Monitoring projektů	75
4. 6	Plány do budoucna	75
5	Navržená struktura dokumentu CR	78
6	Závěr.....	82
	Seznam literatury a dalších zdrojů.....	85
	Přílohy	

Seznam použitých zkratek

CR	cestovní ruch
ČR	Česká republika
ČSR	Česká socialistická republika
ČSSR	Československá socialistická republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DELITEUS	Svaz cestovního ruchu měst Děčín, Litoměřice, Teplice a Ústí nad Labem
ERDF	Evropský fond regionálního rozvoje (European regional development fund)
ESF	Evropský strukturální fond (European structural fund)
EU	Evropská unie
HUZ	hromadné ubytovací zařízení
IPRM	Integrovaný plán rozvoje města
KČT	Klub českých turistů
KÚ ÚK	Krajský úřad Ústeckého kraje
MMR ČR	Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky
NP	národní park
OP	operační program
OPS	obecně prospěšná společnost
ORP	obec s rozšířenou působností
o. s.	občanské sdružení
PAP	Program aktivní politiky
PRÚK	Program rozvoje Ústeckého kraje
RRA ÚK	Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje
r. s.	region soudržnosti
ROP (SZ)	Regionální operační program (Severozápad)
SCR ÚK 2003	Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje (vydaná 2003)
SCR ÚK 2009	Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje (vydaná 2009)
SF	strukturální fondy
SFŽP	Státní fond životního prostředí
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SR	státní rozpočet
SRM	Strategie rozvoje města
SROP	Společný regionální operační program
SWOT	analýza silných a slabých stránek, příležitostí a hrozeb
TIC	turistická informační centra
ÚK	Ústecký kraj
ÚL	Ústí nad Labem
UNWTO	Světová turistická organizace (United nations world tourist organization)

Seznam obrázků

Obr. č. 1: Rajonizace cestovního ruchu Ústeckého kraje v roce 1968 jako tzv. Severočeský soubor.....	23
Obr. č. 2: Rajonizace cestovního ruchu Ústeckého kraje (dříve Severočeský kraj) v roce 1985 (podle dat z roku 1982)	24
Obr. č. 3: Profil Ústeckého kraje z hlediska cestovního ruchu v roce 2007 (podle dat z roku 2004)	25
Obr. č. 4: Turistické regiony České republiky vymezené v roce 2010.....	28
Obr. č. 5: Turistické oblasti České republiky vymezené v roce 2010	29
Obr. č. 6: Logo projektu Brána do Čech.....	41
Obr. č. 7: Soustava cílů, priorit a opatření Ústeckého kraje pro období 2008 – 2013....	45
Obr. č. 8: Soustava specifických cílů, opatření a aktivit v IPRM ÚL (2008).....	67

Seznam tabulek

Tab. č. 1: Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje – cíle, priority a opatření (2003)	51
Tab. č. 2: Kapacita a návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních podle kategorie v Ústeckém kraji v roce 2009.....	54
Tab. č. 3: Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních v Ústeckém kraji s indexy změn za období 2000 – 2010.....	55
Tab. č. 4: Návštěvnost v krajích ČR s podíly nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2010.....	58
Tab. č. 5: Souhrnné údaje o cestovním ruchu v Ústeckém kraji a jejich vývoj v letech 2007 – 2009 indexem změny	59
Tab. č. 6: Zrealizované investiční akce v Ústí nad Labem týkající se cestovního ruchu a obnovy města po roce 2000.....	70
Tab. č. 7: Probíhající investiční akce v Ústí nad Labem týkající se cestovního ruchu a obnovy města po roce 2004.....	72

Tab. č. 8: Plánované investiční akce v Ústí nad Labem týkající se cestovního ruchu a obnovy města po roce 2010.....	74
---	----

Seznam schémat

Schéma č. 1: Systém jednotlivých sektorů s příklady aktérů v Ústeckém kraji	37
Schéma č. 2: Schéma opatření cestovní ruch a absorpční kapacita z Programu rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013 s jednotlivými příklady	48
Schéma č. 3: Systém jednotlivých sektorů s příklady aktérů ve městě Ústí nad Labem	63
Schéma č. 4: Navržená struktura dokumentu CR	79

1 Úvod

1.1 Výběr tématu

Důvodem vybrání tématu podpory a strategie cestovního ruchu v Ústeckém kraji a městě Ústí nad Labem je zájem o cestovní ruch, jeho rozvoj, fungování a budoucnost. Ráda bych přispěla k lepší image a propagaci kraje i města a přilákala do regionu více turistů. Dalším důvodem je skutečnost, že pocházím právě z Ústí nad Labem a na výběr tématu mě mimo jiné přivedla i odborná praxe, kterou jsem absolvovala na Magistrátu města Ústí nad Labem.

Cíle práce a pracovní otázky

Diplomová práce se věnuje podpoře cestovního ruchu a regionálního rozvoje v Ústeckém kraji a ve městě Ústí nad Labem.

Cíle této práce jsou:

- 1) Zmapovat řízení cestovního ruchu a zhodnotit jeho současný stav v Ústeckém kraji a v Ústí nad Labem. Vysledovat jak na daném území funguje destinační management a provést analýzu vývoje návštěvnosti kraje (ve srovnání s ostatními kraji Česka) a města. Kraj i město je stále vnímán jako region průmyslu a těžby (Pomykal 2010). Dílčím cílem bude snaha zjistit, jaká opatření přijímají příslušné instituce pro změnu přetrvávající negativní image kraje a města ve zbytku Česka.
- 2) Vyhledat v rozvojových dokumentech strategie kraje a města, týkající se cestovního ruchu. Vysledovat, jakým směrem má město tendenci se rozvíjet a na co kladou aktéři působící v kraji a městě důraz v rozvojových dokumentech. Jaké má město a kraj priority, jakými opatřeními se bude snažit o jejich naplnění a pomocí jakých indikátorů bude tyto priority hodnotit?
- 3) Porovnat skutečný stav/naplněnost projektů podle koncepčních dokumentů a zdali mají tyto projekty předpokládaný vliv na rozvoj CR a návštěvnost kraje/města. Jaké projekty (týkající se cestovního ruchu) se v daném regionu realizují a v jaké jsou fázi? Existují některé dlouho navrhované/projednávané projekty, které zatím nebyly realizovány a proč tomu tak je?
- 4) Navrhnout strukturu/obsah dokumentu CR a porovnat ji s vybranými rozvojovými dokumenty kraje i města, tedy zdali dané náležitosti zahrnují.

Struktura práce

Diplomová práce je rozdělena do 6 kapitol. V úvodní části je zdůvodněn výběr daného tématu, jsou stanoveny cíle a pracovní otázky, na které se diplomová práce snaží najít odpovědi. Následuje rozbor použité literatury a dalších zdrojů informací (webové stránky), dále je nastíněna metodika práce.

V druhé kapitole se věnuji výkladu jednotlivých pojmů a srovnání jednotlivých definic (jak se vyvíjely v čase i jak je vnímají autoři publikací), typologii cestovního ruchu podle různých autorů, destinačnímu managementu a vývoji rajonizace cestovního ruchu s důrazem na Ústecký kraj. Následují kapitoly zaměřené na regionální politiku a územní plánování, marketing a evropské fondy financující projekty na daném území. Diplomová práce stručně analyzuje, jaké jsou koncepční dokumenty týkající se rozvoje území na 2 úrovních – krajské a městské.

Třetí kapitola je případová studie Ústeckého kraje – v úvodní části kapitoly je charakterizován Ústecký kraj z hlediska cestovního ruchu spolu s hlavními aktéry působícími v kraji. Následuje popis nového projektu kraje pod názvem Brána do Čech. S tím souvisí i destinační agentury, které vznikají na území kraje. Další kapitolou jsou koncepční dokumenty Ústeckého kraje, kde analyzuji cíle a priority vybraných dokumentů vztahující se k cestovnímu ruchu, patří mezi ně např. Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013 a Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje z let 2003 a 2009, které jsou podrobněji rozpracovány. Nejdůležitější částí je monitoring projektů v kraji (úspěšnost plnění) a kapitolu o Ústeckém kraji uzavírají plány do budoucna.

Čtvrtá kapitola je věnovaná městu Ústí nad Labem a pro přehlednost kopíruje strukturu kapitoly předcházející. Jako první je charakterizováno město Ústí nad Labem z hlediska cestovního ruchu spolu s aktéry působícími na území. Druhou podkapitolou je rozbor rozvojových dokumentů. Vycházela jsem především ze Strategie rozvoje města Ústí nad Labem do roku 2015, Integrovaného plánu rozvoje města Ústí nad Labem CENTRUM 2007 – 2013, kde se detailněji zaměřuji na priority a cíle, posledním je Program aktivní politiky. Dalšími podkapitolami jsou projekty – dělené dle rozpracovanosti na zrealizované, probíhající, plánované a neuskutečněné. Kapitolu opět uzavírá monitoring projektů a plány do budoucna.

Pátá kapitola obsahuje navrženou strukturu dokumentu, která je následně konfrontována s vybranými dokumenty a popisuje nedostatky těchto dokumentů z hlediska obsahu.

Šestá kapitola, závěr práce, shrnuje výsledky a odpovídá na pracovní otázky, které byly položeny v úvodní části.

1.2 Metodika práce

Základní metodou pro naplnění cílů práce byla rešerše odborné literatury, jak zahraniční tak i domácí. Při práci bylo využito odborných publikací, učebnic, skript nebo článků. Byly analyzovány rozvojové dokumenty města a kraje a statistické ročenky. Některé informace byly čerpány z webových stránek důvěryhodných zdrojů.

Pro případovou studii – především kapitolu monitoringu projektů byla použita metoda řízených rozhovorů s pověřenými osobami (z Magistrátu města Ústí nad Labem a Krajského úřadu Ústeckého kraje) a terénní ověření/exkurze pro zjištění skutečného stavu projektů. Výběr osob, s kterými byl proveden řízený rozhovor, byl na základě předpokládaných znalostí o dané problematice v kraji nebo městě a odpovědnosti určitého oddělení za oblast regionálního rozvoje. V případě Krajského úřadu Ústeckého kraje se jednalo o oddělení regionálního rozvoje a cestovního ruchu a v případě Magistrátu města Ústí nad Labem bylo zvoleno oddělení strategického rozvoje a oddělení cestovního ruchu.

Na Krajském úřadu v Ústí nad Labem jsem konzultovala především problematiku projektu Brány do Čech (vymezení regionů, právní formy agentur atd.) s Mgr. Evou Berrovou z oddělení regionálního rozvoje a cestovního ruchu, která byla o rozhovor požádána emailem. Stěžejním tématem rozhovoru byl zmíněný projekt, dále pak existence svazu cestovního ruchu DELITEUS a plány Ústeckého kraje v budoucích letech ohledně rozvoje cestovního ruchu (blíže viz kapitoly 3. 2 a 3. 4). Osnova rozhovoru je zachycena v příloze (viz Příloha: Struktura rozhovoru na Krajském úřadu). Konzultace s Ing. Lucií Kuželovou (oddělení regionálního rozvoje a cestovního ruchu) byla zaměřena na priority, opatření a indikátory projektů v PRÚK 2008 – 2013. Ing. Kuželová byla oslovena, protože má mimo jiné na starost i rozvojové dokumenty Ústeckého kraje. Obě konzultace proběhly 28. 2. 2011 a rozhovor byl zaznamenáván písemně a některé dotazy byly řešeny dále přes email.

Druhou vybranou institucí byl Magistrát města Ústí nad Labem, kde jsem konzultovala téma projektů s vedoucí oddělení strategického rozvoje Ing. Terezou Dostálovou a vedoucí oddělení cestovního ruchu Bc. Barborou Hyškovou. Důvodem oslovení vedoucích těchto oddělení je předpoklad, že znají problematiku daného oboru nejlépe. O konzultaci bylo opět požádáno emailem. Témata rozhovoru byly projekty ve městě a

jejich financování, ať už projekty uskutečněné, probíhající, plánované nebo zatím nerealizované (určitým způsobem problémové). Dále jsme diskutovaly budoucí rozvoj města. Konzultace s vedoucími obou oddělení proběhla najednou 3. 3. 2011 a rozhovor byl nahráván na diktafon a poté přepsán. Stejně jako v předchozím případě byla využita emailová komunikace ohledně dílčích dotazů. Struktura rozhovoru je taktéž součástí přílohy (viz Příloha: Struktura rozhovoru na Magistrátu města Ústí nad Labem).

Při monitoringu projektů byla uplatněna také metoda fotodokumentace.

Literatura byla zapůjčena ze Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem a Regionální knihovny v Ústí nad Labem, z knihoven Přírodovědecké fakulty a Fakulty humanitních studií Univerzity Karlovy v Praze, knihovny CzechTourism nebo je v osobním vlastnictví.

2 Teoretické zarámování

2.1 Diskuze literatury

Literatura potřebná pro zpracování diplomové práce byla čerpána z oboru cestovního ruchu.

Ze zahraniční literatury byla využita publikace od T. Biegera (2008), který se ve své knize *Management von Destinationen* zabývá problematikou destinačního managementu. Autor řeší stěžejní pojmy jako turismus či destinace, věnuje se i organizaci turismu v systému ČR, cílům a zásadám pro management. Největší prostor dává marketingu destinace, její nabídce a plánování a financování těchto nabídek. Biegerovy definice byly použity v teoretickém zarámování práce (viz kapitola 2. 2).

Dalšími zahraničními autory jsou D. Weaver a L. Lawton (2002), kteří se ve své knize *Tourism management* věnují celkově cestovnímu ruchu – komentují jeho systém, růst a vývoj, popisují destinace, produkty a turistické trhy, sledují ekonomické dopady a vlivy ČR na životní prostředí a na závěr se zabývají rozvojem ČR. Kniha je určena např. pro studenty jako učebnice a jejím cílem je proniknutí do problematiky ČR. V diplomové práci se z této publikace objevuje definice cestovního ruchu (viz kapitola 2. 2).

Zahraničním autorem je i P. Kotler (1992), který ve svém díle „*Marketing management. Analýza, plánování, využití, kontrola.*“ podrobně studuje marketing a management. Nabízí se široké uplatnění knihy jak v teorii, tak i v praxi. Knihu dělí do částí a následně i do kapitol ve kterých se zabývá marketingovým řízením, příležitostmi, strategiemi a programy, analyzuje cílové trhy a závěrem radí, jak organizovat marketingové úsilí. Kniha byla jedním ze zdrojů při definování pojmů marketingu (viz kapitola 2. 4).

Pro zpracování práce byl důležitý *Výkladový slovník cestovního ruchu* od M. Páskové a J. Zelenky (2002) především pro teoretickou část, kde vysvětlují jednotlivé pojmy týkající se cestovního ruchu. Součástí publikace je i popis organizace v cestovním ruchu – zahraniční, mezinárodní i české. Často jsem se setkala s definicemi pojmů od Páskové v publikacích dalších autorů, je tedy zřejmé, že mnoho autorů čerpá z této knihy. Řadu definic od Páskové a Zelenky (2002) jsem využila v několika kapitolách teoretické části (viz kapitoly 2. 2, 2. 3 a 2. 4).

Od M. Páskové (2008) byla využita i publikace *Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu* – opět v teoretické části: definice pojmů např. cestovní ruch a destinace ČR (viz 2. 2).

Přínosnou byla kniha od I. Galvasové a kol. (2008) s názvem *Průmysl cestovního ruchu*, zaštitěnou Ministerstvem pro místní rozvoj ČR, kde podobně jako Pásková a Zelenka

definuje jednotlivé pojmy týkající se CR. Kniha je členěna na 3 hlavní kapitoly: Východiska a rámec cestovního ruchu, Specifikace odvětví cestovního ruchu a Cestovní ruch a veřejná správa. Z druhé kapitoly byly čerpány informace ohledně marketingu (viz kapitola 2. 4) a z třetí kapitoly to byly informace týkající se koncepčních dokumentů (viz kapitola 2. 6).

Další publikací byla skripta Geografie cestovního ruchu od autorů V. Štěpánek, L. Kopačka a J. Šíp (2001). Autoři ji rozdělili do 4 částí: na obecnou část (kde se věnují CR jako systému, jeho vývojovým trendům, druhům a formám, statistickému vývoji a regionálnímu rozmístění mezinárodního CR ve světových makroregionech), cestovní ruch v Evropě (kde zpracovávají jednotlivé oblasti), cestovní ruch na ostatních kontinentech a závěrem cestovní ruch v Česku. Z této publikace byly využity informace týkající se typologizace CR (viz kapitola 2. 2) a charakteristiky Ústeckého kraje (dále jen ÚK) (viz kapitola 3. 1).

Okrajově byla použita i Geografia cestovního ruchu od P. Mariota (1983). Pro moji práci jsem využila (především pro srovnání) pouze tehdejší definici (viz kapitola 2. 2.), která se od současné výrazně liší. Pro zpracování diplomové práce jsem ji více nevyužívala, důvodem byla právě skutečnost, že je napsaná téměř před 30 lety a současná věda pohlíží na cestovní ruch jinak než tehdy.

Ministerstvo pro místní rozvoj ČR vydalo pod vedením J. Přerovské (2002) publikaci Nová regionální politika, která velmi srozumitelně celé veřejnosti přibližuje problematiku regionálního rozvoje (viz kapitola 2. 4). Kniha je členěna do 5 kapitol (Vstupujeme do Evropy, Regionální politika, Územní plánování, Bytová politika a Cestovní ruch) a nalezneme zde řadu názorných příkladů a obrázků.

Teorii regionální politiky se věnují i autoři J. Blažek a D. Uhlíř (2002) v díle Teorie regionální politiky (nástin, kritika, klasifikace). Autoři představují přístupy a stanoviska týkající se metodologie a teorie, dále rozdělují jednotlivé teorie do skupin dle různých kritérií. Základní klasifikace teorií vychází z vývoje regionální politiky, zda dochází k vyrovnávání diferencí mezi regiony (teorie konvergence) nebo naopak zvyšování (teorie divergence), příkladem dalšího dělení je dle strany nabídky a poptávky. Tuto publikaci jsem využila v teoretickém zarámování regionálního rozvoje (viz 2. 4).

Do seznamu literatury byla zařazena i kniha Rajonizace cestovního ruchu ČSSR od M. Kotrby (1968), která je členěna do dvou základních kapitol a závěru. V první kapitole se autor dostává od zdůvodnění politických a ekonomických hledisek rajonizace, metod a způsobu zpracování, měst a funkcí oblastí ke kategorizaci oblastí CR a oblastí mimo

CR. V druhé kapitole podrobněji rozebírá soubory oblastí CR ve vztahu ke krajům, které doplňuje o tabulkové přehledy podmínek oblastí CR. V závěru zdůrazňuje využití zásad rajonizace. Pro tuto práci jsem čerpala informace z tehdejšího vymezení a zasazení Ústeckého kraje v kontextu s rajonizací Česka (viz kapitola 2. 3). Časem se změnilly podmínky a byla nutná aktualizace rajonizace. Novou Rajonizaci cestovního ruchu ČSR vytvořili V. Dohnal, O. Kolář, F. Příkryl a J. Říman (1985). Dílo je rozdělené do 5 částí: v první části jsou vypsány základní dokumenty Rajonizace CR ČSR, druhá část se věnuje Rajonizaci CR a územnímu plánování, ve třetí části je popsána metodika zpracování, čtvrtá část vymezuje oblasti CR a pátá pak území mimo oblasti CR. Podobně jako v předcházející knize pro mě bylo důležité vymezení a zařazení Ústeckého kraje (viz kapitola 2. 3). Nejnovější je Návrh nové rajonizace cestovního ruchu ČR od J. Vystoupila, A. Holešinské, J. Kuncce a M. Šauera (2007). Tato aktualizace pojímá problematiku mnohem komplexněji než předchozí díla. Dílo se věnuje významu rajonizace CR a v dalších částech analyzuje a hodnotí potenciál CR, následuje samotný návrh nové rajonizace CR ČR a knihu uzavírají profily jednotlivých krajů Česka. Každá z těchto publikací vymezuje oblasti nebo regiony cestovního ruchu podle současných principů, které jsou podrobněji charakterizovány v dané kapitole (viz kapitola 2. 3).

Potenciálem cestovního ruchu v ČR se zabývá Bína, který vydává Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky (2001), kde v rámci republiky hodnotí lokalizační podmínky jednotlivých obcí. Pro zpracování diplomové práce je přínosnější novější verze pod názvem Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v ČR (2010). Publikace je rozdělena do textové a regionální části. První část zahrnuje vedle úvodu i pojetí potenciálu CR, použitou metodiku, celkové přehledy potenciálu CR sledovaných oblastí a úvod k regionální části. V regionální části jsou grafické výstupy – jednotlivé kraje se znázorněním správních obvodů obcí s rozšířenou působností, které zde autor hodnotí. Nově také rozděluje potenciál cestovního ruchu do dvou skupin: potenciál atraktivit cestovního ruchu a potenciál ploch a linií ovlivňujících cestovních pohybů (viz kapitola 2. 3).

Pro charakteristiku Ústeckého kraje byla použita skripta od J. Anděla a kol. (2000) Geografie Ústeckého kraje. Obsah skript je členěn podle klasického schématu – od geografické polohy, přes přírodní podmínky, historii, obyvatelstvo a sídla, hospodářství k cestovnímu ruchu. Na závěr jsou charakterizovány geografické regiony. Diplomová práce se zabývá cestovním ruchem a tak byla využita hlavně kapitola cestovních pohybů (viz

kapitola 3. 1). Pro charakteristiku případových studií byla využita publikace Ústecký kraj (průvodce na cesty) od M. Podhorského (2006).

Pro zpracování práce byl přínosný odborný časopis COT business, který se např. v roce 2007 zabýval destinačním managementem Česka v jednotlivých krajích. Články zaměřené na Ústecký kraj sledovaly vývoj a současnou situaci destinačního managementu, atraktivitu vybraných měst a fungování agentury v Českém Švýcarsku. Informace z těchto příspěvků byly uplatněny v kapitole věnované projektu Brána do Čech (viz kapitola 3. 2) nebo projektům města Ústí nad Labem (viz kapitola 4. 6).

Kromě tištěné literatury byly využity i webové stránky důvěryhodných zdrojů: Fondy Evropské unie (www.strukturalni-fondy.cz), odkud bylo převzato několik definic týkajících se problematiky financování projektů (viz kapitoly 2. 5 a 2. 6). Pro případovou studii byly hlavním zdrojem oficiální stránky statutárního města Ústí nad Labem (www.usti-nad-labem.cz), odkud byly využity např. informace k projektům města nebo koncepční dokumenty jako Strategie rozvoje města Ústí nad Labem (viz kapitola 4. 2. 1) a Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem CENTRUM (viz 4. 2. 2). Oficiální stránky Krajského úřadu Ústeckého kraje (www.kr-ustecky.cz) byly potřebné pro získání strategických dokumentů kraje (viz 3. 3) a pro aktuální informace týkající se zřizování destinačních agentur (viz 3. 2. 1). Pod záštitou Ústeckého kraje funguje portál www.branadocech.cz, z kterého byly čerpány informace o daném projektu (viz 3. 2). Pro zjištění návštěvnosti Ústeckého kraje byla využita statistická data ze Statistické ročenky Ústeckého kraje 2010, která byla získána ze stránek Českého statistického úřadu (www.czso.cz). Zdrojem praktických informací, týkající se projektu Cyklisté vítání, byl portál www.cyklistevitani.cz (viz 4. 6). Webové stránky www.nuts2severozapad.cz informují o projektech realizovaných v regionu NUTS 2 Severozápad, do kterého patří Ústecký a Karlovarský kraj. Pro diplomovou práci byly čerpány informace o projektech v Ústí nad Labem, informace se objevují v kapitole IPRM ÚL CENTRUM, který obsahuje projekty podpořené výhradně ROP Severozápad (viz 4. 2. 2). Oficiální stránky České centrály cestovního ruchu CzechTourism www.czechtourism.cz byly zdrojem obrázků zobrazujících turistické regiony a oblasti v kapitole zaměřené na rajonizaci (viz 2.3).

2.2 Výklad základních pojmů užívaných v geografii cestovního ruchu

Definovat cestovní ruch je velmi složité, protože zasahuje do mnoha oborů. Můžeme jej definovat z pohledu geografie, ekonomie, sociologie a ekologie (Pásková 2008). Geografie vymezuje cestovní ruch jako „pohyb a pobyt lidí mimo jejich obvyklé prostředí“ (Pásková 2008, s. 20). Ekonomie mluví o CR jako „o specifické formě spotřeby, přičemž výdaje s ní spojené jsou realizovány mimo místo daňové příslušnosti cestující osoby“ (Pásková 2008, s. 20). Sociologie popisuje cestovní ruch jako „specifickou formu uspokojování lidských potřeb. Z těchto potřeb vycházejí rozmanité konkrétní formy CR. Významným aspektem takto chápaného CR je vztah mezi návštěvníky míst a jejich obyvateli a dále postoj těchto obyvatel k vývoji CR na území jejich bydliště“ (Pásková 2008, s. 21). Ekologie vysvětluje cestovní ruch „jako jev, který se vyznačuje ve zdrojových oblastech dočasným opouštěním habitatu člověka a v cílových destinacích periodickou návštěvností habitatů jiných lidí“ (Pásková 2008, s. 21).

V této kapitole shrnuji poznatky a definice z různých zdrojů, které budu nadále využívat v diplomové práci. Důvodem je ucelení definic a pojmů, týkajících se rozvoje území, jedná se pojmy: cestovní ruch, atraktivita, návštěvník, turista a cestovatel, rajonizace, turistický region, oblast, lokalita a destinace, regionální politika a územní plánování, marketing, fondy, projekty (na podporu cestovního ruchu) a koncepční dokumenty.

Ve svých publikacích jednotliví autoři vymezují pojmy, s kterými budou nadále pracovat. Pro porovnání definic jsem vybrala několik knih od různých autorů. V definicích cestovního ruchu se zpravidla objevuje geografické vymezení vůči obvyklému prostředí účastníků CR.

V současnosti se objevují jiné definice než dříve (přibližně před 30 lety), kdy se na cestovní ruch pohlíželo z jiného úhlu. Příkladem může být Mariot (1983) podle kterého se prosazovala koncepce, kdy se vytvoří definice CR v rámci jednotlivých věd a z těchto dílčích definic vznikne obecně uznávaná definice. V praxi to znamená, že se do pozadí odsunou vlastnosti důležité z hlediska jiných oborů (např. sociologie, která analyzuje otázky volného času) a zdůrazní se vlastnosti CR, které podporují pronikání cestovního ruchu do zorného úhlu geografie. Mariot říká, že „cestovní ruch je společenskou aktivitou, která podmiňuje přemísťování obyvatelstva do částí krajinné sféry, charakterizovaných interakcemi krajinných prvků, schopných vyvolat dočasnou změnu místa pobytu“ (Mariot 1983, s. 14).

Druhou starší publikací je Geografie cestovního ruchu a rekreace od autorů Wokoun a Vystoupil (1987), kteří se snaží definovat CR a uvádějí přehled různých definic autorů a asociací. Oni sami však jako 2 nejcharakterističtější složky CR označují pohyb a pobyt, kdy v obou složkách proti sobě stojí člověk a prostředí.

Weaver a Lawton (2002) vidí odlišné aspekty v CR než všechny ostatní definice: „cestovní ruch je souhrnem fenoménů (jevů) a vztahů, které vznikají interakcí mezi turisty, turistickým průmyslem, hostujícími vládami a společenstvím, původními vládami¹, univerzitami, vyššími odbornými školami a nevládními organizacemi a to v průběhu získávání, přepravování, hostování a také vedení a správou těchto turistů a ostatních návštěvníků“ (Weaver, Lawton 2002, s. 3).

Bieger (2008) chápe cestovní ruch „nejen jako odvětví hospodářství, nýbrž také jako důležitou součást života, která zahrnuje lidi, jejich chování a jeho následky mimo okolí jeho bydliště. Moderní člověk často stráví méně času ve svém přirozeném životním prostředí. Každý člověk v západoevropských zemích si vybírá zákonnou dovolenou, podniká denní či týdenní cestování a stráví 12 – 15 % svého aktivního života CR (nejsou započítány obchodní cesty)“ (Bieger 2008, s. 2 – 3).

Podle Galvasové a kol. (2008, s. 18) můžeme CR definovat jako „soubor vztahů a jevů, které vyplývají z cestování a pobytu osob, pokud s pobytem není spojeno trvalé usazení a vykonávání výdělečné činnosti“ (definice převzata od Mezinárodního sdružení vědeckých pracovníků v cestovním ruchu).

Definice CR dle UNWTO v sobě zahrnuje místní, časové a motivační vymezení CR: „CR zahrnuje činnosti osob cestujících do míst vně jejich obvyklého prostředí a v těchto místech pobývají po dobu ne delší než 1 rok za účelem trávení volného času, podnikání či jiných aktivit. Obvyklé prostředí osoby zahrnuje určitou oblast kolem místa jeho trvalého pobytu, plus všechna jiná místa, která tato osoba často navštěvuje“ (Hrabánková, Hájek 2002, s. 49).

Turismus je dle výkladu Vystoupila a Šauera (2006) alternativní pojem pro cestovní ruch, součást jednoslovného označení řady aktivit spojených s cestovním ruchem. Možno použít jako náhradu tam, kde se vžilo používání nepřesných pojmů (př. používá se ekoturistika, ale mělo by se používat ekoturismus). Turismus tedy chápeme jako jiný výraz pro cestovní ruch, na rozdíl od turistiky, což je již konkrétní forma turismu. Vedle forem rozdělujeme cestovní ruch i na druhy. Typologii CR se věnovala řada autorů:

¹ Myšleno danou vládu, která vyšle např. diplomata do hostující země.

Štěpánek, Kopačka a Šíp (2001), Pásková a Zelenka (2002), Vystoupil a Šauer (2006), Galvasová a kol. (2008), atd.

V této práci se jen okrajově věnuji některým druhům nebo formám CR. V případové studii se objevují druhy CR dle délky trvání – krátkodobé a dlouhodobé (viz tab. č. 5) nebo druhy podle původu účastníků CR – domácí a zahraniční resp. rezidenti a nerezidenti (viz tab. č. 3, 4 a 5). Dalším druhem, který je možné analyzovat v Ústeckém kraji je podle převahy místa pobytu (městský, horský, venkovský,...) nebo podle způsobu ubytování (hotelový a parahotelový) (Vystoupil, Šauer 2006). Forem CR, na které se zaměřuje Ústecký kraj je mnoho (sportovní, sportovně-turistický, kulturní, rekreační, léčebný). Zajímavostí může být snaha Ústeckého kraje o zaměření na konferenční a kongresový CR, popsána ve Strategii rozvoje města Ústí nad Labem do roku 2015 (blíže viz 4. 2. 1). Jednotlivé druhy a formy se mohou překrývat.

Jedním z důvodů, proč turisté navštěvují určité oblasti a destinace je, že se na jejich území nachází nějaká atraktivita. Dle Výkladového slovníku CR je atraktivita „zajímavá součást přírody a přírodní podmínky (klima, léčivé prameny, krajinná scenérie, jeskyně, moře, ledovce, propasti, vodopády, skalní města, gejzíry, atoly atd.), sportovní, kulturní nebo společenský objekt, kulturní, sportovní, společenská nebo jiná událost, přitahující účastníky CR“ (Pásková, Zelenka 2002 s. 26). Podobný výklad atraktivity můžeme nalézt u několika dalších autorů př. Vystoupil, Šauer 2006.

Dle výkladu Galvasové a kol. (2008) je atraktivita dominantní složka nabídky CR, vytváří prostředí pro rozvoj CR, určuje vlastnosti, determinuje schopnost realizace cílů CR a uspokojuje potřeby účastníků.

Jako účastníky CR označujeme např. návštěvníka, turistu nebo cestovatele, kteří se od sebe liší určitými rozdíly. Návštěvník je osoba, která cestuje do jiného místa, než je místo jejího obvyklého pobytu po dobu nepřevyšující 1 rok souvisle, přičemž účel návštěvy je jiný než výkon odměňované činnosti z navštíveného místa (Pásková, Zelenka 2002).

Turista je cestující (Vystoupil, Šauer 2006), který se zdrží v navštíveném místě alespoň 24 hodin za účelem využití volného času a v tomto místě přespí v hromadném nebo soukromém ubytovacím zařízení. V ČR a SR se uznává definice, která odpovídá pojetí United Nations World Tourist Organization (UNWTO) – návštěvník je osoba, která cestuje s cílem využít svůj volný čas.

Cestovatele můžeme popsat jako účastníka cestovního ruchu, který cestuje se silnou motivací objevovat, poznávat, prožít nebo prožít (Pásková, Zelenka 2002).

Mezi hlavní pojmy týkající se CR patří destinace a s ním související destinační management. Na destinační management se zaměřuji v případové studii Ústeckého kraje (viz kapitola 3. 2). Pásková a Zelenka (2002) definují destinaci CR ve 2 významech: jako cílovou oblast v daném regionu s typickou významnou nabídkou atraktivit CR a infrastruktury CR nebo ve významu celé země, regionu, lidských sídel a dalších oblastí, které jsou typické velkou koncentrací atraktivit CR, rozvinutými službami CR a další infrastrukturou CR, jejichž výsledkem je velká koncentrace návštěvníků.

Bieger (2008) definuje destinaci jako „geografický prostor (obec, region, samota), který si každý účastník (nebo segment návštěvníků) vybere jako svůj cíl cesty. Obsahuje veškeré pro pobyt nutné zařízení pro ubytování, stravování, zábavu“ (Bieger 2008, s. 56).

Pásková (2008, s. 26) za destinaci CR označuje „územní celek, který se vyznačuje společným postupem při využívání potenciálu pro rozvoj cestovního ruchu, sdílenou kapacitou území pro tento rozvoj, společným životním cyklem cestovního ruchu a společnými procesy cestovního ruchu (destinační procesy)“. V minulosti byl region cestovního ruchu chápán spíše jako homogenní celek, který byl vymezen především z fyzicko-geografických hledisek a důraz byl kladen na vizuální odlišnost od okolí. Dnes se pohled mění spolu s rozvojem destinačního managementu, kdy je na region nahlíženo jako na heterogenní územní celek, jako na vztahový region, jehož soudržnost je zajištěna vnitřními vazbami komplementárního charakteru. Takové území se skládá z destinačního jádra a destinačního zázemí (Pásková 2008).

Pro rozvoj destinace je důležitý destinační management, který je nedílnou součástí CR. Destinační management můžeme označit jako „soubor technik, nástrojů a opatření používaných při koordinovaném plánování, organizaci, komunikaci, rozhodovacím procesu a regulaci CR v dané destinaci. Výsledkem jsou udržitelné a konkurenceschopné produkty CR, společně sdílené logo, značka kvality, společný informačně-rezervační systém, tvorba cenové politiky, provádění výzkumu a sběru statistických dat z oblasti CR, iniciace partnerství soukromého a veřejného sektoru CR a podpora vzniku profesních spolků, sdružení a organizací“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 60). Příkladem úspěšného rozvoje destinace je České Švýcarsko, které spravuje destinační agentura Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko. Tomuto tématu se podrobně věnuji později (viz kapitola 3. 2. 1).

Hrabánková a Hájek (2002) říkají, že úkolem destinačního managementu je koordinace činností jednotlivých subjektů tak, aby byly naplněny cíle rozvoje CR v destinaci a byla vybudována a trvale rozvíjena pozitivní image destinace.

Galvasová a kol. (2008) chápe destinační management jako instituci, která koordinuje a ovlivňuje prostřednictvím nástrojů a opatření CR v určité destinaci za účelem dosažení udržitelného rozvoje CR. Nezbytným prvkem je partnerství, kdy subjekty jednájí jako partneři a ne jako konkurenti – v CR je takové partnerství založeno na spolupráci veřejného a soukromého sektoru.

2.3 Rajonizace cestovního ruchu

Významným krokem při rozvoji území a rozvoji CR byly snahy o zmapování území z hlediska jejich potenciálu a využitelnosti pro optimalizaci rozvoje CR. Samotné členění turistického potenciálu Česka na turistická území má dlouhou historii (Galvasová a kol., 2008).

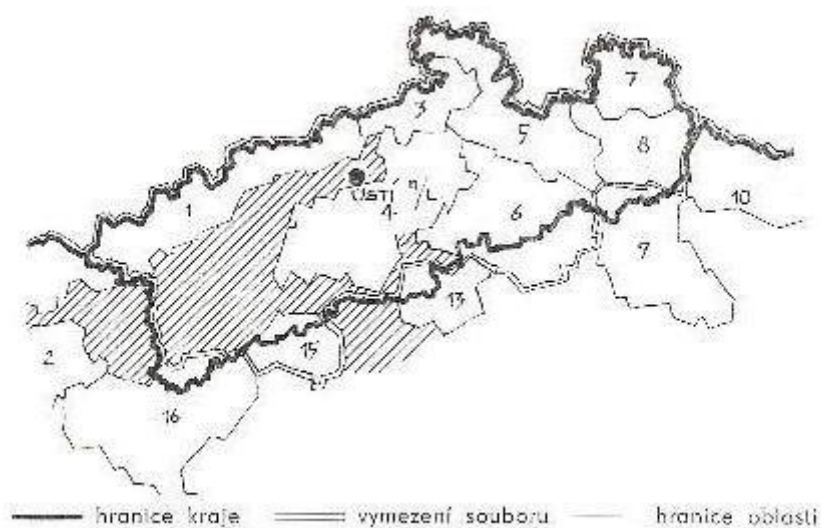
Dle Návrhu nové rajonizace CR ČR (2007) byly v praxi uplatňovány 3 přístupy: první přístup zdůrazňuje geografické hledisko. Byl využíván od 50. do 70. let 20. století a území člení podle významných geografických celků (horské oblasti, moře, města...). Druhý přístup se uplatňuje od 70. let 20. století a částečně přetrvává dodnes. Reflektuje územně-plánovací princip tedy stanovení hranic území podle diferenciací funkčního využití území a prostorového složení (význam CR a jeho aktivit). Příkladem tohoto principu je Rajonizace CR v ČSSR z roku 1968 a její aktualizace v roce 1985. Třetí, nejmladší je marketingový princip. V současnosti nejvyužívanější při rajonizaci území z pohledu CR, vychází z potřeby co nejúčelnější propagace turistické nabídky území na různých úrovních. Tento přístup byl uplatněn při tvorbě nového rozdělení Ústeckého kraje na 4 marketingové regiony (blíže viz kapitola 3. 2).

V průběhu let vznikly rajonizace a jejich následné aktualizace podle současných potřeb. „Hlavním úkolem rajonizace bylo vymezení oblastí a center CR a navazující určení jejich kategorizace z hlediska významu, frekvence turistických aktivit a předpokládaného dalšího rozvoje“ (Vaško 2002, s. 11). V následujícím textu je jejich stručné shrnutí a zasazení Ústeckého kraje do kontextu rajonizace CR.

Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR (Kotrba, 1968) je základním územně technickým dokumentem pro plánování a řízení rozvoje CR na území ČSSR. Výsledkem klasifikace bylo rozdělení území státu na 2 základní části: území s převahou ploch pro rekreaci nevhodných (území mimo oblast CR) a na území s převahou pro rekreaci vhodných

(území oblastí CR). Rajonizace zavedla kategorie vyjadřující relativní vztahy oblastí dle kvalit, podmínek, významu, sezónnosti, rozsahu a počtu funkcí (I. kategorie nejkvalitnějších podmínek, II. kategorie velmi kvalitních podmínek, III. kategorie podmínek vhodných pro rekreaci v omezeném rozsahu funkcí a IV. kategorie s nízkými základními hodnotami podmínek). Ústecký kraj byl označen jako Severočeský soubor. Vymezení tohoto souboru se však neshodovalo s vymezením tehdejších hranic kraje (viz obr. č. 1). Severočeský soubor zahrnoval 8 oblastí CR (čísla v závorkách označují danou oblast na obrázku): Krušnohoří – Severočeská část (1.), České Švýcarsko (3.), České středohoří (4.), Lužické hory (5.), Doksy a okolí – Máchův kraj (6.), Frýdlantsko (7.), Jizerské hory (8.) a Džbán (15.). Dle kategorií je Severočeský soubor v II., III. a IV. kategorii, do I. kategorie není zařazena žádná oblast.

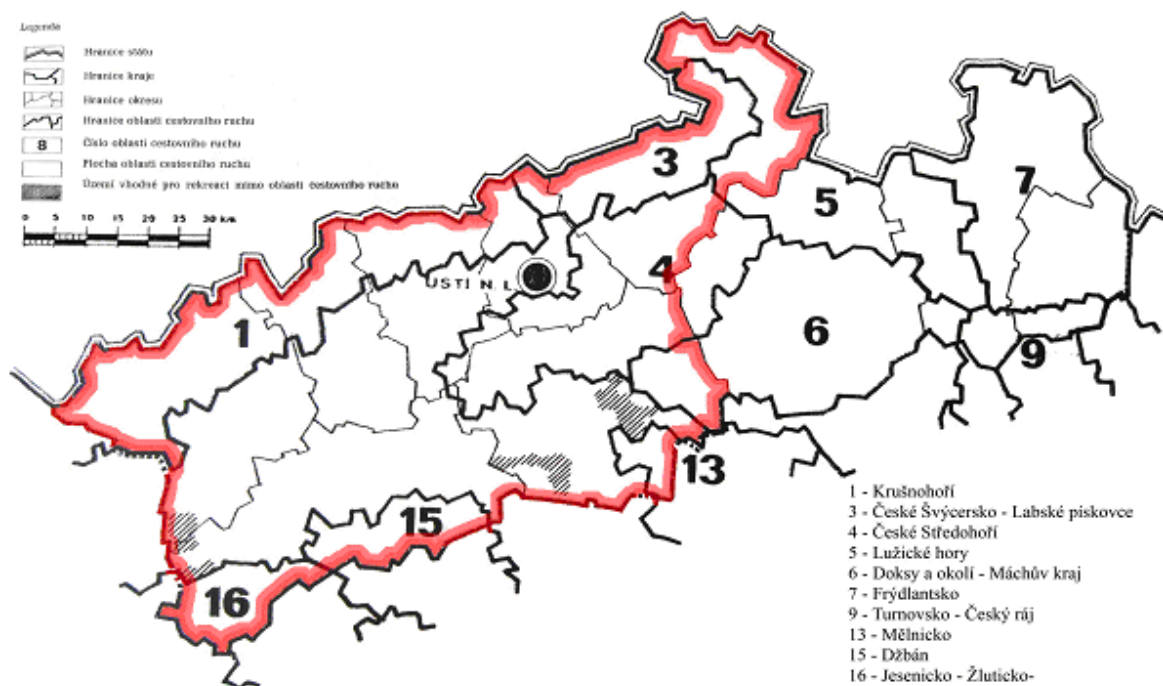
Obr. č. 1: Rajonizace cestovního ruchu Ústeckého kraje v roce 1968 jako tzv. Severočeský soubor

Zdroj: Kotrba, 1968

Rajonizace cestovního ruchu ČSR (Dohnal a kol., 1985) navazuje na původní materiál ze začátku 60 let. Rajonizace (1985) vymezuje především oblast CR jako územní celek se souborem relativně rovnocenných přírodních předpokladů a podobností podmínek realizace CR a rekreace, především pokud se jedná o funkční a časovou využitelnost. Oblasti CR tvoří podstatu rekreačně využitelného území ČSR. V Ústeckém kraji bylo mezi oblasti CR zařazeno všech 8 výše zmíněných oblastí. Vymezení Ústeckého kraje ukazuje obrázek (viz obr. č. 2), současné hranice kraje jsou vyznačeny červeně.

Obr. č. 2: Rajonizace cestovního ruchu Ústeckého kraje (dříve Severočeský kraj) v roce 1985 (podle dat z roku 1982)

Zdroj: Dohnal (1985) cit. v Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje 2010 – 2015

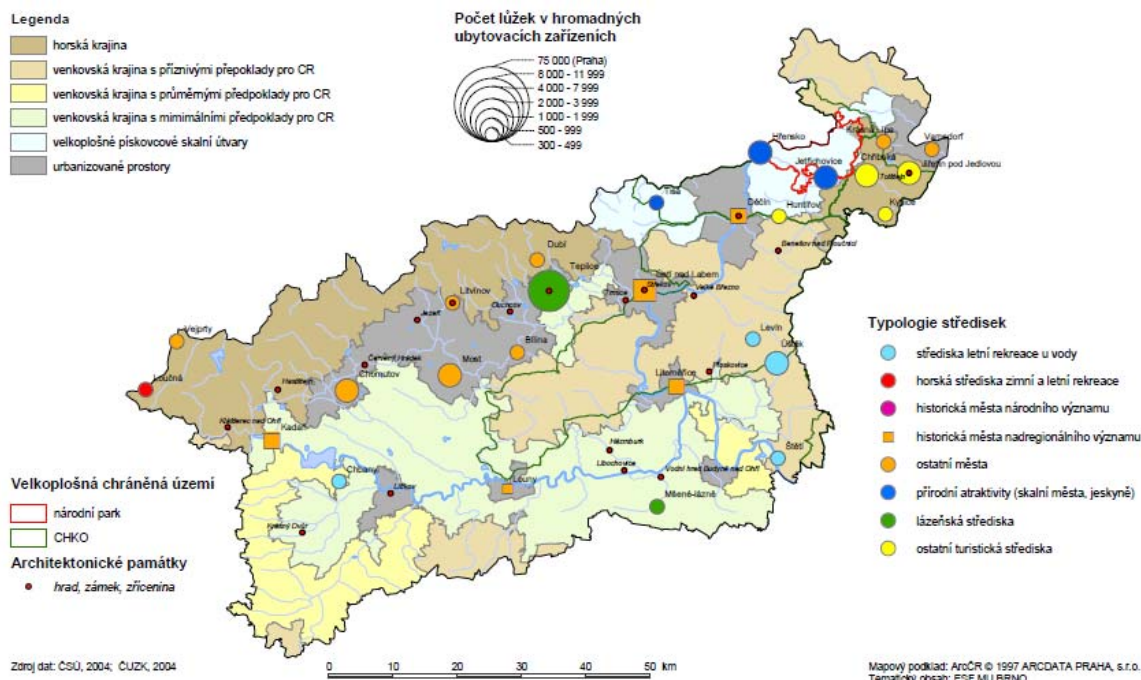
Poznámka: červeně jsou vyznačeny současné hranice Ústeckého kraje

Poslední aktualizace rajonizace se jmenuje Návrh nové rajonizace cestovního ruchu České republiky (Vystoupil a kol., 2007). Jako metodický přístup tvorby dokumentu autoři uvádí kompromis mezi geografickým a územně-plánovacím přístupem (tedy 1. a 2. přístup, viz výše), který je založen především na funkčně-prostorové struktuře využití území a klasifikaci její vhodnosti pro pobytový cestovní ruch a rekreaci.

Autoři rozdělují území Česka ve 2 rovinách: první rovinou je členění území do relativně homogenních geografických celků a druhou rovinou je pohled na území prostřednictvím bodových prvků – typologie středisek cestovního ruchu. Jako názorný příklad je zde obrázek profilu Ústeckého kraje z Návrhu nové rajonizace CR ČR, kde jsou obě roviny zachyceny (viz obr. č. 3).

Obr. č. 3: Profil Ústeckého kraje z hlediska cestovního ruchu v roce 2007 (podle dat z roku 2004)

ÚSTECKÝ KRAJ

Zdroj: Vystoupil a kol., 2007

Praktickými výsledky práce jsou vymezení nové rajonizace cestovního ruchu ČR (horské krajiny, velkoplošné pískovcové skalní útvary, urbanizované prostory a venkovská krajina – viz Legenda v obr. č. 3) a typologie CR Česka na hlavní druhy a formy (městský, veletržní a kongresový, lázeňský, zimní rekreace, letní rekreace u vody, venkovský a vinařský turistika).

Turistické regionalizaci a rajonizaci se věnuje i Atlas cestovního ruchu České republiky (2006). Autoři zde popisují marketingové turistické regiony a marketingové turistické oblasti: marketingový region je místo s atraktivitami a s nimi spojenými zařízeními a službami CR, které si účastník CR vybírá pro svou návštěvu a poskytovatelé jej přinášejí na trh (Vystoupil a kol. 2006). Jeho základním účelem je prezentace turistického potenciálu v turistických regionech tedy přirozených celcích, které mají z hlediska podmínek rozvoje CR unikátní vlastnosti, odlišné od ostatních regionů (toho využívá nové rozdělení Ústeckého kraje – viz kapitola 3. 2).

CzechTourism a MMR ČR vytvořili nové vymezení turistických regionů (viz obr. č. 4), kde se vyskytuje několik nedostatků. Jejich kritikou se zabývá článek od Vágnera a Perlína (2010). Autoři poukazují na nesprávné označení regionů – jsou používány názvy jak geografické (Šumava nebo Český ráj), tak i názvy pro marketingové regiony (Východní Morava nebo Střední Čechy). Dalším nedostatkem je rozdělení jednoho geografického celku na části - je tomu tak především v případě Jeseníků, které jsou rozděleny mezi Střední Moravu a Jeseníky a Severní Moravu a Slezsko. Oproti tomu Šumava nebo Krkonoše jsou jednotné. Stejný problém je u Valašska, které je nově zařazeno částečně mezi Východní Moravu a Severní Moravu a Slezsko. Nově vytvořené hranice však často kopírují administrativní celky. V případě turistického regionu Severozápadních Čech zůstává vymezení shodné s hranicemi Ústeckého kraje, stejně jako v sousedním Karlovarském kraji (turistický region Západočeské lázně). Podobně se nabízí i marketingově lepší označení Lužické a Jizerské hory než stávající název turistického regionu Českolipsko a Jizerské hory, který tuto oblast zahrnuje. Autoři zmiňují i oblast Máchova kraje, která je rozdělena hned do 3 krajů, přesto by marketingová značka „Máchův kraj“ mohla přitáhnout turisty. Na Střední Čechy (Polabí) a Českolipsko a Jizerské hory lidé pravděpodobně tolik neuslyší jako na známý „Máchův kraj“ (Vágner, Perlín 2010).

V souvislosti s turistickými regiony bylo provedeno šetření (Motivace k návštěvě turistických regionů v České republice 2004) z kterého vyplývá, že Severní a Severozápadní Čechy patří k relativně neatraktivním regionům (Vystoupil a kol. 2007). Lidé si podle výzkumu spojují Severozápadní Čechy s pojmy: doly, teplárny, znečištěné ovzduší a zničená příroda, nezaměstnanost, kriminalita, Chánov, Most (problémy s Romy), Děčínsko – hezká krajina a turistika, nejšpinavější kout naší republiky (Kratochvíl, Pažout 2008). Stále tedy výrazně přetrvává negativní image této oblasti a o její změnu k lepšímu se usilovně snaží Ústecký kraj prostřednictvím nového rozdělení (více v kapitole 3. 2). Marketingové turistické oblasti jsou v Atlase ČR ČR vymezeny především pro domácí turisty, kteří dokážou vnímat i menší celky než region díky znalostem republiky (jde tedy o menší jednotku).

Hodnocením potenciálu CR se zabývá Bína. Článkem Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v ČR (Bína, 2001) autor sleduje lokalizační podmínky jednotlivých obcí pro určité aktivity cestovního ruchu. Aktivity následně hodnotí stupnicí 1 – 3 dle potenciálu dané obce (celkem 24 aktivit). Pro zpracování diplomové práce je přínosnější jeho novější verze. Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice (2010) se

„zaměřuje na rozhodující aspekty ovlivňující rozvoj cestovního ruchu a rekreace v území. Pracuje s většími prostorovými jednotkami – jsou jimi správní obvody obcí s rozšířenou působností (ORP)“ (Bína 2010, s. 2). Soubor podmínek a předpokladů Bína označuje za multidisciplinární systém, který zjednodušuje na měřitelné části, jakési dílčí potenciály. Těmto potenciálům přiřazuje počet bodů a jejich součet představuje konečný potenciál cestovního ruchu.

Bína ve svém díle hodnotí potenciály v rámci dvou skupin: potenciál atraktivit CR a potenciál ploch a linií ovlivňujících CR. Při bližším pohledu na Ústecký kraj, kterým se tato práce zabývá, je patrné, že má průměrný potenciál CR při porovnání s ostatními kraji. V Ústeckém kraji je 16 ORP, podle Bínovy stupnice mají největší potenciál Litoměřice, Ústí nad Labem, Teplice, Děčín a Kadaň. Na druhém konci stupnice skončily Žatec, Bílina, Most, Podbořany a Litvínov. Za zmínku stojí právě ORP Žatec, který v tabulce skončil jako poslední, přestože město nabízí ojedinělý a rozsáhlý komplex Chrám chmele a piva (Turistický průvodce – Nejzajímavější a nejkrásnější místa v Ústeckém kraji, 2011), což by mělo být jistě zohledněno v tabulce pod položkou „Pivovarnický věhlas“. Při detailnějším pohledu není ani u ostatních ORP tato položka hodnocena body, ačkoli je i Ústí nad Labem známé pivy Březňák či Zlatopramen. Jako příklad je znázorněno ORP Ústí nad Labem (viz Příloha číslo 2).

Tématem potenciálu cestovního ruchu v Ústeckém kraji se zabývá článek Aktualizace potenciálu CR v Ústeckém kraji v časopisu COT (březen 2011). Součástí článku je i tabulka ORP Ústeckého kraje seřazená dle potenciálu jednotlivých ORP. Při porovnání tohoto článku a Bínovy tabulky vidíme nesrovnalost: v časopise COT je v tabulce na 1. místě uvedený Děčín s potenciálem 1805 bodů (Odbor CR MMR, 2011), ale v Bínově tabulce je Děčín na 4. místě s hodnotou 1085 bodů (součet hodnot 365 a 720). Správný údaj pravděpodobně je v tabulce od Bíny a v časopise došlo k chybě.

V rajonizaci CR se mluví o turistickém regionu, oblasti a lokalitě. Pásková a Zelenka (2002) ve svém Výkladovém slovníku cestovního ruchu definují regiony, oblasti a lokality:

Turistický region je územní celek, jehož nabídka CR svým množstvím, kvalitou, rozmanitostí a atraktivitou vyvolává návštěvnost. Území je koordinováno profesní organizací a jsou za něj shromažďovány statistické informace. Je základní jednotkou národní propagace a marketingu CR, můžeme jej dále dělit na oblasti. Příkladem turistického regionu jsou Severozápadní Čechy (viz obr. č. 4).

Turistickou oblastí rozumíme „územní celek převážně stejných (homogenních) přírodních podmínek, vlastností a předpokladů pro rozvoj CR a rekreace“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 198). Rozvoj CR je řízen profesní organizací a za území jsou shromažďována statistická data. Příkladem je České Švýcarsko (viz obr. č. 5).

Turistická lokalita, jinak také středisko CR, je „sídelní útvar, jehož hlavním funkčním využitím a ekonomickým přínosem je cestovní ruch. Jedná se o lokalitu nabízející relativně komplexní infrastrukturu, umožňující tak účastníkovi realizaci variantních kombinací forem a vyznačující se proto zvláště vysokou intenzitou CR“ (Pásková, Zelenka 2002, s. 281). Příkladem turistické lokality jsou Jetřichovice.

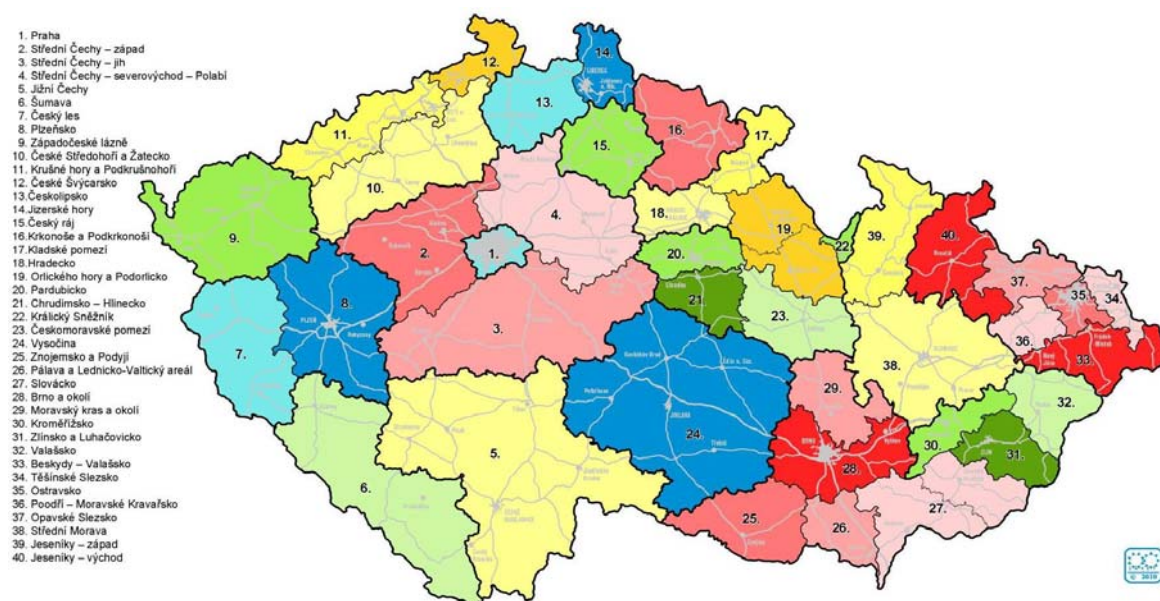
Obr. č. 4: Turistické regiony České republiky vymezené v roce 2010

Zdroj:

http://czechtourism_cz.cattani.netservis.cz/pro-odborniky/mapa-turisticky-ch-regionu-a-oblasti/

Obr. č. 5: Turistické oblasti České republiky vymezené v roce 2010

Zdroj: http://czechtourism_cz.cattani.netservis.cz/pro-odborniky/mapa-turisticky-regionu-a-oblasti/

2.4 Regionální politika a územní plánování

Na základě teorií regionální politiky můžeme lépe pochopit rozdíly mezi regiony. Pro tuto práci jsou nejbližší skupiny teorií jádro – periferie. Tento pojem zavedl J. Friedmann, který je autorem teorie polarizovaného rozvoje, kde základním znakem mezi regiony jádra a periferie je míra autonomie (závislosti) na jiných regionech (Blažek, Uhlíř 2002) a důležitým znakem jádra je i schopnost tvorby inovací. Autor popisuje kumulativní mechanismy (efekty), které posilují dominanci jádra nad periferií. Tyto efekty pak způsobují napětí mezi jádrem a periferií a jako řešení navrhuje Friedmann decentralizaci, která by v krajním případě mohla vést až ke vzniku nového jádra. S takovou myšlenkou decentralizace se setkáváme i v managementu CR, jak na úrovni státu, tak i na úrovni kraje. Při aplikaci na Ústecký kraj vidíme vznik destinačních agentur, které budou řídit jednotlivé oblasti a kraj tak bude mimo jiné propagován jednotněji jako celek a ne jen určitá jádra (turistická střediska) (viz kapitola 3. 2).

Definice regionální politiky existuje celá řada, ale žádná z nich nebyla oficiálně přijata za platnou. Obecně regionální politiku můžeme definovat jako soubor cílů, opatření a nástrojů, které vedou ke snížení příliš velkých rozdílů v socioekonomické úrovni jednotlivých regionů (Wokoun, 2003). Vláda tak uskutečňuje vyvážený rozvoj státu

nebo územního obvodu kraje v rámci přijatých opatření, včetně státní podpory regionálního rozvoje.

Regionální politika je úzce spjata s regionálním plánováním, což je proces promyšlené aplikace opatření regionální politiky do konkrétních podmínek určitých regionů, tedy jako metodologický přístup k realizaci regionální politiky.

Cíle regionální politiky vychází z identifikace hlavních regionálních problémů a z pojetí státní hospodářské politiky. V jednotlivých časových obdobích se cíle konkretizují tak, aby bylo možné kontrolovat splnění a hodnotit účinnost použitých nástrojů. Z cílů jsou následně odvozovány nástroje, které jsou zaměřeny na přilákání kapitálu a podnikatelských aktivit do regionu či stimulaci využití vnitřních rozvojových zdrojů a další.

S regionální politikou a regionálním plánováním souvisí územní plánování, které se zabývá materiálním (technickým) řešením území. Wokoun a Vystoupil (1987) chápou územní plánování jako systematickou a permanentní činnost, která na základě poznání všech zákonitostí a socioekonomických procesů uspořádává území pro vytvoření optimálních podmínek rozvoje dané společnosti.

Prerovská (2002) definuje územní plánování jako soustavnou činnost, která usměrňuje rozvoj určitého území tak, aby byl vyvážený a aby přitom byly hájeny veřejné i soukromé zájmy. Základním principem je prosazování udržitelného rozvoje území, tedy dosažení rovnováhy mezi cíli ekonomickými, sociálními a ekologickými takovým způsobem, aby nebyly ohroženy potřeby budoucích generací.

Pásková a Zelenka (2002) vysvětlují územní plánování jako soustavný a komplexní proces, který řeší funkční využití území, stanovuje zásady jeho organizace, věcně a časově koordinuje výstavbu a jiné činnosti rozvoje. Vytváří předpoklady k zabezpečení trvalého souladu všech hodnot (přírodních, kulturních a civilizačních) v území, zejména s důrazem na péči o životní prostředí. Příkladem takového funkčního využití území v Ústeckém kraji jsou různé rekultivace a revitalizace, které obnovují a zkulturnují životní prostředí (viz kapitola 4. 3).

Podle zákona č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu je cílem územního plánování: „vytvářet předpoklady pro výstavbu a pro udržitelný rozvoj území, spočívající ve vyváženém vztahu podmínek pro příznivé životní prostředí, pro hospodářský rozvoj a pro soudržnost společenství obyvatel území a který uspokojuje potřeby současné generace, aniž by ohrožoval podmínky života generací budoucích.“

Orgány územního plánování jsou v současné době obce bez ohledu na svou velikost. Každá obec sleduje stav a využití území svého správního obvodu, zajišťuje podklady pro územní plánování a pořizuje územně plánovací dokumentaci svého správního území. Krajské úřady jsou úřady územního plánování pro území krajů, pořizují územně plánovací dokumentaci pro svá území, jsou nadřízeným orgánem pro okresní úřady a koordinují veškeré činnosti spojené s rozvojem jejich území, především s regionální politikou krajů. Ústředním orgánem pro územní plánování je Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, které prostřednictvím odborů územního plánování a stavebního řádu připravuje potřebné zákony a vyhlášky, metodicky řídí nižší orgány územního plánování (je tedy nadřízeným orgánem pro kraje, včetně hlavního města Prahy) a spolupracuje s ostatními ministerstvy, které mají vliv na rozvoj území (Přerovská 2002). Zvláštní postavení mají pouze území vojenských újezdů, o jejichž územní plánování se stará Ministerstvo obrany.

S územním plánováním souvisí i strategické plánování. Pásková, Zelenka (2002) jej popisují jako komplexní soustavný dlouhodobý proces s cílem optimalizace rozvoje, případně změny směru vývoje plánované aktivity. Probíhá v několika krocích: stanovení základního poslání plánu a vize (popis žádoucího stavu za 10 – 20 let), sestavení multidisciplinárního týmu, výběr klíčových oblastí = priorit, provedení situační analýzy (SWOT analýza), sestavení realizačních týmů a vymezení jejich akčních programů. Následuje sestavení monitorovacího týmu, který prostřednictvím indikátorů vyhodnocuje úspěšnost realizace plánu a na základě výsledků stanoví další postup.

Hrabánková a Hájek (2002) ve svých skriptech věnovaných managementu CR přidávají hlavní přínosy strategického plánování: pomáhá uvědomit si hlavní smysl rozvoje destinace a její funkce, udává jasný směr, kterým by se destinace měla ubírat, vytváří objektivní základ pro rozhodování o prioritách a soustřeďuje veškeré úsilí a zdroje destinace k řešení klíčových otázek. Dále poskytuje rady, jak se připravit na budoucí vývoj vnějších podmínek, jak zmenšit dopad hrozeb a maximálně využít příležitosti, jež budoucnost přinese.

Pro úspěšný rozvoj regionu i oblasti je nutný kvalitní management a marketing. Definic těchto pojmů existuje celá řada.

Lacina (2010) ve svém díle Management a marketing cestovního ruchu vysvětluje management CR jako „složitý dlouhodobý proces, jež si vymezuje značné úsilí, schopnost týmové práce, kooperace a koordinace“ (Lacina, 2010, s. 48).

Kotler (1991) definuje marketing jako „společenský a řídicí proces, kterým jednotlivci a skupiny získávají to, co potřebují a požadují, prostřednictvím tvorby, nabídky a směny hodnotných výrobků s ostatními“ (Kotler 1991, s. 4).

Galvasová a kol. (2008) popisuje marketing jako „součást řídicí praxe, protože umožňuje poznat zájmy spotřebitele a dát je do souladu se zájmy a možnostmi výrobce. Marketing slouží k určení a uspokojení potřeb zákazníků a tím k dosažení požadovaného zisku a prospěchu, jak pro subjekty podílející se na CR, tak i pro celý uvažovaný region“ (Galvasová a kol. 2008, 145 s.). Klade důraz na poznání potřeb hosta a následně možnosti jeho uspokojení.

Jako základní marketingový nástroj se využívá soubor taktických nástrojů tzv. marketingový mix 4P (Product/produkt, Price/cena, Place/způsob destinace a Promotion/propagace), pro CR je rozšířený na 8P (Product/produkt, Price/cena, Place/způsob destinace, Promotion/propagace, People/lidé, Packaging/vytváření „balíků“ služeb, Programming/programování nabídky, Partnership/spolupráce) + IT (informační technologie), které přidávají někteří autoři př. Morrison (1995 cit. v Pásková, Zelenka 2002).

2.5 Fondy a projekty na podporu cestovního ruchu

Pro rozvoj regionu je v současnosti důležitá schopnost čerpat prostředky ze strukturálních fondů Evropské unie, které financují různé projekty na základě operačních programů a vymezených priorit. Důvodem zařazení této terminologie do diplomové práce je následná analýza koncepčních dokumentů a projektů a jejich financování (viz kapitola 3. 3, 4. 2 a 4.3).

Základním strategickým dokumentem (finanční a technické povahy) pro konkrétní tematickou oblast nebo region soudržnosti je operační program. Členské země EU si jej zpracovávají samy a jsou zde přesně definovány cíle a priority (blíže viz kapitola 3. 3. 1), kterých chce určitá členská země dosáhnout v daném programovacím období (Slovník pojmů – operační program, 2005). Priorita představuje jeden ze směrů rozvoje a „pro každou prioritu je určen příspěvek z fondů nebo jiných finančních nástrojů“ (Slovník pojmů – priorita, 2005). Vztah cílů, priorit a opatření ukazuje obrázek č. 7.

Důležitý je projekt (v souvislosti s fondy EU): jedná se o „konkrétní ucelený podrobně zpracovaný projektový záměr, který je součástí projektové žádosti. Projekt v sobě zahrnuje soubor aktivit směřujících k dosažení předem stanoveného a jasně

definovaného cíle a je limitován určitým časem a rozpočtem“ (Slovník pojmů – projekt, 2005). Projekty se podrobněji zabývají kapitoly případové studie (viz 4. 3 a 4. 4).

Pro čerpání financí z Evropské unie na různé projekty byly ustanoveny strukturální fondy a fond soudržnosti (kohezní fond). Strukturální fondy existují dva: Evropský fond pro regionální rozvoj (ERDF) a Evropský sociální fond (ESF) a finance z nich „jsou čerpány v rámci několikaletých cyklů a na základě definování jasných cílů a priorit“ (Slovník pojmů – strukturální fondy, 2005). Fond soudržnosti (kohezní fond) byl zaveden s cílem poskytování pomoci vybraným státům EU. Od strukturálních fondů se liší tím, že přímo financuje konkrétní velké projekty. Pro čerpání financí z tohoto fondu je nutné splnění podmínek: hrubý národní produkt na obyvatele nepřekročí 90 % průměru EU a stát musí mít vytvořený program pro splnění podmínek hospodářského sbližování (Slovník pojmů – fond soudržnosti, 2005). Financování projektů jednotlivými fondy ve městě Ústí nad Labem: analyzuji v tabulkách č. 6, 7 a 8 (viz kapitola 4. 3).

Operační program může být i pro region soudržnosti tzv. regionální operační program (ROP), v případě Ústeckého kraje se jedná o Severozápad (Ústecký a Karlovarský kraj). ROP Severozápad má 5 prioritních os: regenerace a rozvoj měst, integrovaná podpora místního rozvoje, dostupnost a dopravní obslužnost, udržitelný rozvoj cestovního ruchu a technická asistence (Zrealizované projekty, 2007). ROP Severozápad se objevuje v kapitole IPRM ÚL (viz kapitola 4. 2. 2). V minulém programovacím období (2004 – 2006) byl CR podporován v rámci SROP (4. priorita) s alokací cca 108 mil. EUR. Třetina částky byla určena na rozvoj služeb a zbylé dvě třetiny na infrastrukturu CR. V současném programovacím období 2007 – 2013 je v rámci ROP SZ jednou z priorit Udržitelný rozvoj CR (Strategie rozvoje..., 2009).

2. 6 Koncepční dokumenty

Územní celky si pro svá území zpracovávají koncepční dokumenty. Hlavním cílem těchto dokumentů je zmapování potenciálu území pro rozvoj CR, vytvoření profilu návštěvníka daného regionu a projekty, které rozvíjí a podporují místní CR (Vaško 2002).

Pro efektivní a úspěšné řízení celkového rozvoje území i rozvoje dílčích odvětví je nezbytné stanovit cíle, které mají být v určitém časovém období dosaženy a také formulovat jednotlivé kroky vedoucí k dosažení těchto cílů (Galvasová a kol. 2008). Tyto cíle a kroky popisují koncepční dokumenty. Kvalitně zpracované dokumenty jsou

základem pro dlouhodobě úspěšný rozvoj. Rozlišujeme 3 typy strategických dokumentů:

- 1) strategie (dlouhodobý koncepční dokument, určuje základní linie rozvoje daného subjektu – území ve všech tematických oblastech na dlouhé období, příkladem je Strategie rozvoje města Ústí nad Labem (viz kapitola 4. 2. 1)),
- 2) program (střednědobý dokument, vychází ze strategie a navazuje na ni, vytyčuje opatření, které bude subjekt realizovat pro dosažení strategických cílů. Příkladem je Program rozvoje Ústeckého kraje (blíže viz kapitola 3. 3. 1)),
- 3) plán (krátkodobý dokument, ale nejedná se přímo o strategický dokument, přesto je nezbytný, neboť upřesňuje opatření ve formě projektů a aktivit. Konkrétním příkladem je Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem (viz kapitola 4. 2. 2)).

3 Rozvoj cestovního ruchu v Ústeckém kraji

3.1 Charakteristika Ústeckého kraje

Území Ústeckého kraje má velmi dobré předpoklady pro rozvoj CR – atraktivní přírodní zajímavosti, zejména v horských částech, množství stavebních památek, které dokumentují bohatou historii a výhodná poloha na transevropském koridoru. Velkou členitost povrchu ovlivňují odtokové poměry řek, klima, rozložení ekosystémů i možnosti využití území člověkem (Anděl 2000). Tento reliéf umožňuje i rekreaci, sport a využití volného času v zimních měsících. Především v Krušných horách je tato aktivita velmi oblíbená, jsou zde známá střediska pro sjezdové lyžování (Bouřňák, Klínovec, Telnice) a udržované trasy pro běžkaře (př. Krušnohorská magistrála).

Na jedné straně se zde nacházejí přírodně velmi cenná a rozmanitá území, která mají vysoký potenciál pro rozvoj poznávací, pěší, zimní nebo venkovské turistiky či druhého bydlení. V Ústeckém kraji se rozkládají plochy Národního parku České Švýcarsko nebo některé chráněné krajinné oblasti jako např. Labské pískovce, České středohoří, Lužické hory a částečně i Kokořínsko. Největší horský celek v kraji, Krušné hory, status velkoplošné ochrany nemá (Program rozvoje..., 2007). Celková rozloha těchto zvláště chráněných území (NP, CHKO) přesahuje ¼ celkové rozlohy kraje a řadí tak Ústecký kraj mezi 3 kraje v Česku s největším podílem zvláště chráněných území (Strategie rozvoje..., 2009).

Na východ od Krušných hor navazuje Děčínská vrchovina, proražená hlubokým údolím řeky Labe. Turisticky významnější je její pravý břeh, kde se nacházejí pískovcové skály (mimo jiné i známá Pravčická brána) a hluboké soutěsky (řeka Kamenice). Tyto oblasti spadají pod ochranu Národního parku České Švýcarsko, kde dále navazují Chráněné krajinné oblasti Labské pískovce. Z této dopravně obtížně dostupné oblasti je hlavním výchozím bodem Hřensko. Na levém břehu Labe leží velmi atraktivní, ale méně navštěvované Tiské skály (Štěpánek, Kopačka, Šíp 2001). Oblast vulkanického Českého středohoří s nejvyšší horou Milešovkou (837 m n. m.) opět rozděluje řeka Labe. Zde jsou příhodné podmínky jak pro pěší turistiku, tak i pro adrenalinové sporty jako paragliding, padákové létání a další podobné sporty díky velkým výškovým rozdílům. Střediskem těchto sportů je vrch Raná.

Na druhé straně jsou pak nížiny a pánve, které skýtají potenciál pro rozvoj městské, poznávací, sportovní nebo kulturní turistiky, především v historických městech. Významnější pamětihodnosti jsou např. v Litoměřicích, Kadani nebo Ústěku. V okolí

měst je pak možný rozvoj cykloturistiky nebo turistiky vázané na vodní toky, která se těší stále větší oblibě (Program rozvoje..., 2007). Co se týče letních měsíců a využití vodních ploch, tak velmi oblíbenými jsou např. Barbora u Teplic nebo uměle vytvořené Kamencové jezero v Chomutově, které rok od roku zlepšuje své služby pro návštěvníky a Velký Otvický rybník v jeho těsné blízkosti nabízí i možnost vodního lyžování. Kamencové jezero je v podstatě zatopený lom a jeho velkou výhodou oproti ostatním vodním plochám je přítomnost minerálů, které zajišťují, že se na vodní ploše nemohou vytvořit sinice ani za vysokých teplot a jezero je tak využitelné po celou dobu letních měsíců (Vystoupil a kol. 2007). Dalším oblíbeným cílem je vodní nádrž Nechanice na řece Ohři. Ústecký kraj je ideální pro cykloturistiku – nabízí jak rovinné tak i kopcovité terény a buduje 4 páteří cyklostezky, které jsou v různé fázi výstavby (cyklostezka Labe, Ploučnice, Ohře a Krušnohorská magistrála).

Kulturně-historický potenciál kraje představuje 5 městských památkových rezervací (Kadaň, Žatec, Litoměřice, Terezín, Ústěck) a různé městské památkové zóny. V kraji se nacházejí i vesnické památkové rezervace (Zubrnice, Starý Týn a Rumburk). Ve jmenovaných Zubrnících je známé Muzeum a skanzen lidové architektury. Kraj se pyšní řadou hradů (př. Vodní hrad Budyně nad Ohří, Střekov), zámků (př. Krásný Dvůr, Duchcov, Ploskovice) a rozhleden (př. Milešovka, Děčínský Sněžník, Tanečnice) (Vystoupil a kol. 2007). Vzhledem k velkému počtu měst v kraji funguje několik významných divadel a koncertních sálů nebo také hvězdáren a planetárií.

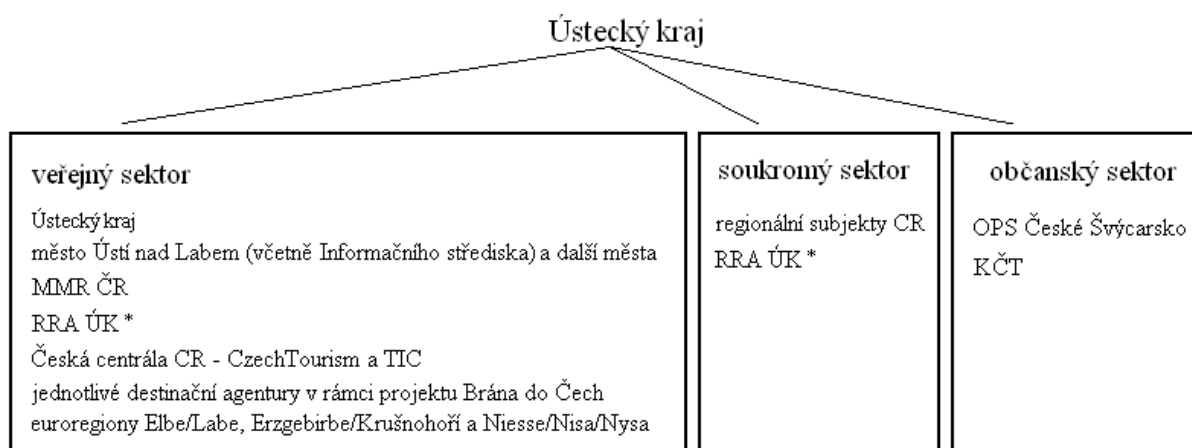
V rámci krajů České republiky se Ústecký kraj vyznačuje podprůměrnou návštěvností (měřenou počtem vícedenních návštěvníků) v posledních letech (viz tab. č. 3), stejně jako ve většině republiky došlo k jejímu poklesu a nyní stagnaci. Naopak se kraj může pochlubit vysokým počtem jednodenních návštěvníků, kteří se na celkovém počtu návštěvníků podílejí asi 4/5. Mezi zahraničními turisty převažují Němci (Program rozvoje..., 2007).

V posledních letech došlo v Ústeckém kraji k mírnému poklesu počtu i kapacity ubytovacích zařízení, pravděpodobně v důsledku zániku zařízení nižší kvality. Pro ubytovací a další služby v kraji obecně platí, že se zde nenacházejí zařízení vyšší kvality (Program rozvoje..., 2007), které lze využívat pro cestovní ruch s vysokou přidanou hodnotou (veletržní, kongresový, incentívni, ...) s výjimkou velkých měst např. Ústí nad Labem, kde byl postaven nový hotel Clarion Congress Hotel v centru města, který splňuje nároky vyšší klientely a disponuje sály o celkové kapacitě až 250 posluchačů.

Ústecký kraj se potýká i s problémy – mezi nejvýraznější patří narušené životní prostředí způsobené těžkým průmyslem, velké komunity nepřizpůsobivých občanů převážně v okresních městech (Most, Ústí nad Labem) nebo stále diskutovaná, ale nedostavěná dálnice D8 a špatný stav silnic nižších tříd (Strategie rozvoje..., 2009). Dále také malý podíl vysokoškolsky vzdělaných lidí a celková demografická struktura. Z hlediska cestovního ruchu negativně ovlivňuje kraj jeho image a následně pak i návštěvnost, která je oproti ostatním krajům nižší.

Na území kraje působí aktéři, kteří výrazně ovlivňují rozvoj cestovního ruchu. Efektivní rozvoj CR je vždy založen na fungujícím systému spolupráce mezi jednotlivými sektory. Obecně se uvádějí 2 sektory: veřejný (subjekty státní správy a samosprávy) a soukromý sektor (jednotliví podnikatelé). Galvasová a kol. (2008) přidávají ještě třetí – občanský sektor (různé neziskové organizace) (viz schéma č. 1).

Schéma č. 1: Systém jednotlivých sektorů s příklady aktérů v Ústeckém kraji

Zdroj: Galvasová a kol. (2008), vlastní zpracování

RRA ÚK* (akciová společnost) – leží na hraně mezi veřejným a soukromým sektorem, protože z hlediska vlastnické struktury patří do veřejného sektoru, ale z hlediska financování společnosti do soukromého sektoru (Berrová, 2011).

Do konce roku 2008 fungoval i svaz cestovního ruchu DELITEUS – zájmové sdružení právnických a fyzických osob fungující jako organizace cestovního ruchu pro okresy Děčín, Litoměřice, Teplice a Ústí nad Labem. Spolupracoval s veřejnými a soukromými subjekty, tvořil turistické produkty, realizoval rozvojové projekty a společně propagoval dané území. (Berrová, 2011)

3.2 Nové marketingové regiony Ústeckého kraje a projekt Brána do Čech

Ústecký kraj od konce roku 2010 zavádí nový internetový portál propagující svůj kraj. Projekt se objevuje pod názvem Brána do Čech („Propagační a mediální kampaň Ústeckého kraje“) a slogan zní: „Krásu hledejte doma“. Projekt nově rozděluje Ústecký kraj (vymezení viz Příloha č. 1) do 4 marketingových turistických oblastí, které se od sebe liší především jedinečnými přírodními podmínkami (viz definice marketingového regionu kapitola 2. 3).

Pro potřeby marketingu cestovního ruchu je Ústecký kraj rozdělen do těchto 4 oblastí:

- 1) Krušné hory
- 2) České Švýcarsko
- 3) Dolní Poohří
- 4) České středohoří

Krušné hory, které v logu symbolizuje zelený kámen se siluetou lesů (viz obr. č. 6), jsou nejhornatější částí kraje, jejichž nejvyšší vrchol Klínovec (1244 m n. m.) leží v Karlovarském kraji, v Ústeckém kraji je to Macecha (1114 m n. m.) v okrese Chomutov (O projektu, 2010). Krušné hory nabízí mnoho možností pro trávení volného času: pěší trasy, cyklotrasy, běžecké trasy (Krušnohorská magistrála), provozují se zde různé skiareály pro sjezdové lyžování a snowboardy. Mezi zajímavosti této oblasti patří nejdelší sedačková lanovka v České republice na Komáří vížku, město Most nabízí známý autodrom a hipodrom a v oboru lázeňství je proslavené město Teplice. Krušné hory získaly svůj název od slova „krušit“, které je spojeno s hornickou činností a úpravou rudy. Významem slova se tedy nejedná o krušné a ztrápené hory, jak se na první pohled zdá.

České Švýcarsko, v logu zastoupené žlutým kamenem s jednoduchým vyobrazením brány (viz obr. č. 6), v sobě zahrnuje nejcennější část území z hlediska ochrany přírody – Národní park České Švýcarsko a Chráněnou krajinnou oblast Labské pískovce a část Lužických hor. Nachází se zde největší dominanta oblasti, která v celé Evropě svými rozměry nemá obdoby – Pravčická brána, přírodní pískovcový útvar, který je i ve znaku NP České Švýcarsko². Velký úspěch zaznamenala Pravčická brána, když byla v roce 2009 nominovaná mezi 7 nových divů světa (Výroční zpráva, 2009). Mezi další

² České Švýcarsko dosáhlo významného úspěchu v roce 2009, kdy bylo oceněno titulem Evropská destinace nejvyšší kvality za Českou republiku (České Švýcarsko..., 2009).

zajímavosti patří Hřensko (nejnižší bod v republice 115 m n. m.) se soutěskami na řece Kamenici, Jetřichovice se známými skalami, Kyjovské údolí podél řeky Křinice a v neposlední řadě i Přírodní památka Tiské skály s jedinečným skalním městem (O projektu, 2010). České Švýcarsko je protkáno množstvím pěších tras a cyklotras. V Děčíně se nachází zajímavá ZOO a v její těsné blízkosti známá Pastýřská stěna, z které je překrásný výhled na Děčínský zámek i údolí Labe.

Dolní Poohří, ve společném logu reprezentováno modrým kamenem s linií vody (viz obr. č. 6), je další zajímavou lokalitou kraje, kde leží tři královská města: Kadaň, Žatec a Louny. Celá oblast je známá pěstováním chmele a tak není divu, že byl v Žatci založen Chrám chmele a piva, jehož chmelařské budovy jsou kandidátem na zápis do seznamu UNESCO. Kadaň nabízí překrásné historické jádro města, hrad či na náměstí nejužší ulici v České republice, která je v nejužším místě široká pouhých 66,1 cm (O projektu, 2010). Dominantou Loun je chrám sv. Mikuláše a za návštěvu stojí Březno u Loun se skanzenem rekonstruovaných pravěkých a raně středověkých staveb.

Čtveřici lokalit uzavírá České středohoří, jehož název nese i chráněná krajinná oblast. Českému středohoří patří v logu červený kámen s tvarem pohoří (viz obr. č. 6). Do této lokality částečně zasahuje i Chráněná krajinná oblast Kokořínsko. Zde dominují městská centra Litoměřice, Roudnice nad Labem a Terezín (s památníkem obětem nacistické perzekuce) a Ústí nad Labem. Nejcennější je v této oblasti unikátní údolí řeky Labe – Porta Bohemica. Nad pravým břehem řeky se před krajským městem vypíná hrad Střekov a na levém rekonstruovaný výletní zámek Větruše, které nabízejí nádherné výhledy na údolí. V této oblasti se nacházejí i Mšené lázně, které jsou zaměřeny na léčbu pohybového aparátu (O projektu, 2010).

Vymezení regionů se nejvíce blíží vymezení, s nímž pracuje CzechTourism (od roku 1999), který rozděluje kraj na oblasti České Středohoří a Žatecko, Krušné hory a Podkrušnohoří a České Švýcarsko (viz obr. č. 5). Jedinou větší změnou je rozdělení Českého středohoří na 2 území: České středohoří a Dolní Poohří. Podstatnou změnou také je, že regiony nejsou vymezeny „ostře“, ale existují části regionů, které z různých pohledů mohou být zařazeny do 2 sousedních oblastí, nejčastěji se jedná o města a jejich okolí (př. Teplice, Ústí nad Labem nebo Louny viz Příloha č. 1). Ve SCR ÚK 2009, ze které je toto vymezení čerpáno, se hovoří o regionech České Švýcarsko a Šluknovsko, Krušnohoří, České středohoří a Podřipsko a Poohří (Žatecko). Toto vymezení platí jak pro SCR ÚK 2009 tak i pro nové marketingové vymezení ÚK (Berrová, 2011).

Projekt „Brána do Čech“ („Propagační a mediální kampaň Ústeckého kraje“) se snaží o změnu negativního vnímání a mediálního obrazu kraje. Projekt je finančně podpořen v rámci Regionálního operačního programu Severozápad. Hlavními partnery projektu jsou Obecně prospěšná společnost České Švýcarsko, Klub českých turistů – oblast Ústecký kraj a Euroregion Labe. Projekt na vznik agentur podal (dnes již zaniklý) svaz cestovního ruchu DELITEUS.

Projekt Brána do Čech je sice novinkou podzimu 2010, ale Ústecký kraj se jej snažil vytvořit už před několika lety a měl k tomu několik důvodů. V kraji nefungoval destinační management nebo instituce, která by cíleně propagovala kraj jako celek (Válka 2007). Existovaly pouze jednotlivé subjekty, které spolu nespolupracovaly tak intenzivně, jako tomu je nyní v projektu Brána do Čech. Další důvody vyzdvihuje i Sazečková, ředitelka svazu cestovního ruchu DELITEUS, v článku časopisu COT (Sazečková 2007). Překážkami efektivního destinačního řízení CR v kraji jsou: nedostatečná efektivita spolupráce na úrovni obcí a měst v kraji, nedostatečná intenzita spolupráce podnikatelských subjektů, nedostatečná intenzita spolupráce mezi podnikateli a veřejnou sférou a slabá vazba mezi lokalizací veřejných výdajů na rozvoj CR a příjmů z CR. Na základě těchto důvodů Ústecký kraj vytvořil projekt Brána do Čech.

V souvislosti s tímto projektem město spustilo nový webový portál na podporu CR www.branadocech.cz, který umožňuje vyhledat si tip na výlet, akci nebo zajímavost konající se na území Ústeckého kraje. Zájemci si podle vlastních představ mohou zvolit turistickou oblast, dostupnost (autem, kolem, pěšky), s kým chtějí výlet podniknout a přizpůsobit jim tak terén (malé dítě, senior, handicapovaný) a zdali chtějí mít výlet zaměřen na kulturu, sport nebo přírodu. Portál je zatím jen v českém jazyce, ale kraj s nástupem jara a turistické sezóny (roku 2011) plánuje spustit i verzi v německém a anglickém jazyce pro přilákání dalších návštěvníků z širšího okolí.

Pro snadnější identifikaci bylo vytvořeno nové logo kraje skládající se ze 4 barevných kamenů (viz obr. č. 6), kdy každý kámen symbolizuje jednu oblast s typickými vlastnostmi. Logo se nyní bude vyskytovat na všech propagačních materiálech (letáky, brožury, plakáty).

Obr. č. 6: Logo projektu Brána do Čech

Zdroj: Berrová, 2011

3. 2. 1 Destinační agentury

V listopadu 2010 proběhla v Krásné Lípě dvoudenní konference s názvem Turistická destinace 2010 týkající se destinačního managementu. Zástupci různých institucí zde prezentovali své strategie. Za Ústecký kraj radní pro cestovní ruch a regionální rozvoj Radek Vonka představil novou strategii kraje, která spočívá ve vymezení 4 turistických oblastí a výstavby destinačních agentur na jejich území (Berrová, 2011).

Ústecký kraj v rámci projektu Brána do Čech buduje destinační agentury, které budou koordinovat marketingové aktivity ve své oblasti a určovat tak vývoj cestovního ruchu v celém kraji. První destinační agentura úspěšně funguje v oblasti České Švýcarsko od roku 2008, na jejímž základě se kraj rozhodl vybudovat agenturu pro každou oblast. Pro nastartování činnosti každé agentury kraj vymezil 1 milion Kč do destinačního fondu (jedinou podmínkou je, aby Ústecký kraj byl mezi zakládajícími členy). Destinační agentura České Švýcarsko funguje v rámci Obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko (založena 2001) jako její samostatné oddělení, které se stará i o destinační fond (Výroční zpráva, 2009).

Jako druhá byla v provoz uvedena Destinační agentura Krušné hory (ve formě obecně prospěšné společnosti) na podzim roku 2010 v obci Klíny. Pro správné fungování obecně prospěšné společnosti je důležité, aby klíčovými aktéry byly různé subjekty z řad měst, obcí, mikroregionů, podnikatelských subjektů a další, proto jsou jejími zakladateli Ústecký kraj, Svazek obcí v regionu Krušných hor, obec Klíny, Hospodářská a sociální rada Mostecká, Emeran Klíny s. r. o., Nadační fond Obnova Krušnohoří a Klínovecko o. s. (Vznikla nová destinační agentura..., 2010).

V prosinci 2010 byla na Zastupitelstvu kraje projednávána realizace destinačních agentur ve dvou zbyvajících regionech Dolní Poohří a České středohoří, kde se čekalo na volby a nové starosty. Na tomto jednání bylo zastupiteli Ústeckého kraje schváleno založení Destinační agentury České středohoří (ve formě obecně prospěšné společnosti) se sídlem v Litoměřicích. (Senátor Vondra..., 2011).

V únoru 2011 svolal radní Radek Vonka jednání se starosty velkých měst ve vymezeném regionu Dolní Poohří ohledně založení destinační agentury v tomto regionu. Na jednání byla představena strategie kraje a své zkušenosti zde předával David Pastva (vedoucí Destinační agentury České Švýcarsko) z Obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko, která funguje již 10 let. Do procesu založení agentury bude zapojena i Regionální rozvojová agentura Ústeckého kraje. Další jednání jsou naplánovaná až na duben 2011 (Dolní Poohří..., 2011).

Krajská strategie byla také předmětem prezentace na veletrhu cestovního ruchu a turistiky REGIONTOUR v Brně v lednu 2011. Při této akci se předávají ceny v různých kategoriích Velké ceny cestovního ruchu. Za Ústecký kraj bodoval právě unikátní projekt Brána do Čech, který byl oceněn prvním místem v kategorii Nejlepší turistický portál, kde byla hodnocena přehlednost, uživatelská přívětivost, inovativní služby, množství informací, grafický vzhled, množství informací atd. V porotě zasedali zástupci MMR ČR, Asociace krajů ČR, České centrály CR – CzechTourism, Asociace cestovních kanceláří ČR a Asociace cestovních kanceláří a agentur (Brána do Čech..., 2011). Projekt Brána do Čech byl představen i na dalších významných veletrzích v Česku i v sousedním Německu. V lednu 2011 to byly veletrhy cestovního ruchu Dresdner Reisemarkt a Chemnitzer Reisemarkt, v únoru pak Reisen Hamburg a Holiday World Praha (Berrová, 2011). Tento projekt chválí i Česká centrála CR – agentura CzechTourism a náměstek ministra pro místní rozvoj, kteří ocenili především fungující spolupráci kraje mezi agenturami (CzechTourism chválí..., 2011).

V Ústeckém kraji se již třetím rokem koncem března koná Konference o regionálním cestovním ruchu „Stop and stay“. Probíhá v Litoměřicích za podpory různých spolků a asociací (Asociace hotelů a restaurací ČR, CzechTourism, Asociace turistických a informačních center, atd.). Její náplní jsou přednášky a konference na téma CR, představení projektů i se zahraničními přednášejícími, součástí jsou doprovodné akce. Tématem konference „Stop & Stay 2010“ byly dopady stávajících ekonomických poměrů na hledání nových možností a marketingových řešení v oblasti cestovního ruchu (Pomykal, Levčiková 2010). Důležitým počinem bylo podepsání 2 memorand o

spolupráci – prvním je vzájemná spolupráce v oblasti CR mezi městem Litoměřice a Biskupstvím litoměřickým, druhé memorandum se týká partnerství mezi městem Litoměřice, městem Terezín a památkem Terezín. Vzniklá partnerství se budou snažit přispět k rozvoji CR na Litoměřicku.

3.3 Koncepční dokumenty

Zastřešujícím koncepčním dokumentem pro celkový rozvoj Ústeckého kraje je Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje (poslední aktualizace v roce 2010, předcházející z roku 2006), která poskytuje rámec pro zpracování obecně rozvojových či sektorových koncepčních dokumentů kraje i obcí. Tato strategie (viz 2. 6) řeší v obecné rovině různá témata a jednotlivé koncepční dokumenty tyto témata rozpracovávají podrobněji v odvětvových strategiích. Principem Strategie udržitelného rozvoje je snaha o co nejvyšší možnou a dosažitelnou rovnováhu mezi environmentálním, ekonomickým a sociálním rozvojem, soustřeďuje se tedy na prioritní témata, která mají vztah k udržitelnému rozvoji.

V této práci analyzuji Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013 (2007), Strategii rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje (2003) a Strategii rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje na roky 2010 – 2015 (2009).

Dalšími dokumenty zabývajícími se cestovním ruchem a jeho rozvojem na krajské úrovni jsou např. Marketingová studie cykloturistiky v Ústeckém kraji (2007) zaměřená především na Labskou stezku nebo Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje 2006 – 2020 (2005).

3.3.1 Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013

Ústecký kraj má pro období 2008 – 2013 zpracovaný Program rozvoje Ústeckého kraje (dále jen PRÚK). Tento strategický dokument obsahuje 5 hlavních částí (analytický profil ÚK, návrhovou část PRÚK, indikátorovou soustavu PRÚK, finanční rámec PRÚK a implementaci PRÚK). Návrhová část PRÚK popisuje soustavu cílů, priorit a opatření.

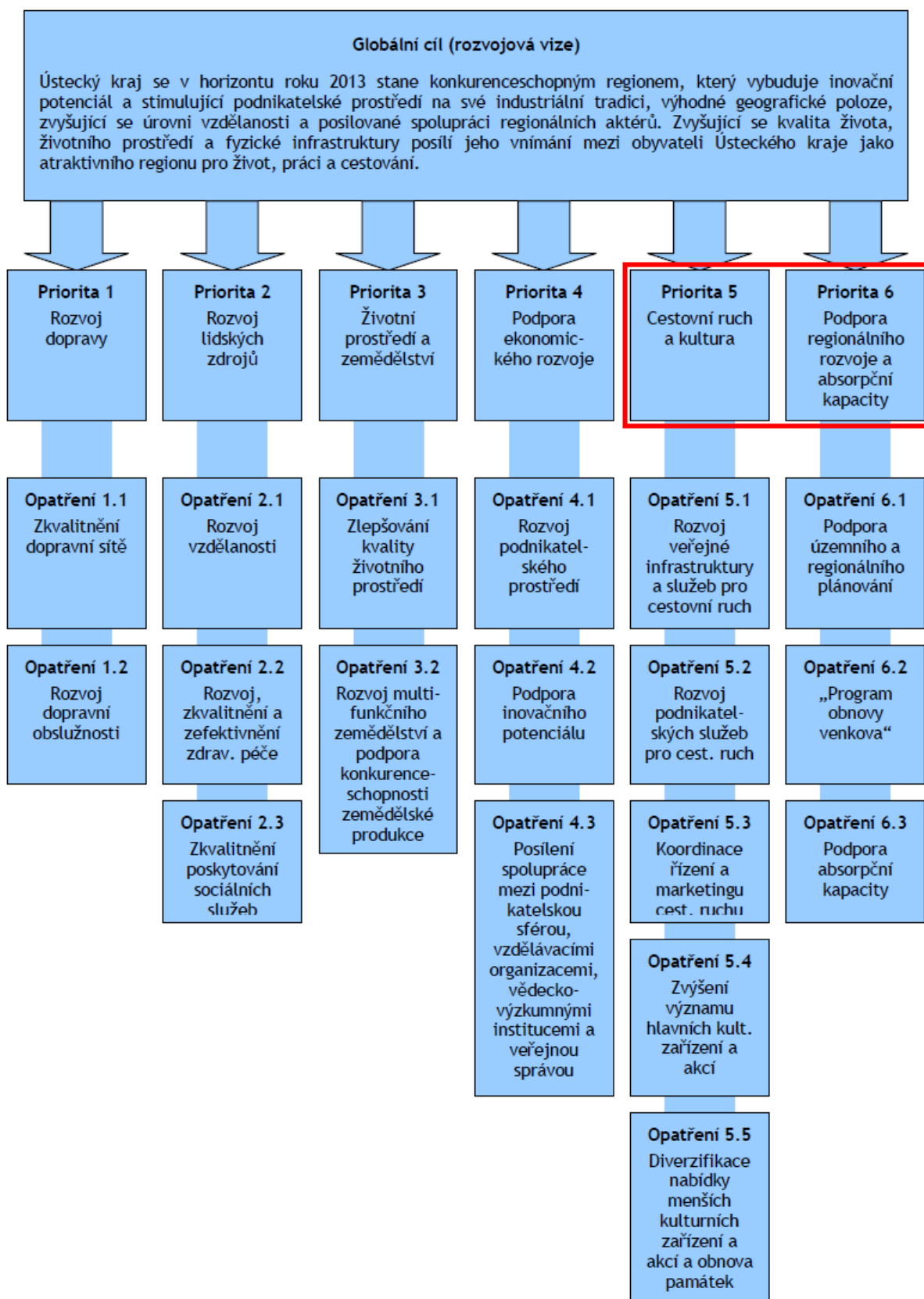
Hlavními strategickými východisky pro aktualizaci PRÚK jsou Strategie udržitelného rozvoje ÚK 2006 – 2020 a Regionální operační program NUTS 2 Severozápad. Tyto dokumenty zajišťují vazbu PRÚK na možnosti čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů (Program rozvoje..., 2007). Jako globální cíl (rozvojovou vizi) si Ústecký kraj stanovil, že se „v horizontu roku 2013 stane konkurenceschopným regionem, který vybuduje inovační potenciál a stimuluje podnikatelské prostředí na

své industriální tradici, výhodné geografické poloze, zvyšující se úrovni vzdělanosti a posilované spolupráci regionálních aktérů. Zvyšující se kvalita života, životního prostředí a fyzické infrastruktury posílí jeho vnímání mezi obyvateli ÚK jako atraktivního regionu pro život, práci a cestování“ (Program rozvoje ..., 2007, s. 86).

Podle PRÚK je v Ústeckém kraji prostorově výrazně diverzifikovaný potenciál pro rozvoj CR (nacházejí se zde přírodně cenná území, ale i urbanizovaná území s nízkým potenciálem). V kraji v době vzniku PRÚK působí několik menších subjektů CR a jeden větší (DELITEUS), neexistuje však jedna instituce zastupující celý kraj (stav v roce 2007). V otázce návštěvníků výrazně převažují jednodenní cestovatelé (81 %). Dle návštěvnosti jsou nadprůměrné počty jednodenních výletů do kraje, vícedenními turisty je návštěvnost podprůměrná. Mezi zahraničními turisty převažují Němci. Počet ubytovacích zařízení se snížil v celém kraji, pravděpodobně důsledkem zániku některých ubytovacích zařízení nižší kvality (především v letech 2000 – 2005).

Prioritami pro Ústecký kraj (viz obr. č. 7) pro vymezené období jsou: rozvoj dopravy, rozvoj lidských zdrojů, životní prostředí a zemědělství, podpora ekonomického rozvoje, cestovní ruch a kultura a podpora regionálního rozvoje a absorpční kapacita. Pro jednotlivé priority jsou vypsány opatření, kterými se kraj bude snažit daných priorit dosáhnout.

Obr. č. 7: Soustava cílů, priorit a opatření Ústeckého kraje pro období 2008 – 2013

Zdroj: Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013, vlastní úprava

Tato práce se zabývá cestovním ruchem, a proto se zaměří pouze na priority „cestovní ruch a kultura“ a „podpora regionálního rozvoje a absorpční kapacity“ (viz červený rámeček v obr. č. 7).

Priorita Cestovní ruch a kultura

Cílem této priority je zvýšení příjmů plynoucích z cestovního ruchu prostřednictvím vyšší návštěvnosti kraje, prodloužením doby pobytu návštěvníků v kraji a zvýšením jejich útraty a snaha posílit nabídku kulturních zařízení a udržitelných kulturních akcí. Za cíl priority je zvolen indikátor sledující počet návštěvníků v kraji. Smyslem indikátoru je sledování celkového počtu přenocování hostů za rok, s tím, že kraj se bude snažit o dosažení z výchozí hodnoty (průměr let 2004 – 2006, 100 %) na cílovou hodnotu (průměr 2011 – 2013, 105 %).

Pro prioritu „Cestovní ruch a kultura“ je vybráno 5 opatření (viz obr. č. 7): rozvoj veřejné infrastruktury a služeb pro CR, rozvoj podnikatelských služeb pro CR, koordinace řízení a marketingu CR, zvýšení významu hlavních kulturních zařízení a akcí a diverzifikace nabídky menších kulturních zařízení a akcí a obnova památek (Program rozvoje..., 2007).

Pro rozvoj veřejné infrastruktury a služeb pro CR (viz Opatření 5.1 v obr. č. 7) má Ústecký kraj připravené aktivity, kterými se snaží dosáhnout opatření (rozšířit a zkvalitnit veřejnou infrastrukturu a služby pro CR). Tyto aktivity můžeme rozdělit na krajské projekty, spolufinancovatelné krajské projekty a projekty s nefinanční podporou. Mezi krajské projekty patří vybudování či rekonstrukce 4 páteřních cyklotras a výroba a umístování informativních dopravních značek s turistickými atraktivitami tzv. „hnědé cedule“ (viz schéma č. 2). Spolufinancovatelných projektů je nejvíce – např. výstavba, rekonstrukce nebo infrastruktura cyklistických stezek a tras (i pro pěší) nebo pro vodáckou turistiku, výstavba parkovišť nebo rekonstrukce památkových objektů a další. Projektem s nefinanční podporou je koordinace jednání o rozvoji CR mezi subjekty CR působícími v kraji. Stanoveným indikátorem je délka nově vybudovaných cyklostezek, kdy kraj bude usilovat o výstavbu 250 km těchto stezek.

Druhým opatřením je rozvoj podnikatelských služeb pro CR (viz Opatření 5.2 v obr. č. 7), jehož cílem je diverzifikovat a zkvalitnit podnikatelské služby CR. Pro toto opatření se kraj bude snažit o rozšíření a modernizaci ubytovacích zařízení a výstavbu nových ubytovacích zařízení (viz schéma č. 2). Jako v předcházejícím opatření i zde je důraz na

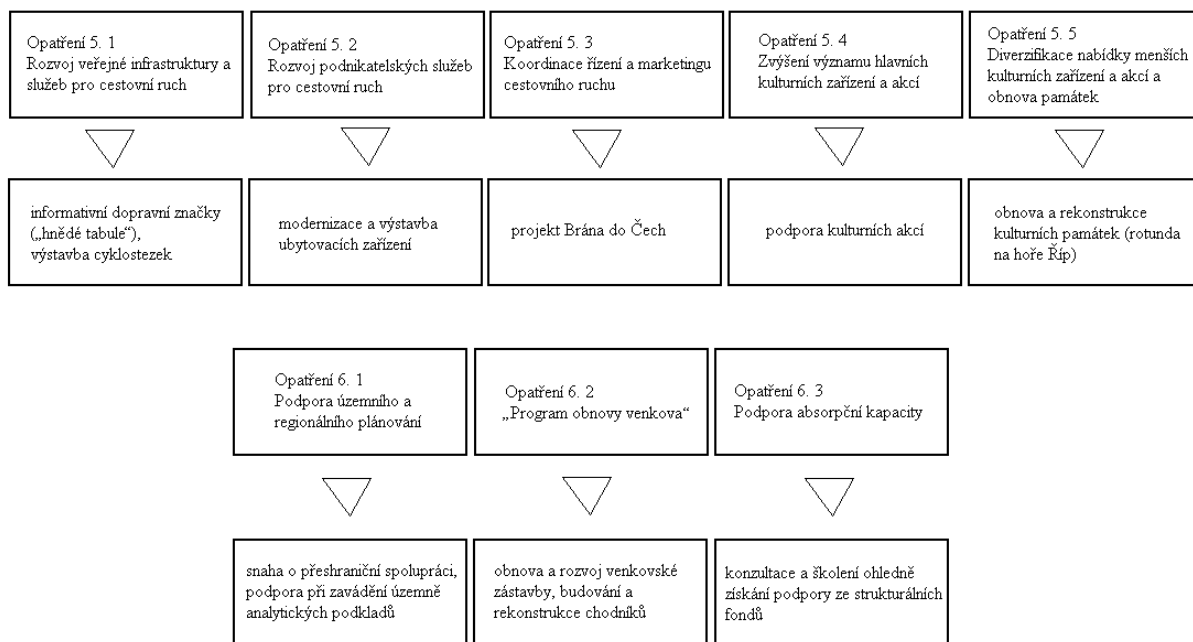
parkoviště a památkové objekty. Indikátorem bude počet nově vybudovaných nebo rekonstruovaných lůžek, kraj se bude snažit o zajištění 30 nových lůžek.

Pro třetí opatření – koordinace řízení a marketingu CR je stanovený cíl (viz Opatření 5. 3 v obr. č. 7) posílení koordinace řízení rozvoje CR a marketingu kraje (v Ústeckém kraji, v jiných částech Česka a v zahraničí), toto opatření naplňuje projekt Brána do Čech (viz schéma č. 2). Do aktivit byly zařazeny spolufinancovatelné projekty kraje a nefinanční podpora. Projekty kraje se týkají mediální prezentace, zlepšení image kraje a zřízení zastoupení kraje v ČR a zahraničí, koordinovaný marketing větších územních celků v kraji i kraje jako celku, zpracování odborných studií, strategií, spolu s monitoringem CR. Nefinanční podpora se zaměřuje na koordinaci marketingu a monitoringu CR. Indikátor bude sledovat vytvořená partnerství pro vznik produktů, za cílovou hodnotu je stanoveno 8 nových partnerství (Program rozvoje..., 2007).

Ve čtvrtém opatření – zvýšení významu hlavních kulturních zařízení a akcí (viz Opatření 5. 4 v obr. č. 7) je cílem posílení role a významu hlavních kulturních zařízení a akcí, které podporují pozitivní image kraje. Aktivity spadají do dvou oblastí: krajské projekty a dotační tituly kraje. Krajskými projekty bude výstavba, rozšiřování, modernizace a marketing významných kulturních zařízení, které vlastní Ústecký kraj. Dotační tituly řeší majetek mimo kraj – budou se snažit o rozšíření činnosti kulturních zařízení (viz schéma č. 2) a zvětšení rozsahu kulturních akcí, stejně tak o marketing a mediální prezentaci těchto zařízení uvnitř i vně kraje. Indikátorem je návštěvnost kulturních zařízení v majetku kraje, kdy snahou kraje bude dosažení z výchozí hodnoty (415 000 návštěvníků, průměr 2004 – 2013) na cílovou hodnotu (450 000 návštěvníků, průměr 2011 – 2013). Avšak vzhledem ke stále se snižujícímu počtu návštěvníků ÚK (viz tab. č. 3) je dosažení této hodnoty nejisté.

Posledním opatřením (viz Opatření 5. 5 v obr. č. 7) je diverzifikace nabídky menších kulturních zařízení a akcí a obnova památek. Cílem je rozšíření a diverzifikace nabídky menších kulturních zařízení a akcí a podpora obnovy památek lokálního významu. Zde jsou pouze dotační tituly kraje, které se zasadí o obnovu a rekonstrukci kulturních památek (viz schéma č. 2), které nejsou přímo využitelné jako infrastruktura CR, dále snaha o rozšíření nabídky, mediální prezentaci a marketing kulturních zařízení a akcí mikroregionálního významu směrem k zázemí center, kde se tato zařízení nacházejí. Indikátorem opatření je počet podpořených projektů na rekonstrukci památkových subjektů, jako cílovou hodnotou bylo stanoveno 300 objektů (Program rozvoje..., 2007).

Schéma č. 2: Schéma opatření cestovní ruch a absorpční kapacita z Programu rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013 s jednotlivými příklady

Zdroj: Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013, vlastní zpracování

Priorita Podpora regionálního rozvoje a absorpční kapacity

Tato priorita zahrnuje dvě základní, byť heterogenní témata. Zatímco podpora regionálního rozvoje v tomto programu spočívá v územně zaměřených intervencích cílených do mimoměstských a příhraničních oblastí, absorpční kapacita je naopak průřezová. Důvodem spojení těchto dvou témat je předpoklad, že rozvojové a administrativní kapacity v menších obcích a příhraničních oblastech jsou poddimenzované a je nutné sem směřovat aktivitu absorpční kapacity (Program rozvoje..., 2007).

Podporu regionálního rozvoje zde můžeme rozdělit na oblast podpory územního a regionálního plánování (zaměřuje se na udržitelný rozvoj území prostřednictvím kvalitně zpracovaných dokumentů) a oblast podpory rozvoje fyzického prostředí v mimoměstských oblastech (zastoupena již existujícím Programem obnovy venkova). Jednou z klíčových podmínek úspěšné realizace PRÚK a rozvoje regionu (a cílem podpory absorpční kapacity) je schopnost regionálních subjektů efektivně využít možnosti spolufinancování rozvojových aktivit ze strukturálních fondů.

Cílem priority je zvýšení atraktivity prostředí obcí a venkovských oblastí aktivizací jejich vnitřního potenciálu a efektivním využitím vnějších finančních zdrojů (Program rozvoje..., 2007). Pro tuto prioritu byly přiřazeny 2 indikátory: první sleduje plochu

regenerovaného a revitalizovaného území na venkově (cílovou hodnotou v roce 2013 je počet 30 000 m² těchto ploch) a druhý efektivnost čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů na venkově, kterou však nelze kvantifikovat.

Priorita „Podpora regionálního rozvoje a absorpční kapacity“ má 3 dílčí opatření (viz obr. č. 7): podpora územního a regionálního plánování, „program obnovy venkova“ a podporu absorpční kapacity.

Pro první opatření (Opatření 6. 1 viz obr. č. 7) je stanovený cíl zkvalitnění udržitelného rozvoje s využitím moderních přístupů územního plánování a rozvoje přeshraniční a nadnárodní spolupráce (viz schéma č. 2). Opatření vymezuje aktivity (spolufinancovatelné krajské projekty) týkající se podpory při zavádění územně analytických podkladů (úroveň kraje i ORP) a podpory tvorby a aktualizace územních plánů obcí s ohledem na udržitelný rozvoj. Poslední aktivitou je snaha o aktivní zapojení do programů (především v rámci Cíle 3 týkající se přeshraniční spolupráce). Indikátorem bude počet podpořených projektů pro tvorbu územně analytických podkladů (a dalších dokumentů). V roce 2013 by měl indikátor dosáhnout cílové hodnoty nejméně 90 podpořených projektů.

Druhým opatřením je „program podpory venkova“ (Opatření 6. 2 viz obr. č. 7) s cílem zlepšení životních podmínek v menších obcích a na venkově. Mezi aktivitami jsou dotační tituly, např. obnova a rozvoj venkovské zástavby, budování (nebo rekonstrukce) chodníků a komunikací, péče o krajinu a další (viz schéma č. 2). I v tomto opatření je indikátorem počet podpořených projektů, zde zaměřené na rozvoj venkovských obcí, cílem je alespoň 180 projektů v roce 2013 (Program rozvoje..., 2007).

Posledním opatřením je podpora absorpční kapacity (Opatření 6. 3 viz obr. č. 7), která má za cíl zvýšení schopnosti potenciálních příjemců využít podporu ze strukturálních fondů. Mezi její aktivity jsou zařazeny konzultace a asistence k přípravě projektů a strategií nebo školení možných příjemců podpory (viz schéma č. 2). Indikátory se zaměří na počet proškolených osob (v roce 2013 by se měl vyšplhat na hodnotu 130) a opět na počet podpořených projektů, nyní s technickou pomocí, kterých by v roce 2013 mělo být nejméně 40 (Program rozvoje..., 2007).

PRÚK obsahuje plánované výdaje na jednotlivé roky a oblasti, má přehledně zpracované opatření a indikátory, kterými bude kontrolovat plnění zamýšlených aktivit a porovnávat výchozí a cílové hodnoty. Při konzultaci na krajském úřadu Ústeckého kraje (v únoru 2011) však bylo zjištěno, že následný monitoring priorit, který by ukázal

jasné výsledky, už Krajský úřad nezajišťuje (Kuželová, 2011), přestože je má v PRÚK napsané. Monitoring je důležitou součástí dokumentů a jeho vedením by tak měl Krajský úřad ÚK zajištěnou zpětnou vazbu na realizované projekty. Tyto informace jsou často v interních materiálech firem a daly by se velmi těžce dohledat. Neexistující monitoring se tak jeví jako velký nedostatek, který výrazně snižuje průhlednost projektů a jejich realizace a není tedy zpětná kontrola vynaložených finančních prostředků Ústeckého kraje.

V indikátorové soustavě PRÚK se navíc vyskytují nesrovnalosti v podobě nekvantifikovatelných indikátorů – např. v rámci globálního cíle jsou uvedeny indikátory „Zvýšení atraktivity podpořených měst a obcí“ nebo „Efektivnost čerpání finančních prostředků“ u kterých autoři dále píší, že je nelze kvantifikovat. V případě globálního cíle nepovažují za indikátor „Zvýšení atraktivity podpořených měst a obcí“, pokud jej nelze kvantifikovat a následně vyhodnotit úspěšnost (označila bych jej spíše za prioritu), přestože autoři uvádějí, že není přesně metodicky definovaný. Vhodnější je některý kvantifikovatelný indikátor např. počtu podpořených měst a obcí různými akcemi k přilákání turistů, pro které by se tak stal atraktivní. Pro indikátor „Efektivnost čerpání finančních prostředků“ by opět bylo lepší zvolit vhodnější variantu – např. získaný objem finančních prostředků.

Při pohledu na indikátory priority „Cestovní ruch a kultura“ je uvedena cílová hodnota délky nově vybudovaných cyklostezek 250 km, což je pravděpodobně velmi nereálné číslo. Při konfrontaci s dokumentem „Ústecký kraj v číslech“, který zobrazuje přehled výsledků, jichž ÚK dosáhl za podpory EU (2004 – 2006) bylo nově vybudovaných cyklotras 3,5 km (Ústecký kraj v číslech, 2010), které jsou navíc finančně méně náročné než cyklostezky. Nabízí se tedy otázka, zdali se jednalo o cyklostezky nebo cyklotrasy. V prioritě „Podpora regionálního rozvoje a absorpční kapacity“ se opět objevují indikátory, které nelze kvantifikovat (př. „Efektivnost čerpání finančních prostředků ze SF ve venkovských obcích“). Autoři by měli navrhnout takové indikátory, které lze kvantifikovat a hlavně takové priority, kterých je možné v daném období dosáhnout.

3.3.2 Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje (2003)

Strategie rozvoje CR ÚK z roku 2003 je rozdělena do 5 částí: profilu území, SWOT analýzy, návrhové části, akčního plánu jednotlivých projektů a implementace.

Už v této strategii z roku 2003 se mluví o nutnosti vzniku regionální nebo krajské organizace, která zajistí profesionální servis obcím a institucím z hlediska CR. Touto

dobou fungují pouze turistická informační centra a širší záběr projevuje především Podkrušnohorské informační centrum při Městském úřadu v Klášterci nad Ohří a svaz cestovního ruchu DELITEUS, který se stará o cestovní ruch Děčínska, Litoměřicka, Teplicka a Ústecka (v současnosti již neexistuje). Nefunguje však žádná instituce, která by propagovala Ústecký kraj jako celek a vytvářela tak ucelenou nabídku produktů CR pro turisty.

V akčním plánu jsou zaznamenány projekty a opatření i s časovým harmonogramem jejich realizace, kterou doplňuje finanční tabulka. Mezi daná opatření je zařazeno zvýšení intenzity a efektivity spolupráce objektů CR, zajištění propagace kraje a změny jeho image. Problematika image se objevuje i v další strategii, je tedy patrné, že problém přetrvává.

Strategie řeší i otázku konkurence mezi ostatními kraji, především Karlovarským a Libereckým. Zatímco na Karlovarsku bylo vždy prioritou lázeňství, Liberecký kraj se zaměřil na zimní a letní rekreačně-sportovní areál. Na území Ústeckého kraje převážil těžký průmysl, těžba a energetika nad přírodním a kulturně-historickým dědictvím. Skutečnost už je nyní jiná, ale image průmyslového regionu ve zbytku Česka stále přetrvává. Změna image je proto jednou z hlavních priorit kraje (Strategie rozvoje..., 2003).

Dalšími prioritami jsou zvýšení kvality základních a doplňkových služeb CR, řízení a organizace CR a efektivita spolupráce subjektů.

Strategie má 3 hlavní cíle (viz tab. č. 1): organizace, zdroje a marketing CR. Pod cíl organizace CR spadá jedna priorita: řízení nabídky a poptávky CR, do zdrojů CR jsou zařazeny 2 priority: první je přírodní a kulturně-historické bohatství kraje jako faktor rozvoje CR a druhou odbornost zaměstnanců v CR a pohostinnost obyvatel. Marketing CR stanovuje 3 priority: produkty CR, image a propagace kraje a distribuční cesty.

Tab. č. 1: Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje – cíle, priority a opatření (2003)

Cíl	Priorita	Opatření
Organizace CR	1. Systémové a efektivní řízení nabídky a poptávky CR na úrovni kraje a jeho turistických destinací	1. 1 Vybudování regionálního systému řízení a organizace CR
		1. 2 Zvýšení intenzity a efektivity spolupráce subjektů v CR
		1. 3 Zvýšení absorpční kapacity kraje z hlediska čerpání pomoci ze SF EU

Zdroje CR	2. Přírodně a kulturně historické bohatství kraje jako významný faktor rozvoje CR	2. 1 Podpora šetrných forem CR v CHKO na území kraje a v NP České Švýcarsko
		2. 2 Podpora využití kulturně historických památek pro účely rozvoje CR
	3. Odbornost zaměstnanců v oblasti CR a pohostinnost obyvatelů kraje	3. 1 Zvýšení kvalifikace zaměstnanců v CR
		3. 2 Podpora pozitivního přístupu obcí k rozvoji trvale udržitelných forem CR v turisticky exponovaných oblastech kraje
Marketing CR	4. Kvalitní a přitažlivé produkty CR	4. 1 Podpora budování sportovní infrastruktury
		4. 2 Podpora tvorby produktů industriální turistiky
		4. 3 Podpora produktů s nadregionálním významem
		4. 4 Podpora atrakcí CR a programů zaměřených na návštěvníky kraje
	5. Nová image a účinná propagace kraje	5. 1 Zajištění dostatečné propagace kraje a jeho turistických destinací na cílových trzích CR
		5. 2 Podpora změny image kraje prostřednictvím pozitivní propagační kampaně, která bude postavena na prezentaci turistických regionů kraje
		5. 3 Realizace pravidelného monitoringu poptávky a nabídky CR
		5. 4 Vybudování regionálního informačního a rezervačního systému CR
	6. Rychlé a efektivní distribuční cesty	6. 1 Podpora tvorby produktových balíčků CR a jejich umístování na trhu
		6. 2 Vytvoření strategické spolupráce s incomingovými agenturami CR

Zdroj: Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji 2003

3. 3. 3 Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji na roky 2010 – 2015

Strategie rozvoje cestovního ruchu v Ústeckém kraji na roky 2010 – 2015, vydaná v roce 2009 (dále SCR ÚK 2009), patří mezi základní koncepční dokumenty kraje. V hierarchii krajských koncepcí podrobněji rozpracovává nadřazený PRÚK z hlediska CR. SCR ÚK 2009 je členěna do 4 hlavních částí: úvod, analýzy a průzkumy, strategie a přílohy. Cílem SCR ÚK 2009 je najít a specifikovat vhodná řešení a nástroje, které by Ústecký kraj jako subjekt realizoval pro rozvoj CR na svém území. Od původní verze Strategie cestovního ruchu Ústeckého kraje z roku 2003 se nová Strategie liší v inovativním pojetí, které se dají shrnout do 3 bodů: ÚK je heterogenním celkem a zahrnuje v sobě různé regiony z hlediska předpokladů pro rozvoj CR. Pojetí usiluje o individualizaci těchto regionů, o odlišný přístup k rozvoji CR v regionech a o efektivní zapojení zástupců regionu („pohled zdola“). SCR ÚK 2009 uplatňuje strategický přístup

spočívající ve stanovení jasných obsahových a územních priorit. Navržené priority a opatření nepokrývají celé spektrum možných aktivit zaměřené na podporu rozvoje CR a současně jsou v maximální možné míře územně cílené (Strategie rozvoje..., 2009). Naplňuje tak tezi, že „nelze podpořit vše a všude“.

SCR ÚK 2009 předkládá 3 priority:

- 1) koordinaci rozvoje řízení CR,
- 2) zefektivnění marketingových aktivit,
- 3) rozvoj infrastruktury a produktů v cestovním ruchu.

Cílem první priority je „vytvořit podmínky a pravidla pro efektivní řízení CR na různých úrovních s ohledem na rozvoj destinačního řízení a podporu rozvoje CR ze strany ÚK i dalších subjektů v kraji“ (Strategie rozvoje..., 2009 – Návrh strategie, s. 21). V prioritě se mluví o ustanovení destinačních agentur (viz 3. 2. 1), součástí bude navázání partnerství s různými subjekty a provázání aktivit. Pro první prioritu byly stanoveny opatření týkající se založení destinačních agentur s vymezeným okruhem činnosti, přerozdělení kompetencí mezi krajem a dalšími subjekty, navázání spolupráce se subjekty (mimo samosprávu), úprava grantové podpory, zajištění monitoringu a posílení lidských zdrojů.

S druhou prioritou má kraj za cíl zefektivnit marketingové nástroje a činnosti. To se pokusí zajistit přesunem úkolů a aktivit kraje na hierarchicky nižší, tedy regionální úroveň. V rámci priority se plánuje využití nástrojů „marketingového mixu 8P“ (viz kapitola 2. 4). I pro druhou prioritu byla definována opatření: lepší koordinace marketingových aktivit, jejich koncentrace a orientace na cílové zákazníky, změna image a nabídka produktů. První a druhou prioritu naplňuje projekt Brána do Čech (viz kapitola 3. 2).

S třetí prioritou chce kraj „rozšířit a zkvalitnit nabídku cestovního ruchu s využitím lokálních zdrojů a produktů“ (Strategie rozvoje..., 2009 – Návrh strategie, s. 44). Důvodem zaměření na lokální zdroje je vyšší nezaměstnanost než u ostatních krajů Česka a také historické souvislosti (odsuny obyvatel a dosidlování) ukazují nižší vazbu na regionální tradice, tímto se kraj snaží posílit patriotismus. Do opatření bylo zařazeno: realizace infrastrukturních priorit, posílení partnerství při realizaci projektů, rozšíření nabídky turistických produktů a tematických tras, lepší přístup k informacím, lepší dopravní dostupnost turistických cílů a zapojení kulturních a průmyslových památek do nabídky CR.

Kapitola Analýzy a průzkumy je členěna do 5 částí: zhodnocení pozice kraje z hlediska CR, regionalizace kraje z hlediska CR a analýza nabídky, poptávky a organizace a řízení CR. V analýze poptávky CR je komentován provedený dotazníkový průzkum s návštěvníky na 11 vybraných atraktivních místech Ústeckého kraje v září roku 2009. Průzkum obsahoval 14 otázek (zaměřené na identifikaci dotazovaného, motivaci a důvod návštěvy, formy CR a hodnocení spokojenosti) a vyplněno bylo 238 dotazníků. Data pocházela ze šetření, případně z dat ČSÚ.

Pro podporu průzkumu ze SCR ÚK 2009 přikládám tabulky s různými sledovanými jevy. Z dat ČSÚ³ a průzkumu SCR ÚK 2009 vyplývá, že v posledních letech (od roku 2000) se zkracuje doba trvání návštěvy v kraji a oproti zbytku Česka je toto zkrácení výraznější. Pokud jde o původ návštěvníků, jen pouhých 6 % (14 dotazovaných) turistů bylo ze zahraničí. Zajímavostí je vzdělanostní složení návštěvníků, kdy celou čtvrtinu hostů tvořili vysokoškolsky vzdělaní lidé (Strategie rozvoje..., 2009). Co se týče rozlišení kvalitativních ubytovacích kapacit, převažují v kraji levnější formy ubytování (penziony, kempy, chaty a ubytovny). Vyšší cenové kategorie jsou méně zastoupeny, hotel***** se v kraji nevyskytuje žádný. Z hlediska počtu ubytovaných hostů je nejoblíbenější střední hotelová kategorie – hotel*** (viz tab. č. 2), poté kempy a penziony. Důvodem jsou cenové relace (cena hotelů*** se většinou pohybuje 500 – 800 Kč/2 lůžkový pokoj, noc v hotelu**** vyjde na 1700 – 2500 Kč v 2 lůžkovém pokoji) a roli jistě hraje i jejich dostupnost (Ubytování Ústecký kraj, 2011). Skoro 3x méně hostů využilo hotelu kategorie 4 hvězdiček a velmi oblíbené jsou i penziony (pravděpodobně také díky rozšíření v kraji – tvoří více než třetinu všech ubytovacích zařízení) a kempy (nejčastěji se jezdí na dovolenou v období letních měsíců).

Tab. č. 2: Kapacita a návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních podle kategorie v Ústeckém kraji v roce 2009

	HUZ celkem k 31. 12.	Pokoje k 31. 12.	Lůžka k 31. 12.	Hosté		Přenocování	
				celkem	z toho nerezidenti	celkem	z toho nerezidenti
celkem	377	7197	19243	335939	104906	977086	267192
v tom:							
hotely*****	0	0	0	0	0	0	0
hotely, motely, botely****	16	462	907	38158	23689	72759	50433

³ ČSÚ zjišťuje statistické údaje a pro Ústecký kraj je zpracována Statistická ročenka ÚK pro rok 2010. Informační centra, turistické zajímavosti nebo ubytovací zařízení si statistiky návštěvnosti pravděpodobně vedou, město si je však neeviduje a v případě potřeby si tyto data dohledává.

hotely, motely, botely***	57	1565	3358	99802	44111	195806	96295
hotely, motely, botely**	23	548	1291	22911	7244	45983	15687
hotely, motely, botely*	11	147	543	6779	2327	15084	5538
hotely garni ****,***,**,*	3	105	270	5982	1149	14214	3214
penziony	133	1311	3361	49545	12445	112744	26071
kempy	31	657	2453	57860	7876	156009	19991
chatové osady	9	180	649	2528	47	14551	160
turistické ubytovny	33	607	1997	12453	859	31888	2081
ostatní zařízení jinde nespecifikovaná	61	1615	4414	39921	5159	318048	47222

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2010

Tabulka č. 3 zachycuje vývoj návštěvnosti v Ústeckém kraji. V období let 2000 až 2010 počet hostů převážně klesá s výjimkou dvou vzestupů v letech 2001 a 2005. Podíly nerezidentů vůči rezidentům (vztahující se k počtu hostů) v průběhu let kolísají – zatímco na začátku desetiletí (rok 2000) byl poměr téměř 1:1, v roce 2009 je tento poměr 1:2. Indexy změn 1 a 2 ukazují, jak se měnil vzhledem k roku 2000 (index 1) a jak se měnil meziročně (index 2). Počty přenocování vykazují opět pokles s výjimkou vzestupu v roce 2002, stejně jako počet hostů. Podíly nerezidentů vůči rezidentům (vztahující se k počtu přenocování) jsou logicky podobné jako v prvním případě. Indexy 3 a 4 opět zobrazují změny vzhledem k roku 2000 (index 3) a změny meziroční (index 4). ČSÚ nesledoval návštěvnost krajů v období před rokem 2000, sledoval pouze hodnoty za celou Českou republiku od roku 1989.

Tab. č. 3: Návštěvnost v hromadných ubytovacích zařízeních v Ústeckém kraji s indexy změn za období 2000 – 2010

Rok	Ústecký kraj							
	počet hostů	podíl nerezidentů	index 1	index 2	počet přenocování	podíl nerezidentů	index 3	index 4
2000	393 458	44,83	100	100	2128242	43,64	100	100
2001	488994	37,82	124,28	124,28	1576140	41,06	74,06	74,06
2002	445871	38,9	113,32	91,18	1604236	39,55	75,38	101,78
2003	385204	40,5	97,9	86,39	1408274	44,28	66,17	87,78
2004	353122	42,01	89,75	91,67	1280018	41,72	60,14	90,89
2005	385056	43,28	97,86	109,04	1265912	40,9	59,48	98,9
2006	392388	42,66	99,73	101,9	1264708	40,27	59,43	99,9

2007	376140	39,23	95,6	95,86	1245705	34,97	58,53	98,5
2008	366530	35,24	93,16	97,45	1126856	32,53	52,95	90,46
2009	335939	31,23	85,38	91,65	977086	27,35	45,91	86,71
2010	293042	33,04	74,48	87,23	885948	28,2	41,63	90,67

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cru_cr (vlastní úprava)

Index 1 – index změny počtu hostů vztažený k roku 2000 (100 %)

Index 2 – index meziroční změny počtu hostů

Index 3 – index změny počtu přenocování vztažený k roku 2000 (100 %)

Index 4 – index meziroční změny počtu přenocování

V kraji se spíše ubytovávají zahraniční hosté, kteří mají na ekonomiku větší vliv než jednodenní hosté a překvapením není dominance německého původu (dále pak Nizozemci a Belgičané). Ve složení turistů podle krajů Česka je na prvním místě Ústecký (poté Praha, Středočeský, Karlovarský, Liberecký,...), dále se odvíjí podle populační velikosti a vzdálenosti od ÚK – dominantní je tedy vnitrokrasový cestovní ruch (Strategie rozvoje..., 2009).

Hlavními důvody návštěvy kraje turistů jsou poznání, relaxace/rekreace a turistika. Častým cílem byla také návštěva atraktivit. Formou dopravy byl převážně osobní automobil, následovaný vlakem, méně pak linkovým autobusem. Část lidí využila jízdní kolo. Průměrnou útratou za jeden den je 300 – 600 Kč (u českých návštěvníků je to průměrně 400 Kč, u zahraničních 700 Kč). Můžeme tedy tvrdit, že kraj je vnímán spíše jako levná destinace. Více než polovina dotazovaných přijela pouze na výlet bez přenocování, dále pak nejčastěji na 2 až 4 noci (Strategie rozvoje..., 2009).

Pozitivní výsledky přineslo hodnocení spokojenosti: drtivá většina návštěvníků Ústeckého kraje je spokojena, podíl nespokojených návštěvníků je jen okrajový. Při podrobnějším zkoumání můžeme zjistit, že tato spokojenost je zčásti daná kvalitou služeb nebo atraktivitou míst, větší roli ale hrají podceněná očekávání. Ve srovnání s nimi pak realita vyznívá dobře. Vidíme tedy, že bohužel stále přetrvává negativní image. Z toho vyplývá i jedna z hlavních priorit kraje a tou je snaha o změnu image. Dokud bude ve zbytku Česka přetrvávat mínění o turisticky neatraktivním regionu, pravděpodobně se návštěvnost kraje příliš nezvýší. Šancí je i možnost šíření dobrého image na základě doporučení návštěvy známým, která z průzkumu vyplývá také – na doporučení známých a přátel totiž většina turistů dá nejvíce. Mezi nejlépe hodnocené služby turisté řadí informační centra, nákupní možnosti a prodejní síť a ubytovací služby. Naopak nejhůře hodnocené skončily příležitosti pro zábavu a společenské

vyžití, veřejná doprava a vybavenost regionu atrakcemi pro děti (Strategie rozvoje..., 2009).

Otázka nespokojenosti dopadla oproti očekávání celkem dobře, protože 2/3 respondentů žádnou výhradu neuvedly. Mezi důvody nespokojenosti byly nejčastěji nedostatky ve stravovacích službách (kvalita rychlého občerstvení), nekvalitní silnice a nedostatečné možnosti parkování, nekvalitní turistické značení v terénu nebo přítomnost Romů (zde se však nabízí otázka, zdali je za tím obecná xenofobie či přímo špatná zkušenost).

Následovaly otázky spokojenosti, přičemž alespoň jeden postřeh uvedlo 60 % dotázaných. Dominují pozitivní výroky: zachovalá a krásná příroda, půvabná krajina, zajímavé historické památky nebo upravenost prostředí.

Klíčovými závěry průzkumu jsou dle SCR ÚK 2009:

- Ústecký kraj patří dlouhodobě mezi nejméně navštěvované kraje Česka. Délka pobytu návštěvníků v rámci Česka je průměrná, podprůměrný počet ubytovacích kapacit, nadprůměrně zastoupena menší zařízení.
- Největší návštěvnícký potenciál je v samotném kraji, dalšími zdroji jsou Praha a Středočeský kraj – hlavní směr propagace turistických destinací. Nejčastějším zdrojem turistických informací a doporučení jsou přátelé a známí. Není divu, že stále přežívají představy o nízkém potenciálu kraje (tato doporučení je vyvracejí).
- Kraj je chápán jako levná krátkodobá destinace, převažují jednodenní návštěvy. Výjimkou je České Švýcarsko jako dominantní centrum CR v kraji, další oblíbené destinace jsou Nechanická nádrž, Říp a Terezín. Velká část lokalit vnímána jako solitéři bez provázanosti – nabízí se posílení regionální spolupráce při propagaci, které může přinést delší strávený čas v kraji.
- S návštěvou cílové lokality jsou turisté spokojeni (vliv má hlavně nízké očekávání), jako klady uvedli zachovalou přírodu, půvabnou krajinu a historické památky. Příjemná překvapení dominovala nad negativními.
- Hlavními problémy jsou nedostatky ve stravovacích službách, nekvalitní silnice, absence parkovacích míst, nekvalitní turistické značení a celkové urbanistické prostředí měst.

Tabulka č. 4 zobrazuje návštěvnost v HUZ v krajích Česka v roce 2010. Dle údajů vidíme, že Ústecký kraj má evidováno nejméně hostů v ubytovacích zařízeních, v počtu přenocování je na druhém nejhorším místě za Vysočinou. Tabulka tedy dokazuje, že

Ústecký kraj nepatří mezi turistické destinace, jak bylo již dříve zmíněno. Mezi nejnavštěvovanější kraje patří hlavní město Praha, Jihočeský, Královéhradecký a Karlovarský kraj podle počtu hostů. Dle počtu přenocování jsou nejčastěji navštívené hlavní město Praha, Karlovarský, Královéhradecký a Jihočeský kraj.

Tab. č. 4: Návštěvnost v krajích ČR s podíly nerezidentů v hromadných ubytovacích zařízeních v roce 2010

	Počet hostů	Nerezidenti	Podíl nerezidentů	Počet přenocování	Nerezidenti	Podíl nerezidentů
ČR celkem	12209584	6336324	51,90	36807958	18363817	49,89
Praha	4733701	4106514	86,75	12090367	10916589	90,29
Středočeský	631544	143236	22,68	1686118	354544	21,03
Jihočeský	899274	289541	32,20	2725909	621867	22,81
Plzeňský	488683	156485	32,02	1378771	362036	26,26
Karlovarský	675322	460693	68,22	4226048	3067295	72,58
Ústecký	293042	96835	33,04	885948	249878	28,20
Liberecký	634405	148761	23,45	2211705	557053	25,19
Královéhradecký	795688	210416	26,44	3064365	754934	24,64
Pardubický	312346	45304	14,50	946834	118687	12,54
Vysočina	335401	46067	13,73	849036	99859	11,76
Jihomoravský	1035072	378283	36,55	2022666	638840	31,58
Olomoucký	383976	90907	23,68	1421116	188412	13,26
Zlínský	458310	59288	12,94	1553574	164253	10,57
Moravskoslezský	532820	103994	19,52	1745501	269570	15,44

Zdroj: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cru_cr, vlastní úprava

V následující tabulce (tab. č. 5) jsou zaznamenány souhrnné údaje o CR v Ústeckém kraji za roky 2007, 2008 a 2009. Druhá polovina tabulky pak ukazuje procentuální změnu v těchto letech, která byla vypočtena: $\text{údaj v roce 2008} / \text{údaj v roce 2007} * 100 = 2008$ (v %). Z většiny údajů můžeme vyčíst pokles, především co se týče hostů a jejich přenocování. Počty pokojů a lůžek v kraji se velmi mírně zvýšily, ale počet hostů a počet přenocování neustále klesá. Tento vývoj je patrný již delší dobu (od roku 2000), jak ukazuje tabulka č. 7. Tímto faktem můžeme tvrdit, že se Ústecký kraj snaží o podporu CR zlepšením služeb v CR. V kolonce „Konference v HUZ“ (viz tab. č. 5) a jejich účastníků je výrazný pokles z roku 2007 na rok 2008 a v roce 2009 je zase naopak výrazný nárůst. Důvodem je pravděpodobně změna v metodice – v letech 2007 a 2008 byly započítávány akce od 100 účastníků a od roku 2009 se započítávají akce už od 50 účastníků. Kolonka Delší cesty rezidentů na území ÚK vykazuje stejný průběh: z roku

2007 na rok 2008 nastal pokles o 40 % a na další rok výrazný nárůst o více než 100 %. Průměrný počet přenocování se stále pohybuje kolem 8 – 9 nocí.

Tab. č. 5: Souhrnné údaje o cestovním ruchu v Ústeckém kraji a jejich vývoj v letech 2007 – 2009 indexem změny

	2007	2008	2009	2007 (v %)	2008 (v %)	2009 (v %)
HUZ celkem	394	391	377	100	99,2	95,7
Pokoje	7169	7407	7197	100	103,3	100,4
Lůžka	18891	19647	19243	100	104	101,9
Místa pro stany a karavany	2772	2752	2328	100	99,3	84
Hosté	376140	366530	335939	100	97,4	89,3
z toho nerezidenti	147566	129169	104906	100	87,5	71,1
Přenocování	1245705	1126856	977086	100	90,1	78,4
z toho nerezidenti	435660	366574	267192	100	84,1	61,3
Průměrná doba pobytu (dny)	3,3	3,1	2,9	100	94	87,9
z toho nerezidenti	3	2,8	2,5	100	93,3	83,3
Čisté využití lůžek ¹	20,8	20,4	18,1	100	98,1	87
Využití pokojů ¹	26,3	26	22,2	100	98,9	84,4
Konference v HUZ						
Účastníci konferencí ²	2730	590	3707	100	21,6	*
Delší cesty rezidentů na území ÚK (tis.) ³						
Přenocování (tis.)	2333,5	1421,1	2940	100	60,9	126
Průměrný počet přenocování	8,8	8,3	9	100	94,3	102,3
Kratší cesty rezidentů na území ÚK (tis.) ³						
Přenocování (tis.)	1810,3	1178,9	1542	100	65,1	85,2
Průměrný počet přenocování	2,1	1,8	2	100	85,7	95,2

Zdroj: Statistická ročenka Ústeckého kraje 2010

¹u hotelů a penzionů

²v letech 2007, 2008 byly započteny akce od 100 účastníků, v roce 2009 akce od 50 účastníků

³údaje z výběrového šetření CR

*Poznámka: Mezi lety 2008 a 2009 se změnila metodika sčítání účastníků konferencí a index změny mezi těmito roky tedy nemá správnou vypovídací hodnotu, proto není uveden.

3.4 Plány do budoucna

Informace v této kapitole byly čerpány z konzultace s Mgr. Evou Berrovou, z Krajského úřadu v Ústí nad Labem, oddělení regionálního rozvoje a cestovního ruchu. Budoucí plány Ústeckého kraje v oblasti cestovního ruchu se zaměřují převážně na projekt Brána do Čech a jeho webové stránky www.branadocech.cz. Ústecký kraj s tímto projektem sklízí úspěchy na veletrzích a tak mu hodlá věnovat pozornost i nadále. Jedním z plánů je jeho další rozvoj, kdy se na novou turistickou sezónu 2011 připravují jazykové mutace (anglická a německá verze) webových stránek www.branadocech.cz.

Dalším cílem Ústeckého kraje v rámci projektu Brány do Čech je vytvoření nových tras. Na portálu si zájemci mohou najít tipy na turistické trasy podle svých představ a možností. Zatím však chybí přeshraniční trasy, které se budou postupně doplňovat.

Plánovaným počinem je také vytvoření kulturního kalendáře, který je obvyklou součástí podobných webových stránek. Kulturní kalendář zatím nemohl vzniknout, protože projekt je financován z ROP Severozápad, který má jednu z podmínek, že webové stránky nesmí být využívány ke komerčním účelům po určenou dobu⁴. Pokud by zde byl kalendář, který by odkazoval např. na jednotlivé hotely, tato podmínka by byla porušena a hrozily by pokuty (Berrová, 2011). Krajský úřad nyní hledá podmínky, za kterých by mohl kalendář vzniknout (např. skrze odkazy na jiné portály).

Vzhledem k novému turistickému logu kraje je snahou i sjednocení označení turistických materiálů společným logem 4 kamenů, důvodem je ztotožnění kraje s těmito logy a jeho zapamatování ve spojení s krajem. Současné logo kraje symbolizují hradby nad vodou v pootočeném čtverci. Krajský úřad má i vizi postupného nahrazení tohoto loga za turistické logo barevných kamenů (Berrová, 2011).

Podle hejtmanky Jany Vaňhové je primárním problémem stále image kraje. Snahou kraje je přilákat více domácích turistů, protože turistický potenciál kraje zatím není plně využit. Ústecký kraj se snaží využít památek na území kraje a turisty nalákat na projekt „Po stopách praotce Čecha“, který odkazuje na legendy a staré pověsti. Vaňhová zdůrazňuje, že u zahraničních turistů není hlavním problémem image kraje, ale nízké povědomí (Pomykal, 2010). To se kraj snaží změnit účastí na různých zahraničních veletrzích a snaží se o spolupráci se zahraničními cestovními kancelářemi.

⁴ Projekt běží do dubna 2011 a do této doby nesmí být portál užíván ke komerčním účelům. Poté následuje období udržitelnosti projektu (5 let). Krajský úřad bude konzultovat možnosti zavedení kalendáře, zdali se i na dobu udržitelnosti vztahuje tato podmínka.

4 Rozvoj cestovního ruchu ve městě Ústí nad Labem

4.1 Charakteristika města Ústí nad Labem

Město Ústí nad Labem má zajímavý a neobvyklý ráz krajiny daný velkými výškovými rozdíly, jelikož leží v údolí řeky Labe na soutoku s řekou Bílinou. Ústí nad Labem je městem, jehož hlavní potenciál nespočívá v cestovním ruchu, ale je spíše doplňkovým odvětvím místní ekonomiky.

Ústí nad Labem je ovlivněno minulostí – v roce 1813 se odehrála v nedalekém Chlumci bitva napoleonských vojsk, jejíž památku připomíná pomník. Na významu začalo město získávat na přelomu 18. a 19. stol. s příchodem průmyslové revoluce. Pro město nastal v polovině 19. stol. velký zlom, protože přišel rozkvět průmyslu (hlavně chemický a hutní) a výstavba železnice. Díky jeho poloze, na křižovatce obchodních cest, také začalo přibývat obyvatel. Silný vliv na město měla 2. světová válka – od roku 1938 bylo Ústí nad Labem spolu s celými Sudety přičleněno k Německé říši, což znamenalo zpřetrhání kulturních svazků a akcí, došlo k vyhnání obyvatel a osídlení oblasti Němci, do konce 2. světové války tak byla většina obyvatelstva německého původu (Podhorský, 2004). V roce 1945 pak bylo cílem bombardování vojsk centrum města a podniky, byl zasažen i kostel Nanebevzetí Panny Marie a dodnes je vidět vychýlená věž téměř o 2 metry. Po válce bylo německé obyvatelstvo odsunuto a oblast byla dosídlena z vnitrozemí. Za dob totality byl podporován rozvoj průmyslu, ale tím bylo zároveň devastováno životní prostředí (Strategie rozvoje..., 2007). Jeho následky jsou patrné i v současnosti.

Město a především jeho blízké okolí nabízí různé přírodní památky (Ústí nad Labem – turistům, 2010) – na území města se nachází řada vodopádů (př. Vaňovský nebo Budovský), údolí Labe Porta Bohemica, národní přírodní památka Vrkoč a řada turistických stezek i v centru města např. Bertino údolí.

Vedle přírodních památek, město nabízí i řadu kulturně – historických, jak církevních (kostel Nanebevzetí Panny Marie, kostel sv. Vojtěcha), tak i kulturních památek (hrad Střekov, státní zámek Velké Březno s cenným krajinářským parkem, zámeček Větruše). Pro sportovní vyžití v zimě mohou lidé využít blízká střediska regionálního významu – Telnici a Adolfov (Vystoupil a kol., 2006). V letních měsících jsou k dispozici různá koupaliště, přírodní i umělá. Za zmínku stojí projekt rekultivace zatápěného

chabařovického lomu – vznikající jezero Milada. Jezero Milada⁵ (jinak zvané Chabařovice) se napouští od roku 2001 a v roce 2010 bylo napouštění ukončeno, protože byla dosažena plánovaná hladina (Napouštění jezer..., 2010). Jezero se může stát lákadlem oblasti, avšak jsou nutné i návazné služby, které zde zatím chybí. Záměrem je vybudování pláží, rekreačních středisek a zázemí pro vodní sporty. Plánovaný je i prostor pro výstavbu soukromých chat a dokonce existují návrhy na výstavbu zaniklé obce Vyklice (Pomykal, 2010).

Dlouhodobě rozvíjeným sportovním odvětvím je cyklistika – město buduje cyklotrasy a cyklostezky – nejvýznamnější cyklostezkou na území města je Labská cyklostezka, která je součástí cyklostezky vedoucí z Vídně do Hamburku (více viz kapitola 4. 6).

Jak z textu vyplývá, atraktivita (viz 2. 2) a turistický potenciál se často nacházejí v okolí města než v jeho samotném centru. Město si tuto skutečnost uvědomuje a snaží se o nalákání turistů do města na různé formy CR jako např. sportovní nebo nově i kongresový CR (o jeho zajištění se bude snažit i nedávno nově vybudovaný hotel Clarion – více viz kapitola 4. 2. 1). Městu by prospěla i propagace blízkého okolí (České Švýcarsko, Tisá,...) než města samotného, které by fungovalo jako výchozí bod do okolí. O tuto propagaci a celkovou spolupráci s dalšími subjekty se snaží podpořit nový projekt Brána do Čech, do kterého se město aktivně zapojuje (viz kapitola 3. 2). Cestovní ruch se snaží podpořit nový hotel Clarion**** s velkou ubytovací kapacitou a hotel Na Rychtě. Především hotel Clarion**** je zaměřen na náročnější klientelu a jeho velké prostory poskytují možnost konání konferencí. Pro turisty je však potřeba nabídnout i ubytování nižších kategorií, což ve městě zatím chybí (fungují zde hlavně hotely Vladimír**** a Bohemia***). Hotel Clarion představuje pro klasického českého turistu pravděpodobně vyšší standard (Dostálová, 2011).

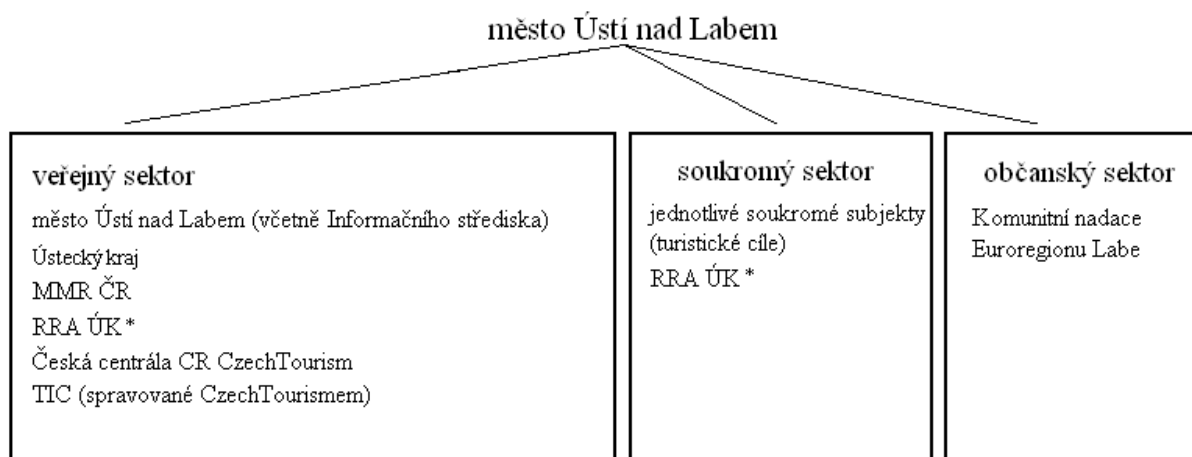
Město Ústí nad Labem je dopravním uzlem severu. Protíná jej železniční koridor (vlaky z Budapešti do Hamburku) a leží na vodní tepně, která umožňuje přístup do Německa, zemí Beneluxu a severní Francie (Ústí nad Labem – doprava, 2010). Vleký problém představuje výstavba dálnice, spojující město s Prahou (komplikovaná výstavba přes České středohoří, kterému se snaží zabránit ochránci přírody). Těto výhodné dopravní polohy zatím dokáže město využívat jen velmi málo.

⁵ V souvislosti s jezerem Milada byl v roce 2006 založen Dobrovolný svazek obcí jezero Milada, jehož účelem je spolupráce na rozvíjení oblasti jezera (Představení svazku, 2006). Z prostředků svazku a města Ústí nad Labem byla vyznačena cyklotrasa v blízkosti jezera.

Vzhled samotného města působí neuspokojivým dojmem. V jádru města chybí historické centrum a v posledních letech zde probíhá převážně výstavba různých administrativních budov. Centrum města Mírové náměstí nemá jasné funkční využití a v obchodní sféře často převažuje podřadné zboží. Město se v jednotlivých etapách snaží o celkovou revitalizaci centra, která zvýší jeho image a přiláká více turistů, kteří považují Ústí nad Labem stále za vysoce průmyslové město. Vedle revitalizace pak podporuje i další projekty zkulturnění města (viz kapitola 4. 3) jako jsou různé projekty obnov, rekonstrukcí či výstaveb (Muzeum města Ústí nad Labem, Dům kultury, letní kino, Větruše, hotel Clarion, nově budovaná pasáž a lávka za hlavním nádražím, městské centrum nebo městské sady,...). Město je navíc velmi úspěšné v získávání dotací z evropských fondů financujících tyto projekty (Dostálová, 2011). Z těch nejnovějších to jsou především lanová dráha na výletní zámeček Větruše a také nové obchodní centrum Forum v centru města (kde je i nástupní stanice lanové dráhy). Problémem, který jistě odradí řadu lidí od návštěvy je velká komunita nepřizpůsobivých občanů. Město se v roce 1999 „proslavilo“ aférou s výstavbou zdi v Maticní ulici, která oddělovala nepřizpůsobivé občany a starousedlíky. Ústí nad Labem si je této skutečnosti vědomo a usiluje se o začlenění těchto občanů (snahy jsou upřesněny v Komunitním plánu péče na období 2010 – 2013).

Na rozvoji města se podílí různí aktéři a stejně jako v případě kraje, tak i ve městě Ústí nad Labem lze zařadit tyto aktéry do veřejného, soukromého nebo občanského sektoru (Galvasová a kol., 2008) (viz schéma č. 3):

Schéma č. 3: Systém jednotlivých sektorů s příklady aktérů ve městě Ústí nad Labem

Zdroj: Galvasová a kol. (2008), vlastní zpracování

RRA ÚK* (akciová společnost) – leží na hraně mezi veřejným a soukromým sektorem, protože z hlediska vlastnické struktury patří do veřejného sektoru, ale z hlediska financování společnosti do soukromého sektoru (Berrová, 2011).

Dříve na území působil i svaz cestovního ruchu DELITEUS (viz kapitola 3. 1).

4. 2 Rozvojové dokumenty města

Ústí nad Labem má zpracované různé koncepční dokumenty zabývající se rozvojem cestovního ruchu na území města. Tato kapitola se zaměřuje na 2 dokumenty: Strategie rozvoje města Ústí nad Labem do roku 2015 a Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem CENTRUM. Poslední částí je Program aktivní politiky, který není koncepčním dokumentem, ale programem, přesto považují za důležité jej zmínit v souvislosti s rozvojem města. Dokumenty IPRM ÚL a Strategie rozvoje města ÚL jsem čerpala z oficiálních webových stránek města a informace k Programu aktivní politiky jsem získala při rozhovoru s Ing. Dostálovou.

4. 2. 1 Strategie rozvoje města Ústí nad Labem do roku 2015

Strategie rozvoje města Ústí nad Labem do roku 2015 (dále SRM) je obecný strategický dokument města (viz 2. 6) a má význam především z hlediska rozvoje města v následujících letech. Přípravy dokumentu začaly na konci roku 2006 a celá strategie byla schválena v prosinci 2007, ale není zde jasně uvedeno od kterého roku je SRM v platnosti. Smysl spočívá ve vymezení jasného rámce, který pomůže efektivnějšímu a cílenějšímu rozhodování vedení města. SRM byla vytvořena týmem odborníků za spolupráce externí konzultantské firmy na základě principu partnerství a s využitím veřejných projednání. Město stanovilo vizi, kterou vyjadřuje slogan: „Ústí nad Labem – prosperující, zdravé a bezpečné město“ (Strategie rozvoje..., 2007).

Dokument obsahuje komplexní analytický profil města, na který navazuje návrhová část, jež definuje vize a cíle města. Ty jsou popsány v 5 klíčových intervenčních oblastech rozvoje, které se dále dělí na priority (viz kapitola 2. 5):

- 1) ekonomika města,
- 2) lidské zdroje a sociální oblast,
- 3) fyzické prostředí města,
- 4) doprava,
- 5) řízení a správa města.

První intervenční oblast Ekonomika města zahrnuje 2 priority: rozvoj podnikatelského prostředí a rozvoj cestovního ruchu, kterému se budu podrobněji věnovat.

Priorita rozvoj cestovního ruchu má základní strategii: identifikace prioritních forem rozvoje CR, které nutně nevyžadují přítomnost výrazných kulturních památek v centru města. Tedy takové formy CR, pro něž jsou ve městě a jeho blízkém okolí předpoklady a mohou tak přinést městu zisk. Mezi ně můžeme zařadit dosud velmi slabý konferenční a kongresový CR nebo různé tematické poznávání (pěší turistika, sportovní CR,...). Pro takové formy CR je pak nutné zvýšit kapacity a zejména kvalitu infrastruktury (tedy kongresová centra, sportovní zařízení,...). Město možná příliš optimisticky zařazuje konferenční a kongresový CR mezi oblasti rozvoje. Pravděpodobně na základě nově postaveného hotelu, který je vhodný pro pořádání konferencí, ale nutné jsou i další návazné služby, které přilákají klienty – jako zařízení stravovací, sportovní a kulturní (zábavní) nebo infrastruktura/doprava, ale důležité jsou i zkušenosti v oblasti pořádání kongresů. Podle PRÚK je i celý Ústecký kraj nedostatečně vybaven pro kongresovou a veletržní turistiku. O tyto kvalitnější a provázanější služby se město snaží prostřednictvím iniciace jednání s dalšími subjekty CR. Město Ústí nad Labem často slouží jako destinace, kterou lidé pouze projíždějí. Někdy se stane, že v Praze jsou dražší hotely, ve městě Ústí nad Labem tedy lidé jen přenocují a poté pokračují dále do Prahy. Často jsou potřeba sály, prostory a kapacity (např. se jednalo o Lékařském kongresu), které zde chyběly a tento hotel se snaží o částečné vyřešení tohoto problému a přitáhnoutí více lidí do města (Dostálová, 2011). Důležité je, aby samotný hotel měl svůj management, který se bude snažit o přilákání lidí (např. kongresy, akcemi,...). Velkou výhodou města je dobrá dostupnost Prahy a zmíněná strategická poloha města. Pro naplnění strategie dané priority byly vybrány dvě opatření: rozvoj infrastruktury pro CR zajišťované veřejným sektorem a rozšíření nabídky vybraných služeb a produktů CR. Snaha o rozvoj města tímto směrem je tedy patrná, přesto ještě o něm nelze mluvit jako o městě zaměřeném na konferenční a kongresový CR.

4. 2. 2 Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem CENTRUM

Město Ústí nad Labem má zpracovaný „Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem CENTRUM“ pro období 2007 – 2013, což je soubor provázaných projektů zaměřených na řešení problémů daného města (viz 2. 6). IPRM není strategickým dokumentem, ale taktickým nástrojem k řešení konkrétních problémů města.

První přípravné fáze na tvorbě tohoto dokumentu začaly na konci roku 2006. Prvním krokem bylo nominování zástupců města a partnerů do Řídícího výboru a pracovních skupin, kam byli zapojeni kromě vedení města a zástupců magistrátu i další významní partneři města – nevládní neziskové organizace, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Krajský úřad Ústeckého kraje, Okresní hospodářská komora Ústí nad Labem a agentura CzechInvest (Integrovaný plán..., 2008).

IPRM navazuje na Strategii rozvoje města, která je zastřešujícím strategickým rozvojovým dokumentem města. V dokumentu IPRM jsou zastoupeny jak investiční (tvrdé), tak i neinvestiční (měkké) projekty. Investiční projekty řeší infrastrukturu např. stavby, rekonstrukce, revitalizace území nebo budov atd., příkladem může být revitalizace městského centra. Neinvestiční projekty jsou marketingového a organizačního charakteru, jedná se o aktivity sociální a kulturní nebo aktivity zaměřené na CR nebo rozvoj lidských zdrojů, příkladem neinvestičních projektů je vytvoření propagačních materiálů nebo vzdělávací kurzy. Rozdíl často bývá i v nákladech, v drtivé většině jsou investiční projekty mnohem dražší (Dostálová, 2011). Při tvorbě IPRM byl kladen důraz na provázanost jednotlivých projektů a skutečnost, aby byly realizované na principu partnerství soukromé a veřejné sféry.

Zdůvodnění výběru zóny IPRM Centrum

Centrum města bylo vybráno na základě analýzy jako území s vysokým potenciálem růstu, které bude mít svým rozvojem kladný vliv jak na obyvatele městského obvodu Ústí nad Labem – město (převažují městské části centrum a Klíše), tak se jeho rozvoj kladně projeví ve zlepšení kvality života obyvatel v celém městě Ústí nad Labem. Centrum města je přirozeným motorem rozvoje širšího území a impulsem pro další růst regionu (Integrovaný plán..., 2008). Vymezení zóny centrum je znázorněno v příloze (viz Příloha č. 3). Centrum města v posledních letech láká stále více investorů a objevují se tak soukromé projekty na území centra města, které pak generují zájem dalších ekonomických subjektů.

V rámci globálního cíle byly v tomto dokumentu stanoveny 3 specifické cíle (viz obr. č. 8) rozvoje centra města, které dle IPRM vyplývají z analýzy sociálně ekonomické situace (Integrovaný plán..., 2008):

- 1) urbanisticky hodnotné centrum města,
- 2) kvalitní infrastruktura pro volnočasové aktivity a sociální sféru,

3) „smart governance“ – kvalitní výkon samosprávy města (lepší služby občanům). Všechny specifické cíle navazují na SWOT analýzu centra města a podrobněji rozvíjí cíle a opatření Strategie rozvoje města (např. urbanisticky hodnotné centrum města navazuje na intervenční oblast fyzické prostředí města).

Obr. č. 8: Soustava specifických cílů, opatření a aktivit v IPRM ÚL (2008)

Specifický cíl		
A. Urbanisticky hodnotné centrum města	B. Kvalitní infrastruktura pro volnočasové aktivity a sociální sféru	C. „Smart governance“ – kvalitní výkon samosprávy města (lepší služby obyvatelům)
Opatření		
A.1 Regenerace a revitalizace území ve městě A.2 Řešení problematiky brownfields	B.1 Regenerace a revitalizace zařízení veřejných služeb B.2 Modernizace sociální infrastruktury	C.1 Zlepšení podmínek pro efektivní výkon veřejné správy magistrátem města C.2 Vytvoření organizační struktury managementu IPRM
Aktivity		
A.1.1 Revitalizace městského centra A.1.2 Městská zeleň A.2.1 Regenerace a revitalizace brownfields ve městě	B.1.1 Dostavba a rekonstrukce kulturních a volnočasových zařízení B.2.1 Modernizace zařízení pro seniory a zdravotně postižené občany	C.1.1 Stavební úpravy a modernizace budovy magistrátu C.1.2 Modernizace technického a technologického vybavení C.2.1 Personální a technické zajištění managementu IPRM

Zdroj: Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem, 2008

Jak můžeme vidět z obr. č. 8, kde je výčet cílů, opatření a aktivit města pro téma CR je důležitý specifický cíl A. Urbanisticky hodnotné centrum města a částečně i B. Kvalitní infrastruktura pro volnočasové aktivity a sociální sféru. Specifický cíl A zahrnuje dvě opatření: A. 1 Regenerace a revitalizace území ve městě a A. 2 Řešení problematiky brownfields. Pod opatření A. 1 spadají dvě aktivity: A. 1. 1 Revitalizace městského centra a A. 1. 2 Městská zeleň. Za podpory prostředků ze SROP proběhla v období 2005 – 2006 realizace projektu Revitalizace městského centra I. etapa (oblast Mírového náměstí a přilehlých ulic) (viz tab. č. 6). Dokončením I. etapy došlo k částečnému zlepšení vzhledu města a na tento projekt navazují další projekty, především Revitalizace městského centra II. etapa⁶. Projektem Revitalizace městského centra II. etapa město zajistí přístup k řece Labi z centra města. Pro realizaci druhé aktivity (městská zeleň) byl přijat projekt týkající se obnovy areálu městských sadů, jako

⁶Revitalizace městského centra II. etapa zahrnuje prostor před a za hlavním nádražím. První část před nádražím je již dokončena a druhá část za nádražím stále probíhá (stav v dubnu 2011). Tento projekt navazuje na projekt stavby povodňové vany u řeky Labe.

největší plochy souvislé zeleně v rámci centra města (plánováno na období 2009 – 2011, ale už je úspěšně ukončen). Důvodem realizace jsou požadavky občanů pro trávení volného času v centru města.

Druhé opatření A. 2 Řešení problematiky brownfields se tématu CR týká jen částečně – brownfields narušují vzhled města a ve spojení s předchozím opatřením výrazně přispějí ke zlepšení vzhledu města a tak i k jeho image. Problémem brownfields ve městě je otázka vlastnictví, většinou se jedná o soukromé majitele. Město tedy bude řešit pouze ty pozemky a objekty, které samo vlastní. Příkladem řešení brownfields v praxi je bývalý objekt za hlavním nádražím, nyní součást probíhající Revitalizace městského centra II. etapa nebo zrealizovaná demolice sektorového centra.

Opatření B. 1 Regenerace a revitalizace zařízení veřejných služeb řeší jak otázku zlepšení vzhledu města, tak i zkvalitnění infrastruktury pro volnočasové aktivity ve městě. Ústí nad Labem disponuje různými zařízeními pro volný čas, problémem je však jejich technický stav a úroveň poskytovaných služeb. Realizace opatření a jeho projektů bude mít vliv na kvalitu života v centru i na celkovou image města. Opatření zahrnuje jednu aktivitu: B. 1. 1 Dostavba a rekonstrukce kulturních a volnočasových zařízení. V rámci této aktivity je kladen důraz především na Dům kultury, který se nachází v centru města. Vzhledem k velikosti a náročnosti projektu je rozdělen do 2 etap, z nichž první už je úspěšně ukončena. Druhým hlavním problémem jsou zařízení nabízející celoroční možnost plavání, která jsou ve velmi špatném stavu. Na úroveň krajského města je změna stavu velmi nutná. Opět vzhledem k velikosti projektu je plánovaná rekonstrukce v delším období (2009 – 2013) (Dostálová, 2011).

Všechny projekty obsažené v IPRM ÚL jsou dotovány z ROP Severozápad, prioritní osa 1. Regenerace a rozvoj měst, oblast podpory 1.1. Podpora rozvojových pólů (Podpora rozvojových pólů regionu, 2010). Program ROP Severozápad je určen na podporu a rozvoj regionu, který zahrnuje území Ústeckého a Karlovarského kraje.

Rozvoj města podporuje i lanová dráha z centra města na výletní zámek Větruše, kam byl komplikovaný přístup přes přetíženou silnici. Lanová dráha tak vyřešila tento problém a zámečku výrazně dodala na atraktivitě. Lanová dráha na Větruši je zahrnuta v IPRM ÚL a je financovaná z ROP Severozápad, stejně jako ostatní projekty z tohoto dokumentu, a jejím cílem je zlepšení dopravní obslužnosti Větruše s centrem města především pro pěší (Dostálová, 2011).

4. 2. 3 Program aktivní politiky

Program aktivní politiky (dále PAP) není typickým dokumentem jako SRM nebo IPRM. Program aktivní politiky je dotační program města, který navrhl p. Gandalovič, když zastával funkci primátora Ústí nad Labem v období 2002 – 2006. Během své funkce zavedl řadu opatření, které směřovaly k žádostem o dotace. PAP je jistý objem peněz, který byl vyčleněn každý rok v rozpočtu odboru strategického rozvoje, a o jeho spravování rozhodovala komise města. Jednalo se o podporu jiných subjektů (ne ve vlastnictví města), které si chtěly požádat o dotaci, přitom je nutné zpracovat žádost, která je spojena s určitými náklady. Některé subjekty (hlavně neziskové organizace nebo malé podniky) neměly prostředky ani na napsání této žádosti a PAP je finančně podpořil, aby mohli napsat a podat žádost. Podmínkou bylo, aby projekt měl přínos i pro město, nejen pro daný subjekt (Dostálová, 2011). Tento program tedy pomáhal se zpracováním žádostí projektů, ale nepodporoval samotné projekty (existovaly však i výjimky, kdy byly peníze určeny přímo pro realizaci projektů). Hlavní myšlenka je tedy v podpoření subjektu o získání dotace. Subjekt si pak mohl podat tuto žádost ať už typu rozvojového nebo sociálního, který bude sloužit občanům města. Projekt úspěšně fungoval, ale v době příchodu finanční krize muselo i město začít šetřit a z toho důvodu byl PAP dlouhodobě pozastaven a pravděpodobně se v nejbližších letech neobnoví. Žadatelem mohl být kdokoliv, jelikož byl široký záběr zájemců a nebyla přísná pravidla pro zařazení do PAP. Za podpory PAP vznikl např. sportovní areál v Božtěšicích (žadatelem byl tenisový klub Božtěšice), multikulturní centrum a mateřská školka (žadatelem obou projektů bylo křesťanské sdružení YMCA) nebo si Univerzita Jana Evangelisty Purkyně žádala o prostředky na stavbu budov v rámci univerzitního kampusu (Dostálová, 2011).

4. 3 Projekty města Ústí nad Labem

Město Ústí nad Labem se zaměřuje na realizaci různých projektů (viz 2. 5), jejichž prostřednictvím se snaží o zkulturnění a celkovou revitalizaci města, změnu image a tím i přilákání turistů (Hyšková, 2011). V následující kapitole a jednotlivých tabulkách jsou vypsány vybrané projekty města, které revitalizují a zkulturníují město, jak pro občany, tak i pro turisty. Kapitola obsahuje 3 tabulky (viz tab. 6, 7 a 8), které přibližují projekty města Ústí nad Labem. Tabulky jsou rozděleny podle stupně realizace na zrealizované, probíhající a plánované investiční akce. U jednotlivých projektů je napsán rozpočet (u probíhajících a plánovaných předpokládaný), výše dotace a její zdroj, v poslední

kolonce je období realizace. Projekty byly subjektivně vybrány na základě jejich vlivu na cestovní ruch nebo na revitalizaci města, která může napomoci rozvoji cestovního ruchu.

Všechny projekty v následující tabulce (viz tab. č. 6), která charakterizuje již zrealizované investiční akce ve městě Ústí nad Labem, jsou úspěšně dokončené a na některé navazují další projekty – příkladem je revitalizace městského centra I. etapa, na kterou navazuje II. etapa nebo demolice sektorového centra umožňuje následnou realizaci výstavby multifunkčního centra (Dostálová, 2011).

Tab. č. 6: Zrealizované investiční akce v Ústí nad Labem týkající se cestovního ruchu a obnovy města po roce 2000

Název projektu	Rozpočet	Dotace	Období realizace
Revitalizace objektu Větruše	92,4 mil. Kč	Bez dotace	2001 – 2005
Revitalizace Habrovického rybníka	34 mil. Kč	ERDF (27 mil. Kč), SFŽP (3,3 mil. Kč)	2006 – 2007
Revitalizace městského centra I. etapa	163,5 mil. Kč	ERDF (92 mil. Kč), MMR (15 mil. Kč)	2005 – 2006
Sportovní areál na Větruši	24 mil. Kč	SR (8 mil. Kč)	nenalezeno
Nové zrcadlové a přírodní bludiště, popraviště	8,8 mil. Kč	ERDF (3,33 mil. Kč), SR (0,23 mil. Kč)	2005 – 2006
Cyklostezka Labe, část Mariánský most – Loděnice	21,5 mil. Kč	MMR (8,8 mil. Kč)	2005 – 2006
Obnova turistických stezek – Větruše – Vrkoč a Nebeské schůdky	8 mil. Kč	SFŽP (4 mil. Kč)	2006
Rekonstrukce městského stadionu	95,5 mil. Kč	Bez dotace	2000 – 2007
Rozšíření návštěvnické infrastruktury CR v ZOO v ÚL – revitalizace	11,9 mil. Kč	MMR (7,2 mil. Kč)	2007

Sektorové centrum – demolice	85,3 mil. Kč	ROP SZ (78,9 mil. Kč)	2009
Podpora turistického ruchu na Ústecku	2,33 mil. Kč	SROP (1,75 mil. Kč)	2005 - 2006

Zdroj:

<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/podnikatelum/projekty-podporene-eu/>

<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/zivot-mesta/rozvoj-mesta/zrealizovane-investicni-akce.html>

Úspěšné projekty z ÚK pro vaši inspiraci 2007

Příklady projektů z ÚK 2008

V období září 2005 – červen 2006 proběhl projekt pod názvem „Podpora turistického ruchu na Ústecku“ (viz tab. č. 6). Financován byl statutárním městem Ústí nad Labem, z prostředků SROP a Ústeckým krajem. Návrh projektu byl zpracován v rámci PAP města Ústí nad Labem. Rozpočtové náklady na projekt dosahovaly 2,33 milionu Kč a celková dotace tvořila 1,75 milionu Kč (Příklady projektů z ÚK, 2008). Jeho smyslem bylo podpořit rozvoj cestovního ruchu v ÚL a okolí, zejména zvýšením informovanosti turistů o místních přírodních a kulturních zajímavostech, zkvalitněním služeb v místním CR a posílením konkurenceschopnosti místních subjektů působících v cestovním ruchu. Výsledkem projektu byla partnerství, propagační materiály a propagační kampaň, speciální produkty CR, marketingová studie cestovního ruchu a semináře (Příklady projektů z ÚK, 2008). Formou propagační kampaně bylo v rámci projektu Ústecko prezentováno jako atraktivní místo pro turisty. Cílem bylo vyhledat a oslovit nové potenciální turisty prostřednictvím subjektů v CR (informační centra, cestovní kanceláře,...). Vznikla síť subjektů, která slouží jako komunikační, informační a vzdělávací základna, proběhly vzdělávací semináře a workshopy, byla vydána brožura Průvodce podnikatele v oblasti CR, byla vytvořena marketingová studie na podporu rozvoje místního CR a databáze místních investičních příležitostí v cestovním ruchu. Pro zkvalitnění informovanosti občanů i turistů město spustilo interaktivní webový portál zaměřený na místní CR (na oficiálních stránkách města www.usti-nad-labem.cz sekce „Turistům“) s komplexními a aktualizovanými informacemi. Další aktivitou byla prezentace turistických produktů na veletrzích a inzerce v různých periodikách (Podpora turistického ruchu na Ústecku, 2006).

Následující tabulka popisuje probíhající investiční akce v Ústí nad Labem (viz tab. č. 7). Projekty rekonstrukce zimního stadionu, revitalizace Domu kultury, revitalizace městského centra II. etapa 1. stavba, lanová dráha Větruše a městské sady jsou úspěšně dokončeny. Projekty revitalizace městského centra II. etapa 2. stavba, rekonstrukce muzea a rekultivace zbytkové jámy Milada stále probíhají - stav v dubnu 2011.

Tab. č. 7: Probíhající investiční akce v Ústí nad Labem týkající se cestovního ruchu a obnovy města po roce 2004

Název projektu	Rozpočet	Dotace z fondu	Období realizace
Rekonstrukce zimního stadionu	250 mil. Kč	Bez dotace	2004 – 2011
Revitalizace Domu kultury část C, D	180 mil. Kč (dotace 160 mil. Kč)	ROP SZ	2006 – 2010
Revitalizace městského centra II. etapa 1. stavba	77 mil. Kč (dotace 61 mil. Kč)	ROP SZ, KÚ ÚK	2009 – 2010
Revitalizace městského centra II. etapa 2. stavba	160 mil. Kč (dotace 136 mil. Kč)	ROP SZ	2009 – 2010
Rekultivace zbytkové jámy Milada	396,5 mil. Kč	neuvedeno	2008 – 2015
Rekonstrukce a oprava objektu Muzea města Ústí nad Labem	419 mil. Kč (dotace 338 mil. Kč)	ROP SZ, ERDF, SR	2008 – 2011
Lanová dráha Větruše	79 mil. Kč (61 mil. Kč)	ROP SZ	2010
Městské sady – aktivní park Ústí nad Labem	82,7 mil. Kč (dotace 76 mil. Kč)	ROP SZ	2009 – 2010

Zdroj:

<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/zivot-mesta/rozvoj-mesta/probihajici-investicni-akce.html>

<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/zivot-mesta/integrovaný-plan-rozvoje-mesta/iprm-k-regionalnimu-operacnimu-programu-3.html>

<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/podnikatelum/projekty-podporene-eu/revitalizace-domu-kultury-c-d.html>

Mezi plánované investiční akce (viz tab. č. 8), týkající se cestovního ruchu a obnovy města po roce 2010 ve městě Ústí nad Labem, byly vybrány 4 projekty, které zkulturnují město a mohou přilákat více turistů z okolí nebo jsou objekty v havarijním stavu a je nutná jejich rekonstrukce.

Prvním projektem je rekonstrukce plavecké haly Klíše. Původně byla zařazena také do IPRM ÚL, ale protože se jedná o projekt s veřejnou podporou, tak by dotace byla ve výši 40 % nákladů (jiné projekty měly dotaci i ve výši 92,5 %) – důvodem je právě zmíněná veřejná podpora⁷. Některé projekty v IPRM byly i dražší (ale také s vyšší dotací) a tak se město rozhodlo, že se zatím plavecká hala rekonstruovat nebude (Dostálová, 2011). Město se na rekonstrukci snaží hledat jiné zdroje financí (např. nějaké alternativní dotace z cestovního ruchu) nebo může být zařazena v dalším programovém období. Veřejná podpora však zůstane jakýmsi „problémem“ a priority v IPRM byly stanoveny jinak než ve prospěch plavecké haly. Město vyčíslilo náklady na rekonstrukci na 150 milionů Kč a původní termín realizace (2010 – 2011) se pravděpodobně nedodrží z finančních (i časových) důvodů.

Druhým projektem je rekonstrukce městského stadionu – jeho velká (hlavní) tribuna, kde je potřeba vybudovat zázemí pro splnění parametrů Českomoravského fotbalového svazu pro II. ligu. Předpokládaný rozpočet na tento projekt byl vyčíslen na 120 milionů. Termín realizace projektu je stanoven na 2010 – 2011 (Plánované investiční akce, 2010).

Třetím projektem je obnova zámeckého parku Krásné Březno a zámeckého rybníčku. Tento park tvoří výraznou bariéru mezi obytnou čtvrtí a dopravními komunikacemi (silnice a železnice). Předpokládané náklady na projekt činí 8,5 milionu Kč. Termín realizace je shodný s předchozím projektem, tedy 2010 – 2011 (Plánované investiční akce, 2010).

Posledním plánovaným projektem města je sektorové centrum. Sektorové centrum je objekt, s jehož stavbou se začalo již v 80. letech 20. stol., ale stavba byla přerušena a ponechána v rozestavěném stavu (patřila mezi brownfields). Původně měl objekt sloužit

⁷ Projekty s veřejnou podporou jsou takové projekty, které narušují hospodářskou soutěž tím, že podpoří jeden subjekt. U plavecké haly by tedy dotace byla zvýhodněním, a proto by dotace činila „jen“ 40 % (Dostálová, 2011).

jako obchodní centrum pro blízký městský obvod Severní Terasa (Dostálová, 2011). Na podzim roku 2009 proběhla demolice objektu, která město stála 83 milionů Kč. Současným záměrem města je rekultivace území a následná výstavba multifunkčního objektu pro volný čas (hřiště, dráhy,...), jeho realizaci a náklady město stále řeší.

Tab. č. 8: Plánované investiční akce v Ústí nad Labem týkající se cestovního ruchu a obnovy města po roce 2010

Název projektu	Předpokládaný rozpočet	Období realizace
Plavecká hala Klíše	150 mil. Kč	2010 – 2011
Rekonstrukce městského stadionu	120 mil. Kč	2010 – 2011
Obnova zámeckého parku Krásné Březno	8,5 mil. Kč	2010 – 2011
Sektorové centrum	neuveden	neuveden

Zdroj:

<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/zivot-mesta/rozvoj-mesta/planovane-investicni-akce.html>

Poznámka: Chybí položka dotace oproti předchozím tabulkám, protože u projektů zatím nejsou dané spolufinancující fondy.

4.4 Neuskutečněné projekty města Ústí nad Labem

Ve městě Ústí nad Labem jsou i takové problémy, které se stále nedaří vyřešit, jedná se především o využití brownfields. Město má zahraniční projekt, který se snaží řešit problematiku brownfields ve formě strategie – byly zmapovány jednotlivé brownfields ve městě (poloha, počet, vlastníci,...). Na základě projektu (viz 2. 5) se vytvoří mapa, která bude zanesena i jako vrstva v programu GIS v územním plánu města. Tato strategie bude obsahovat návrhy, jak by se s problémovými objekty dalo lépe nakládat, ale spíše ve smyslu rad pro vlastníky, protože město může vlastníky pouze podpořit a poskytnout konzultace (Dostálová, 2011).

Jedním z dlouhodobých problémů je hotel Máj, kde se řeší vlastnictví objektu. Jedná se o zdevastovaný hotel, který v současné době obývají bezdomovci. S majitelem se město snaží komunikovat, ale on sám nejeví zájem o nějakou změnu nebo prodej objektu. Nejistá je i budoucnost kamenolomu u Mariánské skály po skončení těžby. Jedním

z možností na využití prostoru po těžbě je revitalizace území nebo rozšíření ZOO, která sídlí v těsné blízkosti. Tyto projekty město zatím výrazněji neřeší.

V souvislosti se ZOO město podalo žádost do výzvy na CR se záměrem vybudovat parkovací dům v těsném sousedství ZOO, důvodem je velmi problematické parkování v hlavní sezóně. Dotace je důležitá, jelikož město není ochotno dát celou částku ze svého rozpočtu bez následné dotace (Dostálová, 2011). Pro tento projekt je zpracovaná projektová dokumentace (viz 2. 5) a v březnu 2011 město zažádalo o dotaci (žadatelem je město Ústí nad Labem). V minulosti už ZOO úspěšně zrealizovala i jiné projekty za podpory EU (př. geotermální vytápění pavilonu) a město pro ni také získalo dotaci na úpravu infrastruktury pro vláček (v rámci MMR).

4.5 Monitoring projektů

Monitoring projektů má několik etap. Již v průběhu realizace projektu (viz 2. 5) nebo jeho jednotlivých etap se zpracovávají průběžné monitorovací zprávy a na závěr projektu se v rámci jeho vyhodnocení zpracovává i závěrečná monitorovací zpráva, která obsahuje technický popis projektu, přínosy, cíle, indikátory a určitá kritéria. V závěru se hodnotí naplněnost projektu (př. revitalizovaná plocha, počet vytvořených nových pracovních míst atd.), pokud se nedosáhne předkládaných hodnot, je nutné říci proč a tvrzení doložit. Monitoring zpracovává město (viz 2. 4) a poté odevzdá Úřadu regionální rady jako poskytovateli dotace. Úřad regionální rady kontroluje správnost údajů – jak informace v dokumentech, tak i skutečný stav podle dokumentace. Pokud vše proběhne bez problémů, kontrola je ukončena a městu (nebo žadateli) je zaslána dotace. Mohou však chodit i kontroly např. z finančního nebo krajského úřadu (i po skončení realizace projektu), čímž je zajištěna zpětná vazba (Dostálová, 2011).

4.6 Plány do budoucna

Město Ústí nad Labem úzce spolupracuje s Krajským úřadem Ústeckého kraje a tak není divu, že se zapojuje do podpory nového projektu Brány do Čech (viz 3. 2), který zpracovává Ústecký kraj. Nejnovější akcí města bude projekt „Slavné lokální značky z Ústí nad Labem“. Město je neodmyslitelně spojeno s průmyslem, protože z Ústí nad Labem pochází známé výrobky (př. mýdlo s jelenem, piva Březňák a Zlatopramen) a prostřednictvím tohoto projektu se město snaží o větší popularitu. V dubnu 2011 bude otevřena vernisáž v informačním středisku a celý měsíc bude zasvěcen této akci. V rámci projektu vznikne řada propagačních předmětů s logem (upomínkové předměty,

propisky,...), které budou specifické pouze pro město, protože odsud pochází. Na propagační akci upozorňuje i článkem v časopise COT (2/2011) náměstkyně pro kulturu, sociální oblast a cestovní ruch Zuzana Kailová (Pomykal 2011).

Dalším počinem v rámci přeshraniční spolupráce (Cíl 3) bude tzv. audioguide. Audioguide je průvodce nejčastěji v podobě sluchátka. Bude k dostání v informačním centru a bude obsahovat 4 trasy ve městě, které budou tematicky propojené. 2 trasy povedou městem, jedna mimo město a poslední bude vést z nedalekých Církvic do Ústí nad Labem (jakási umělecká stezka). Město se samozřejmě snaží hledat vhodné dotační tituly, které by projekty financovaly, ale kvůli finanční situaci je město nuceno hradit si projekty z vlastních zdrojů (Hyšková, 2011). Řeší se i možnost klasického průvodce (v českém jazyce).

Město Ústí nad Labem je členem Labské plavební společnosti s. r. o. Od 1. května 2008 byla díky společnému projektu obcí a měst ležících na Labi obnovena pravidelná osobní lodní doprava (po 60 letech) na trase Ústí nad Labem – Litoměřice – Roudnice nad Labem. Dopravu zajišťují 4 lodě – loď Porta Bohemica 1 („gastronomická loď“) a Poseidon jezdí především na Děčínsku (od 2008), v roce 2009 se přidala loď Porta Bohemica 2 („vinařská loď“) a od dubna 2010 byla uvedena do provozu i loď „Ústí nad Labem“ na trase Roudnice nad Labem až do německého Bad Schandau (Dostálová, 2011). Tato novinka je velmi oblíbená a výhodou je i možnost přepravy kola. Největší lodí je Porta Bohemica 1 (kapacita 300 osob), jejichž služeb v roce 2008 využilo 17 000 cestujících a o rok později už 30 000 cestujících (Ulrych, 2010). V souvislosti s lodní dopravou podává město na jaře 2011 žádost o dotaci na vybudování mola v centru města a do veřejného přístaviště ve Vaňově je plánovaný nákup mola, nyní má město molo pouze v pronájmu (Hyšková, 2011). Důvodem pro jeho nákup je nárůst lodní dopravy (především od roku 2008) jako ekologického a ekonomického druhu dopravy. Jako větší problém se jeví pouze splavnost řeky v období léta kvůli její nízké hladině. Město hledalo možnosti jak zpřístupnit přístav ve Vaňově, jednou z možností bylo i vybudování nového přístavu u střešovských zdymadel, ale protože jsou zdymadla technickou památkou, od tohoto komplikovaného návrhu město nakonec upustilo. Nyní se řeší vybudování mola v centru města, ke kterému by byl snadný přístup ze zanádražního prostoru.

Město ve spolupráci s Ústeckým krajem se už léta snaží o rozvoj cykloturistiky. V březnu 2011 byly slavnostně dokončeny a otevřeny další 2 části Labské cyklostezky. Těmito částmi jsou Velké Březno – Malé Březno – Přerov u Těchlovic a Třeboutice –

Litoměřice (Labská stezka..., 2011) a podél této cyklostezky se plánuje rozšíření návazné infrastruktury (občerstvení, ubytování, možnost drobných oprav...). Kolem stezky jsou umístěny informační tabule o okolí nebo o místních zajímavostech. V rámci projektu „Cyklisté vítáni“ město spolupracuje s jednotlivými subjekty (př. ubytovatelé) přes nadaci Partnerství. Projekt „Cyklisté vítáni“ je „celonárodní certifikační systém, který z pohledu cyklistů prověřuje nabídku a vybavenost stravovacích a ubytovacích služeb, kempů a turistických cílů“ (Co je Cyklisté vítáni, 2003-2011). Při splnění určitých podmínek projektu získá daný subjekt certifikát, který dokládá např. možnost bezpečného uschování kola a jeho umytí nebo nákup nutričně vyvážených potravin pro cyklistu atd. V sousedním Německu tento systém funguje pod názvem „Bett & Bike“ a v Rakousku „RADfreundliche Betriebe“ velmi dobře a cyklisté vyhledávají právě označení těchto míst. Subjekty pak mají více návštěvníků, v Ústeckém kraji především německých turistů, kteří jsou na tento systém zvyklí (Hyšková, 2011).

Město se projekty snaží o přilákání více turistů a uvědomuje si, že základem pro fungování CR je veškerá infrastruktura. O těchto a dalších projektech město informuje veřejnost prostřednictvím tisku, oficiálních webových stránek, různých konferencí (pořádá tzv. Press trips⁸), vydává publikace a informační letáky a spravuje Informační středisko. Město Ústí nad Labem a jeho okolí se nachází v lokalitě, která má nepopíratelný potenciál, avšak pravděpodobně jako většina měst se potýká s problémem nedostatku financí, přesto je zde nutné doplnit různé služby pro občany a turisty. Nápady a snaha od města je patrná, avšak finanční prostředky chybí.

⁸ Press trips jsou akce subjektů s novináři, kdy subjekt představí např. strategii nebo výrobek a novináři tuto informaci zveřejní pro zvýšení publicity subjektu. V Ústeckém kraji bylo tímto způsobem navštíveno rekonstruované Muzeum města ÚL, lanová dráha na Větruši a rozšiřovaný domov seniorů (Hyšková, 2011).

5 Navržená struktura dokumentu CR

Předpokladem pro správný rozvoj cestovního ruchu v regionech a oblastech je koncepční činnost institucí veřejné správy. Tato koncepční činnost pak tvoří rámec pro intervenci do cestovního ruchu. Přínosy cestovního ruchu se dají velmi obtížně vyčíslit, ale odborníci se shodují, že jeho postavení ve společnosti i ekonomice oblasti je nezastupitelné, proto je důležité cestovní ruch koordinovat. CR lze řídit prostřednictvím koncepčních dokumentů (viz 2. 6), ve kterých budou stanoveny cíle a nástroje, především pro zachování udržitelnosti CR a efektivního nakládání s financemi (Repík 2010).

Pro zpracování programů neexistuje přesná metodika, ale dokumenty se většinou opírají o zákon č. 248/2000 Sb. o podpoře regionálního rozvoje, kde je navržena osnova programu (Galvasová a kol. 2008). „Program rozvoje kraje má obsahovat zejména: analýzu hospodářského a sociálního rozvoje územního obvodu kraje, charakteristiku slabých a silných stránek nebo jednotlivých částí a hlavní směry rozvoje, vymezení regionů, jejichž rozvoj je třeba podporovat, uvedení oblastí, na něž má být podpora zaměřena a úkoly a priority v rozmístění a rozvoji občanské vybavenosti, infrastruktury, životního prostředí, atd.“ (Galvasová a kol. 2008, s. 219). Body jsou určeny především pro program rozvoje kraje, ale obecně se dají využít i na rozvoj cestovního ruchu.

Obecný návrh struktury programů a strategií předkládá Galvasová a kol. (2008), kde autoři popisují hlavní body, které by měly obsahovat dokumenty zaměřené na rozvoj CR. Na rozdíl od ostatních konceptů se dokumenty CR liší hlavně v analytické části, kde jsou navíc kapitoly nabídky CR, poptávky CR, organizace a řízení CR, statistické informace, udržitelný rozvoj CR a SWOT analýza.

V této kapitole navrhuji strukturu koncepčních dokumentů CR s hlavními body, které by měly dokumenty podobného charakteru obsahovat. Návrh byl vytvořen na základě analýzy literatury (Galvasová a kol., 2008) a různých koncepčních dokumentů. Strukturu vybraných programů a strategií porovnávám s navrženým konceptem, vyzdvihuji rozdíly a v závěru shrnuji obecně klady a zápory analyzovaných dokumentů. Pro rozvoj dané oblasti je důležitější návrhová část, proto se jí věnuji více než analytické, která je spíše popisná. Dalším důvodem je také skutečnost, že všechny koncepty nejsou primárně zaměřené na CR a tak se struktura pravděpodobně přesně shodovat nebude.

Schéma č. 4: Navržená struktura dokumentu CR

	úvod
analytická část	1) základní charakteristiky území (poloha, obyvatelstvo, ekonomika, CR, doprava a technická infrastruktura, životní prostředí) 2) nabídka CR 3) poptávka CR 4) organizace CR 5) ekonomický význam CR a statistické údaje 6) udržitelný rozvoj CR 7) SWOT analýza
návrhová část	8) vize, cíle 9) priority 10) opatření 11) indikátorová soustava, monitoring 12) finanční a časový harmonogram 13) implementace 14) analýza rizik

Zdroj: vlastní návrh s využitím Galvasová a kol. 2008

Pro analýzu dokumentů jsem vybrala 2 koncepty na krajské úrovni (Program rozvoje Ústeckého kraje a Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje 2010 – 2015) a 2 dokumenty na městské úrovni (Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem CENTRUM 2007 – 2013 a Strategie rozvoje města Ústí nad Labem do roku 2015).

Prvním analyzovaným dokumentem je Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013, je však obecně zaměřen na celý kraj ne jen na CR, což je důvodem rozdílné struktury. PRÚK je členěn do 5 hlavních částí: analytický profil, návrhová část, indikátorová soustava, finanční rámec a implementace (Program rozvoje..., 2007). Analytický profil sleduje pouze základní charakteristiky kraje a kapitolám nabídky, poptávky a organizace CR se nevěnuje, stejně jako udržitelnosti CR. Problematika CR je zde pouze jednou z podkapitol. Návrhové části PRÚK a navržené struktury se převážně shodují, pouze některé pojmy jsou zařazeny pod jiným názvem nebo jsou součástí jiné kapitoly (vize nastíněna v úvodu, rozpis opatření je zahrnut pod jednotlivými prioritami a časový harmonogram je zde nazýván akčním plánem), analýza rizik zde chybí úplně. Největším nedostatkem se však stal monitoring projektů, který je jen zběžně popsán v indikátorové soustavě (pod položkou Metoda a zdroje dat) a zcela chybí jeho přesný popis. Zjištění,

že monitoring Krajský úřad ÚK vůbec neprovádí (Kuželová, 2011), jen utvrzuje určitou neprůhlednost projektů.

Jako druhá byla analyzována Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje na roky 2010 – 2015. Dokument se dělí do 4 kapitol: úvod, marketingový a analytický průzkum, vlastní strategii rozvoje CR v Ústeckém kraji a přílohy (Strategie rozvoje..., 2009). Tento koncept je primárně zaměřen na CR a tak zde najdeme analýzu nabídky v kraji, analýzu poptávky v cestovním ruchu a analýzu organizace a řízení rozvoje CR, jak je doporučeno v teoretické literatuře (Galvasová a kol., 2008), ostatní dokumenty tyto analýzy neobsahují. Především analýza poptávky obsahuje důležité informace z průzkumu, na nichž může Ústecký kraj postavit budoucí projekty a aktivity. Negativem v návrhové části je chybějící popis indikátorů a opět monitoringu (viz 4. 5), který je vyřešen pouze prohlášením, že se „zajistí dlouhodobý sběr srovnatelných dat“ (Strategie rozvoje..., 2009 – Návrh strategie, s. 31). Otázka financí je zde řešena velmi volně – v tabulkách o projektech a aktivitách je pouze přibližný údaj finanční náročnosti každého projektu (př. desítky milionů, stovky milionů atd.). Časový plán je zde nastíněn jen zhruba, tedy že realizace projektů proběhne v období 2010 – 2011 a akční plán bude průběžně aktualizován. Opět chybí analýza rizik. Tento dokument tedy také postrádá řadu nepřesných nebo zcela chybějících informací.

V případě městských konceptů se objevil problém, jelikož město nemá zpracovaný dokument založený výhradně na cestovní ruch a toto odvětví ekonomiky je většinou zahrnuto v jiných rozvojových dokumentech, které se řídí trochu odlišnou strukturou, jak bylo popsáno v úvodu.

Z koncepcí města byla vybrána Strategie rozvoje města Ústí nad Labem do roku 2015, která se s návrhem shoduje nejvíce – už v obsahu je rozdělena na úvod, analytickou část a návrhovou část. Analytická část obsahuje kapitoly charakteristika území a polohy, obyvatelstvo, ekonomika, cestovní ruch, občanská vybavenost, doprava a technická infrastruktura, životní prostředí a rozpočtové příjmy a výdaje, SWOT analýzu a seznam zdrojů. Návrhová část pak zahrnuje formální strukturu strategie, obsah strategie s prioritami, vize a cíle, popis priorit a indikátorovou soustavu (Strategie rozvoje..., 2007). Při porovnání s navrženým schématem jsou patrné odlišnosti hlavně v návrhové části – dokument uzavírá indikátorová soustava, ale chybí finanční a časový harmonogram, implementace a analýza rizik. Popis těchto aktivit by rozhodně měl být

součástí SRM a představuje tak velký nedostatek. Monitoring je popsán v tabulkách indikátorů a město si výstupy eviduje (Dostálová, 2011).

Posledním analyzovaným rozvojovým dokumentem je Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem CENTRUM 2007 – 2013. IPRM je zaměřeno pouze na centrum města (ne na celé území města), jednou z podkapitol je i cestovní ruch, zahrnutý v ekonomickém rozvoji (Integrovaný plán..., 2008). Členění do kapitol se vedle ostatních dokumentů liší v některých bodech: analytická část se skrývá pod analýzou socioekonomické situace, dalšími kapitolami jsou popis zóny (centrum), opatření a aktivit, výsledků, cílů a indikátorů. V tomto dokumentu můžeme vyzdvihnout monitoring, který je detailně popsán a město si kontroluje výstupy (Dostálová, 2011) jak pro své potřeby, tak i pro různé audity (viz 4. 5). Následuje finanční a časový harmonogram, popis partnerství a administrativní kapacity. V závěru práce jsou analyzována možná rizika, naplňování horizontálních témat a projekty financované jinými OP (viz 2. 5). Jediným negativem konceptu je, že není přesně rozdělena část analytická a návrhová. Při podrobnějším zkoumání práce jsou přidány určité body (např. naplňování horizontálních témat).

Kladem všech dokumentů je přehlednost a snadná orientace, kdy až na jednotlivé body je zachována stále stejná struktura. V úvodu by měla být popsána struktura konceptu a její zpracovatel. V návrhové části často chybí monitoring (jen IPRM a SRM obsahují jeho přesný popis a hlavně jej následně město zpracovává) nebo je popsán jen zběžně, přitom tvoří velmi důležitou část především z hlediska zpětné vazby projektů a při přijaté dotaci jsou na něj směřovány kontroly z různých orgánů. Jako výrazný nedostatek se také jeví absence finančního zajištění, které považují za důležitý pro transparentnost záměrů. Pouze v IRPM je kapitola analýza rizik, v ostatních dokumentech není součástí, přitom by této analýze na několika stránkách mohla být věnována pozornost.

Závěrem můžeme říci, že větší důraz by měl být kladen na návrhovou část, která je důležitější než analytická. Analytická část obsahuje faktický popis stavu. Návrhová část by tedy měla být velmi důkladně propracovaná se všemi náležitostmi. Struktury jsou zachovány, ale chybí některé podkapitoly nebo jsou nedostatečně rozpracované (hlavně monitoring a finanční složka).

6 Závěr

Diplomová práce se zabývá cestovním ruchem s jeho rozvojem ve dvou případových studiích v Ústeckém kraji a ve městě Ústí nad Labem.

Prvním cílem bylo zmapování řízení cestovního ruchu (tzv. destinační management) a zhodnocení jeho současného stavu v Ústeckém kraji i ve městě. Destinační management v Ústeckém kraji se úspěšně rozvíjí (viz kapitola 3. 2), jedná se o projekt zvaný Brána do Čech, jehož součástí je i vybudování 4 destinačních agentur, které budou řídit danou oblast z hlediska cestovního ruchu a společně tak i udávat směr rozvoje celého kraje. Oblasti byly definovány jako České Švýcarsko, České středohoří, Krušné hory a Dolní Poohří. Inspiraci čerpají především v Obecně prospěšné společnosti České Švýcarsko, která velmi úspěšně funguje již desátým rokem. Tímto novým marketingovým vymezením a návaznými akcemi se kraj snaží o změnu vnímání Ústeckého kraje jako turisticky neatraktivního. Takové vnímání kraje trvá desítky let, už v Rajonizaci z roku 1968 je kraj hodnocen jako kraj s průměrnými podmínkami pro rekreaci, jeho obraz se negativně změnil hlavně po rozmachu průmyslu a těžby. Z různých analýz potenciálu regionů vyplývá (Bína 2010, Vystoupil a kol. 2007), že Ústecký kraj potenciál rozhodně má, zatím bohužel ne moc využívaný. Analýzu provedla i Česká centrála cestovního ruchu CzechTourism (průzkum: Motivace k návštěvě), která naznačuje, že obyvatelstvo Česka tento kraj stále nepovažuje za vhodný k návštěvě. Průzkum, řízený Ústeckým krajem, se návštěvníků dotazoval na spokojenost a nespokojenost, dopadl překvapivě dobře – návštěvníkům se v kraji nad jejich očekávání líbí a uznávají, že negativní předsudky byly mylné. Dílčí otázkou byla návštěvnost, která se v kraji pomalu snižuje. Kraj si slibuje větší popularitu díky projektu Brána do Čech, jestli se snahy vyplní a opět se zvýší návštěvnost kraje, bude vidět až za několik let.

Město Ústí nad Labem není zaměřené primárně na cestovní ruch (viz kapitola 4), ale snaží se jej podpořit řadou projektů. Stejně jako kraj i město platí za turisticky neatraktivní a tuto image se snaží změnit i mimo jiné tím, že se profiluje jako moderní město. Uskutečňuje velké projekty za stovky milionů Kč, které pomáhají k revitalizaci centra a přeměně v kulturní město. Ústí nad Labem je úspěšné v získávání dotací z evropských fondů. Hlavním aktérem ve městě je Magistrát města Ústí nad Labem, především odbor strategického rozvoje (kam spadá oddělení rozvoje a oddělení cestovního ruchu), který zajišťuje vznik koncepčních dokumentů a úspěšně se snaží o

realizaci priorit z těchto dokumentů. O destinační management se tak stará Magistrát města prostřednictvím svých oddělení. Návštěvnost města si Magistrát neeviduje.

Druhým cílem bylo vyhledání strategií, priorit a opatření, zajišťující rozvoj kraje i města v jejich rozvojových dokumentech. Za Ústecký kraj byly vybrány 3 dokumenty (viz kapitola 3. 3): Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013, Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje z roku 2003 a jeho aktualizovaná verze pro léta 2010 – 2015. V případové studii města byly analyzovány 2 dokumenty (viz kapitola 4. 2): Strategie rozvoje města Ústí nad Labem do roku 2015 a Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem CENTRUM (na období 2007 – 2013). Z dokumentů je patrné, že Ústecký kraj podporuje cestovní ruch jak investičními, tak i neinvestičními projekty. Město Ústí nad Labem se snaží především o revitalizaci centra jako pólu rozvoje města. V otázce cestovního ruchu město pořádá akce a realizuje projekty, ale nesnaží se prvotně profilovat jako turistická destinace. Jednotlivé priority a opatření jsou detailně definovány v analýze příslušných dokumentů.

Třetím cílem byl monitoring projektů v koncepčních dokumentech. V Ústeckém kraji Krajský úřad monitoring projektů neprovádí, přestože je v konceptech uveden, což snižuje důvěryhodnost a transparentnost krajských dokumentů – ať už se jedná o samotný monitoring nebo špatně definované indikátory projektů (viz 3. 3. 1). Blíže jsem se indikátory (a následným monitoringem) nezabývala, protože není v mých silách zjistit požadované výstupy (např. počet nově vybudovaných lůžek či počet vytvořených partnerství). Příslušné instituce (hlavně Krajský úřad) si data mohou vyhledat. Město Ústí nad Labem má řadu zrealizovaných, rozpracovaných a plánovaných projektů. Na tyto projekty se provádí různé kontroly a audity a zrealizované projekty jsou při návštěvě města vidět na první pohled, ať už se jedná o lanovou dráhu, revitalizaci centra města nebo městský park – projekty města tak naplňují cíle o zkulturnění a revitalizaci centra města. Zdali projekty přilákají více turistů, není jisté (možná zajímavosti typu lanové dráhy Větruše nebo v budoucnu jezero Milada), ale občané města zcela určitě tyto projekty vítají. Město se potýká i s problémovými lokalitami (brownfields), které se obtížně řeší (př. majetkové spory v případě hotelu Máj nebo rozsáhlá rekonstrukce plavecké haly s nízkou dotací).

Čtvrtým cílem bylo navržení struktury dokumentu CR a jeho porovnání s vybranými koncepty Ústeckého kraje a města. Návrh a realita dokumentů se až na pár výjimek shodovaly, nedostatkem byl většinou finanční plán a chyběla analýza možných rizik. Největším problémem však byl zcela chybějící monitoring projektů v případě

Ústeckého kraje (obsažených v Programu rozvoje Ústeckého kraje 2008 - 2013), což ukazuje jistou netransparentnost projektů a snižuje tak hodnotu samotného dokumentu. Závěry práce nabízejí možnosti dalšího výzkumu. Jednou z nich se nabízí sledování návštěvnosti Ústeckého kraje v následujících letech, která může ukázat, zdali se projekt Brána do Čech setkal s úspěchem a zvýšil návštěvnost kraje nebo budoucí výroční zprávy budovaných destinačních agentur. Město Ústí nad Labem si může snadno zjišťovat návštěvnost především lanové dráhy (jako turistické atraktivity města) a získalo by tak zpětnou vazbu na projekt, tedy zdali se vynaložené finance vrací. Vzhledem k vstřícnosti Magistrátu města Ústí nad Labem by jistě nebyl problém data získat. V souvislosti s revitalizací centra města a celkového názoru obyvatel na jeho rozvoj se jako nejlepší varianta získání názorů jeví dotazník. Problematiku chybějícího monitoringu projektů by si Ústecký kraj měl vyřešit, prvotně by se to však nemělo stávat.

Seznam literatury a dalších zdrojů:

- ANDĚL, J. (2000): Geografie Ústeckého kraje. Univerzita Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem, Pedagogická fakulta, 151 s.
- BIEGER, T. (2008): Management von Destinationen. Oldenbourg, München, 365 s.
- BÍNA, J. (2001): Hodnocení potenciálu cestovního ruchu v obcích České republiky. Ústav územního rozvoje, Brno, 11 s.
- BÍNA, J. (2010): Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v České republice. Ústav územního rozvoje, Brno, 20 s. (+ regionální přílohy)
- BLAŽEK, J, UHLÍŘ, D. (2002): Teorie regionálního rozvoje. Nástin, kritika, klasifikace. Karolinum, Praha, 211 s.
- DOHNAL, V., KOLÁŘ, O., PŘIKRYL, F., ŘÍMAN, J. (1985): Rajonizace cestovního ruchu ČSR. Merkur, Praha, 167 s.
- GALVASOVÁ, I., BINEK, J., HOLEČEK, J., CHABIČOVSKÁ, K., SZCZYRBA, Z. a kol. (2008): Průmysl cestovního ruchu. MMR ČR, Praha, 262 s.
- HRABÁNKOVÁ, M., HÁJEK, T. (2002): Management cestovního ruchu. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Zemědělská fakulta, České Budějovice, 82 s.
- KRATOCHVÍL, P., PAŽOUT, R. (2008): Destinační management a vytváření produktů v cestovním ruchu (tvorba destinačních produktů cestovního ruchu). Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Ministerstvo práce a sociálních věcí a Evropský sociální fond v ČR, Praha, 99 s.
- KOTLER, P. (1992): Marketing management. Analýza, plánování, využití, kontrola. Victoria publishing, Praha, 789 s.
- KOTRBA, M. (1968): Rajonizace cestovního ruchu v ČSSR. Merkur, Praha, 241 s.
- LACINA, K. (2010): Management a marketing cestovního ruchu. Vysoká škola finanční a správní, o. p. s., Praha, 82 s.
- MARIOT, P. (1983): Geografia cestovního ruchu. VEDA, Bratislava, 252 s.
- ODBOR CESTOVNÍHO RUCHU MMR (2011): Aktualizace potenciálu cestovního ruchu v Ústeckém kraji. COT business, č. 3, C. O. T. media s. r. o., Praha, 26 s.
- PÁSKOVÁ, M. (2008): Udržitelnost rozvoje cestovního ruchu. Gaudeamus, Univerzita Hradec Králové, Fakulta informatiky a managementu, Hradec Králové, 298 s.
- PÁSKOVÁ, M., ZELENKA, J. (2002): Výkladový slovník cestovního ruchu. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, Praha, 448 s.

- PODHORSKÝ, M. (2004): Ústecký kraj (průvodce na cesty). Freytag & Berndt, Praha, 192 s.
- POMYKAL, J. (2010): Ústecký kraj vylepšuje image ambiciózními projekty. COT business, č. 3, C. O. T. media s. r. o., Praha, 34 – 35 s.
- POMYKAL, J., LEVČÍKOVÁ, I. (2010): Konference Stop & Stay 2010 ve znamení spolupráce. COT business, č. 5, C. O. T. media s. r. o., Praha, 14 s.
- POMYKAL, J. (2011): Zuzana Kailová: Sázíme na slavné lokální značky. COT business, č. 2, C. O. T. media s. r. o., Praha, 52 s.
- PŘEROVSKÁ, J. (2002): Nová regionální politika. Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, Praha, 91 s.
- REPÍK, O. (2010): Koncepce politiky cestovního ruchu. 1. Mezinárodní kolokvium o cestovním ruchu, Sborník příspěvků, Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Brno, 155 – 164 s.
- SAZEČKOVÁ, R. (2007): Destinační management v Ústeckém kraji. COT business, č. 3, C. O. T. media s. r. o., Praha, 37 s.
- ŠTĚPÁNEK, V., KOPAČKA, L., ŠÍP, J. (2001): Geografie cestovního ruchu. Karolinum, Praha, 228 s.
- ULRYCH, P. M. (2010): Vzhůru na palubu, velí jaro!. COT business, č. 5, C. O. T. media s. r. o., Praha, 74 – 75 s.
- VÁGNER, J., PERLÍN, R. (2010): Turistické regiony České republiky. Informace České geografické společnosti, 29, č. 1, 38 – 41 s.
- VÁLKA, J. (2007): Destinační management – zaklínadlo nebo příležitost pro rozvoj cestovního ruchu v regionech. COT business, č. 3, C. O. T. media s. r. o., Praha, 35 s.
- VAŠKO, M. (2002): Cestovní ruch a regionální rozvoj. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů, Katedra cestovního ruchu, Praha, 96 s.
- VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M. (2006): Základy cestovního ruchu. Masarykova univerzita, Ekonomicko-správní fakulta, Brno, 163 s.
- VYSTOUPIL a kol. (2006): Atlas cestovního ruchu České republiky. Ministerstvo pro místní rozvoj České republiky, Praha, 157 s.
- VYSTOUPIL, J., HOLEŠINSKÁ, A., KUNC, J., ŠAUER M. (2007): Návrh nové rajonizace cestovního ruchu České republiky. Masarykova univerzita v Brně, Brno, 108 s.
- WEAVER, D., LAWTON, L. (2002): Tourism management. National Library of Australia, Melbourne, 480 s.

WOKOUN, R. (2003): Česká regionální politika v období vstupu do EU. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta národohospodářská, Praha, 328 s.

WOKOUN, R., VYSTOUPIL, J. (1987): Geografie cestovního ruchu a rekreace I. Univerzita J. E. Purkyně v Brně, Fakulta přírodovědecká, Státní pedagogické nakladatelství Praha, 250 s.

Internetové zdroje:

Brána do Čech Ústeckého kraje získala na veletrhu REGIONTOUR prestižní ocenění (2011):

http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1658234&p1=84858. [19. 1. 2011]

Cestovní ruch – časové řady (2011): http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/cru_cr. [10. 3. 2011]

Co je Cyklisté vítání (2003-2011):

<http://www.cyklistevitani.cz/cyklistevitani/cykliste-vitani-info.php3>. [26. 2. 2011]

CzechTourism chválí Bránu do Čech (2010):

<http://www.branadocech.cz/aktuality/24.czechtourism-chvali-branu-do-cech/>. [16. 1. 2011]

České Švýcarsko excelentní turistická destinace roku 2009 (2009):

<http://www.ceskesvycarsko.cz/news-dtl.php?id=753>. [15. 3. 2011]

Dolní Poohří – poslední stavební kámen Brány do Čech – se dočká své destinační agentury (2011):

http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1658802&p1=84958. [26. 2. 2011]

Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem – CENTRUM (2010):

<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/zivot-mesta/integrovaný-plan-rozvoje-mesta/iprm-k-regionalnimu-operacnimu-programu-3.html>. [29. 12. 2010]

Labská stezka – aktuální informace o výstavbě (2011):

http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1658864&p1=157547. [27. 2. 2011]

Mapa turistických oblastí a turistických regionů (2005-2011):

http://czechtourism_cz.cattani.netservis.cz/pro-odborniky/mapa-turistickych-regionu-a-oblasti/. [18. 1. 2011]

Napouštění jezer – jezero Chabařovice (2010):

<http://www.pku.cz/pku/site.php?location=5&type=napousteni>. [12. 3. 2011]

O projektu (2010): <http://www.branadocech.cz/o-projektu/>. [16. 12. 2010]

Plánované investiční akce (2010): (<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/zivot-mesta/rozvoj-mesta/planovane-investicni-akce.html>). [28. 12. 2010]

Podpora rozvojových pólů regionu (2010):

<http://www.nuts2severozapad.cz/ropsz/zrealizovane-projekty/regenerace-a-rozvoj-mest/oblast-podpory-1-1>). [14. 3. 2011]

Podpora turistického ruchu na Ústecku (2006):

<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/turistum/publikace-a-projekty/text-o-projektu.html>. [22. 1. 2011]

Probíhající investiční akce (2010): <http://www.usti-nad-labem.cz/cz/zivot-mesta/rozvoj-mesta/probihajici-investicni-akce.html>. [28. 12. 2010]

Projekty podpořené EU (2011):

<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/podnikatelum/projekty-podporene-eu/>. [14. 3. 2011]

Představení svazku (2006): <http://www.jezeromilada.cz/index.html>. [15. 3. 2011]

Senátor Vondra stojí v čele nové destinační agentury (2011):

<http://radnice.litomerice.cz/clanek-316.html>. [19. 1. 2011]

Slovník pojmů – fond soudržnosti (2005): <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/f>. [13. 12. 2010]

Slovník pojmů – operační program (2005): <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/o>. [13. 12. 2010]

Slovník pojmů – priorita (2005): <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/p>. [13. 12. 2010]

Slovník pojmů – projekt (2005): <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/p>. [13. 12. 2010]

Slovní pojmy – strukturální fondy (2005): <http://www.strukturalni-fondy.cz/glosar/s>. [13. 12. 2010]

Ubytování Ústecký kraj (2011): <http://www.hotel-ubytovani.com/Ustecky-kraj.htm>. [23. 3. 2011]

Ústecký kraj v číslech (2010):
http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1651658&p1=85858. [16. 1. 2011]

Ústí nad Labem – doprava (2010): <http://www.usti-nad-labem.cz/cz/zivot-mesta/doprava/>. [27. 12. 2010]

Ústí nad Labem – turistům (2010): <http://www.usti-nad-labem.cz/cz/turistum>. [27. 12. 2010]

Vznikla nová destinační agentura Krušné hory a další budou následovat (2010):
http://www.kr-ustecky.cz/vismo/dokumenty2.asp?id_org=450018&id=1656287&p1=84858. [8. 12. 2010]

Zrealizované projekty (2007):
http://www.nuts2severozapad.cz/ropsz/realizovane_projekty. [22. 1. 2011]

Zrealizované projekty (2011):
<http://www.usti-nad-labem.cz/cz/zivot-mesta/rozvoj-mesta/zrealizovane-investicni-akce.html>. [6. 2. 2011]

Dokumenty:

Integrovaný plán rozvoje města Ústí nad Labem CENTRUM 2007 – 2013 (2008). Ústí nad Labem

Komunitní plán péče na období 2010 – 2013 (schválen 2010). Ústí nad Labem

Marketingová strategie rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Severní Morava a Slezsko (2005). Moravskoslezský kraj

Program rozvoje Ústeckého kraje 2008 – 2013 (2007). Krajský úřad Ústeckého kraje

Příklady projektů z Ústeckého kraje 2004 – 2006, Projekty grantových schémat v rámci SROP (2008). Krajský úřad Ústeckého kraje

Statistická ročenka Ústeckého kraje 2010 (2010). Český statistický úřad, Ústí nad Labem

Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje (2003). Ústecký kraj

Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje na roky 2010 – 2015 (2009). Ústecký kraj

Strategie rozvoje města Ústí nad Labem do roku 2015 (schváleno 2007). Ústí nad Labem

Strategie udržitelného rozvoje Ústeckého kraje (schváleno 2010). Krajský úřad Ústeckého kraje

Turistický průvodce – Nejzajímavější a nejkrásnější místa v Ústeckém kraji (2011). Krajský úřad Ústeckého kraje

Úspěšné projekty z Ústeckého kraje pro vaši inspiraci (2007). Krajský úřad Ústeckého kraje

Výroční zpráva 2009 – České Švýcarsko o. p. s. (2010). Krásná Lípa

Další zdroje:

Rozhovor s Mgr. Evou Berrovou a Ing. Lucií Kuželovou, referentkami Ústeckého kraje, oddělení regionálního rozvoje a cestovního ruchu

Rozhovor s Mgr. Terezou Dostálovou – vedoucí oddělení strategického rozvoje a Bc. Barborou Hyškovou – vedoucí oddělení cestovního ruchu na Magistrátu města Ústí nad Labem

Zákon č. 183/2006 Sb. o územním plánování a stavebním řádu

Přílohy

Příloha: Struktura rozhovoru na Krajském úřadu

Rozhovor proběhl 28. 2. 2011 na Krajském úřadu s Mgr. Evou Berrovou a Ing. Lucií Kuželovou – referentkami oddělení regionálního rozvoje a cestovního ruchu. Rozhovor byl zaznamenáván písemně.

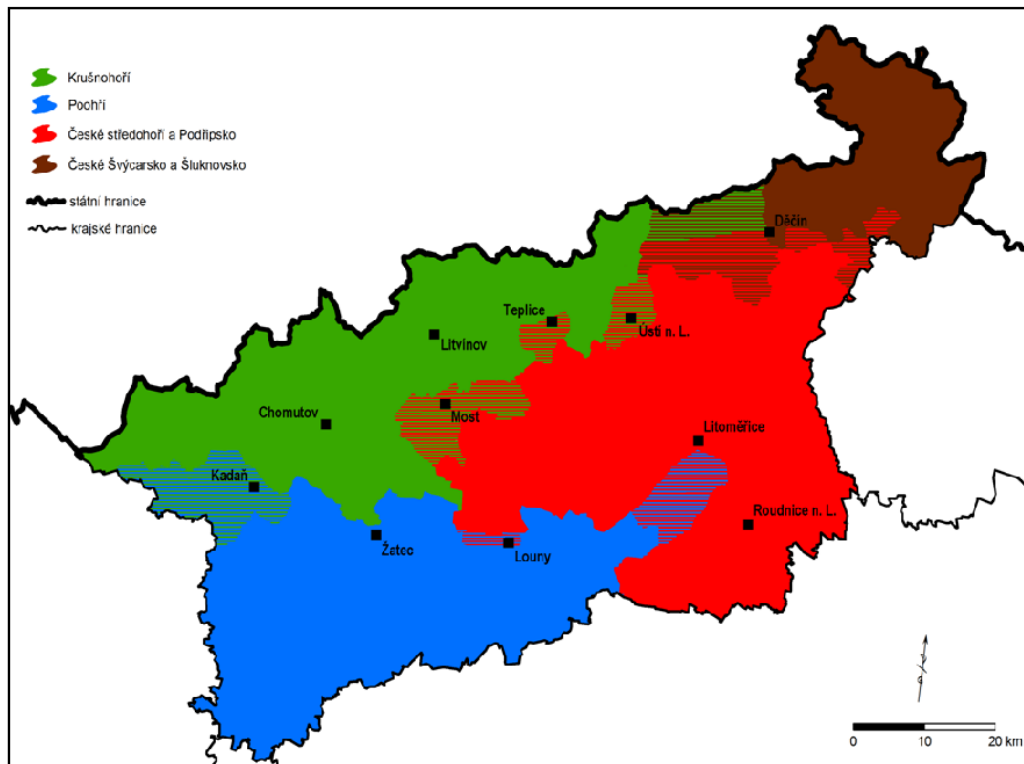
- 1) Ústecký kraj nedávno vytvořil novou strategii CR – jedná se o projekt Brána do Čech a v souvislosti s ním spustil i nový webový portál www.branadocech.cz. Jak je projekt přijímán veřejností a plánuje kraj další vylepšení tohoto portálu (i když už získal ocenění nejlepšího turistického portálu na veletrhu cestovního ruchu a turistiky REGIONTOUR v Brně)?
- 2) Proč nemůže být na zmíněném portálu i online rezervace př. ubytování?
- 3) Jaké budou právní formy destinačních agentur? V jaké fázi se nyní nacházejí jednotlivé destinační agentury – především Dolní Poohří a České středohoří?
- 4) Jaký vztah je mezi Obecně prospěšnou společností České Švýcarsko (zřízené roku 2001) a destinační agenturou České Švýcarsko (zřízené 2008)?
- 5) Jaké jsou plány do budoucna ohledně cestovního ruchu? Spolupracuje Ústecký kraj se sousedním Německem/spolkovou zemí Sasko?
- 6) Ústecký kraj má zpracované různé strategie obsahující projekty v souvislosti s cestovním ruchem (př. SCRÚK, PRÚK). Existuje monitoring nebo vyhodnocovací zpráva těchto projektů – sledující jejich stav a naplněnost pomocí indikátorů? Byly splněny cíle, které si kraj předsevzal?

Příloha: Struktura rozhovoru na Magistrátu města Ústí nad Labem

Rozhovor proběhl na Magistrátu města Ústí nad Labem 3. 3. 2011 s Ing. Terezou Dostálovou – vedoucí oddělení strategického rozvoje a s Bc. Barborou Hyškovou – vedoucí oddělení cestovního ruchu. Rozhovor byl nahráván na diktafon a poté přepsán.

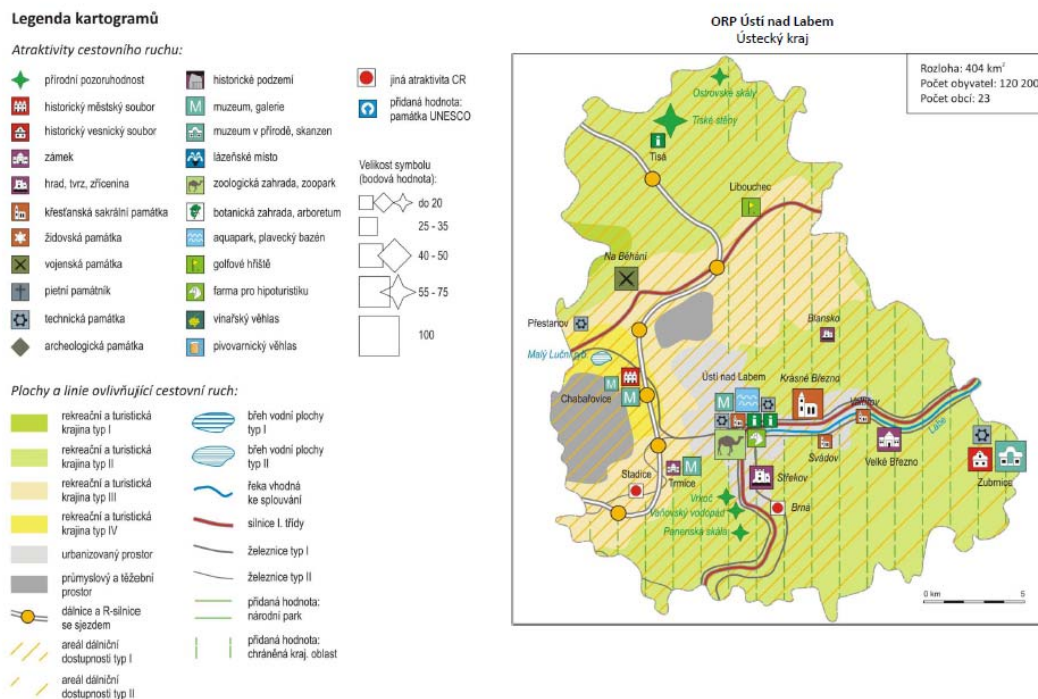
- 1) Dříve fungoval Program aktivní politiky. O co se jednalo a proč v roce 2009 už nebyl otevřen?
- 2) V IPRM ÚL jsou popsány projekty, které se město v daném období bude snažit splnit. Existuje jejich monitoring a nějaká vyhodnocovací zpráva?
- 3) Projekty, které jsou popsány v IPRM ÚL jsou všechny podpořené EU z fondu ROP Severozápad?
- 4) Jak funguje proces získávání dotací z operačních programů? Jsou následné kontroly projektů i po jejich skončení?
- 5) Jaký je stav některých vybraných projektů města – sektorové centrum, dům kultury, revitalizace města (I. a II. etapa), plavecká hala Klíše, Labská cyklostezka...
- 6) Město má řadu nevyužívaných objektů tzv. brownfields. Má je město zmonitorované a jak se je snaží vyřešit? Může je samo jako město nějak řešit?
- 7) Spolupracuje město Ústí nad Labem se Saskem? Jaké projekty s ním připravuje?
- 8) Existují projekty, které město prosazuje, ale z různých důvodů se je nedaří realizovat a proč?
- 9) Jaké jsou plány do budoucna ohledně cestovního ruchu (a strategického rozvoje)? Jaké projekty a akce město připravuje? S kterými aktéry spolupracuje?
- 10) Jak hodnotíte stav CR (jako město) a co byste zde rádi změnili?

Číslo 1: Vymezení 4 marketingových regionů v Ústeckém kraji (2010)

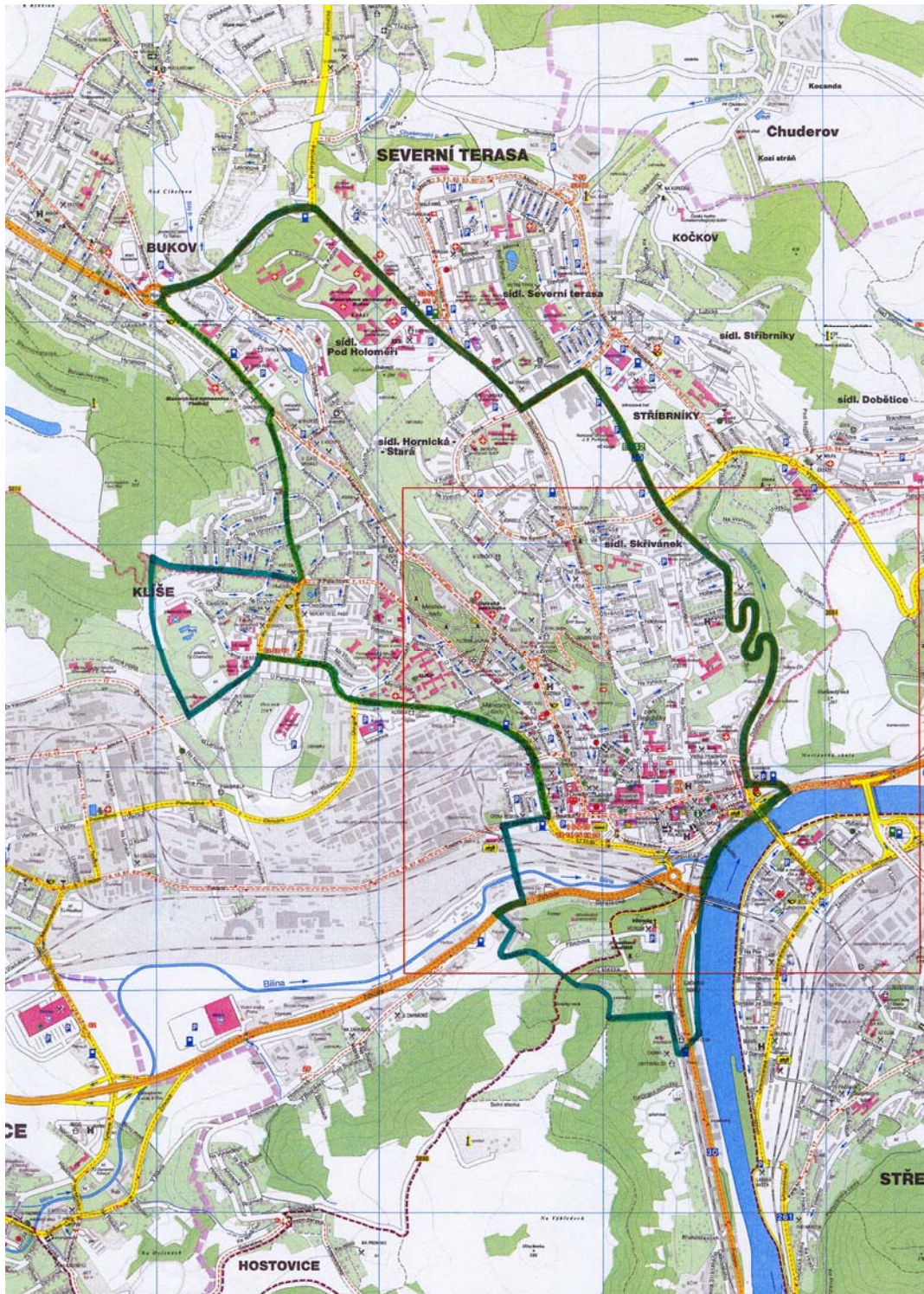
Zdroj: Strategie rozvoje cestovního ruchu Ústeckého kraje pro léta 2010 – 2015

Číslo 2: Potenciál cestovního ruchu v ORP Ústí nad Labem (2010)

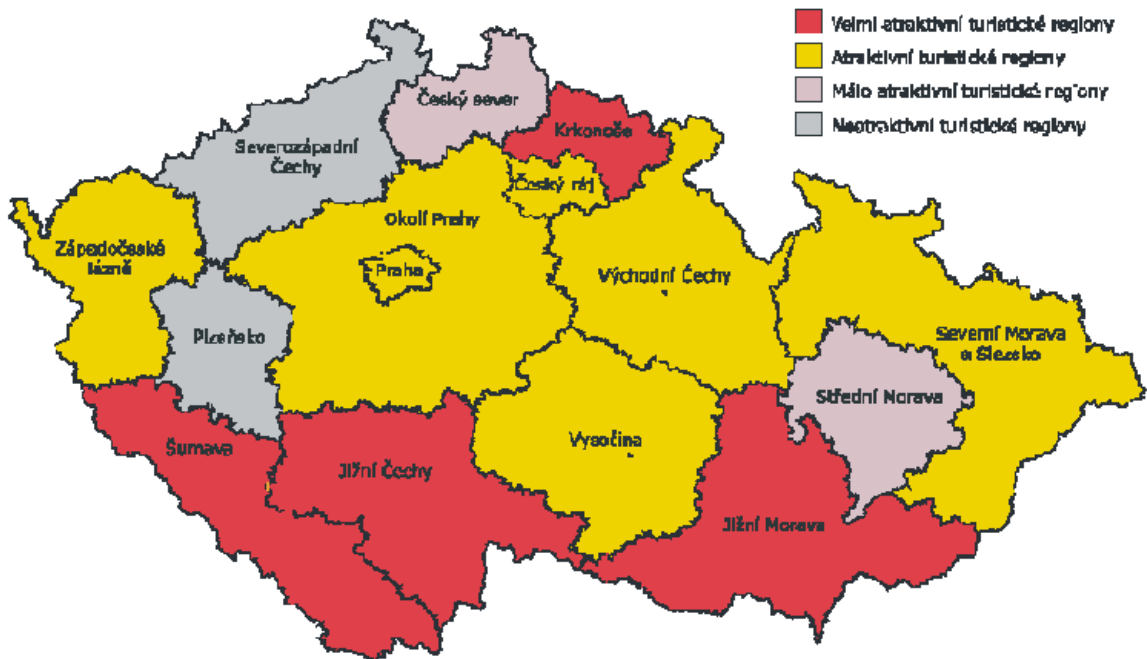
Zdroj: Bina 2010

Číslo 3: Vymezení zóny Centrum v Ústí nad Labem dle IPRM ÚL (2008)

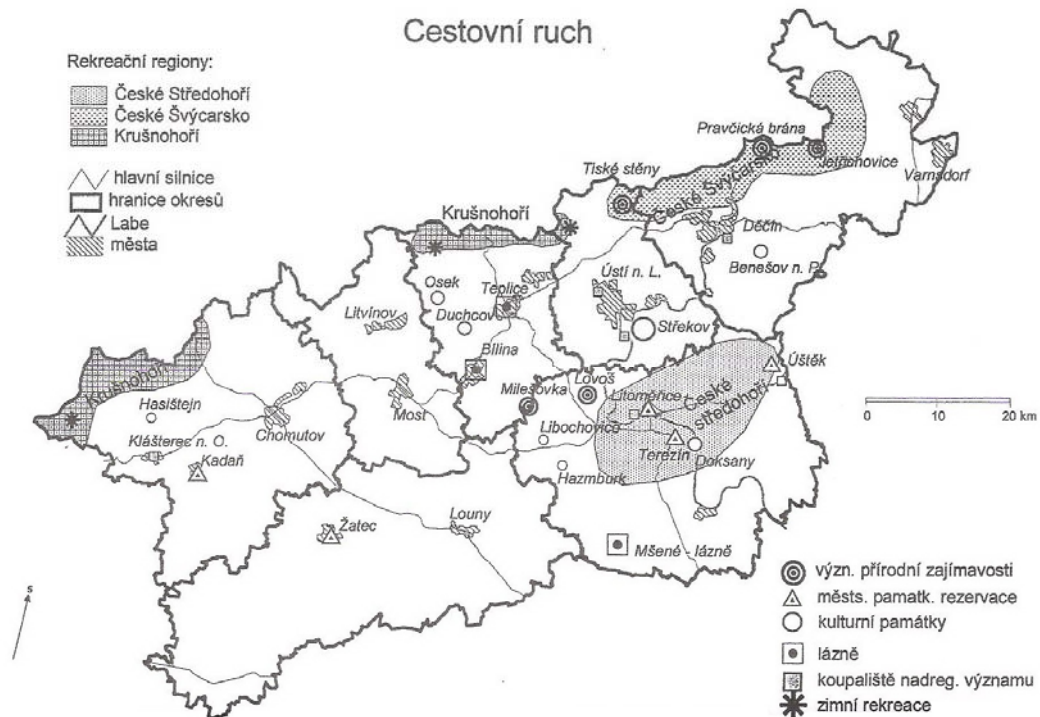
Zdroj: http://www.usti-nad-labem.cz/files/03_IPRM_Centrum.jpg

Číslo 4: Mapa atraktivnosti turistických regionů České republiky (2005)

Zdroj: Marketingová strategie rozvoje cestovního ruchu v turistickém regionu Severní Morava a Slezsko, 2005

Číslo 5: Cestovní ruch: přírodní a kulturně-historické památky v Ústeckém kraji (2000)

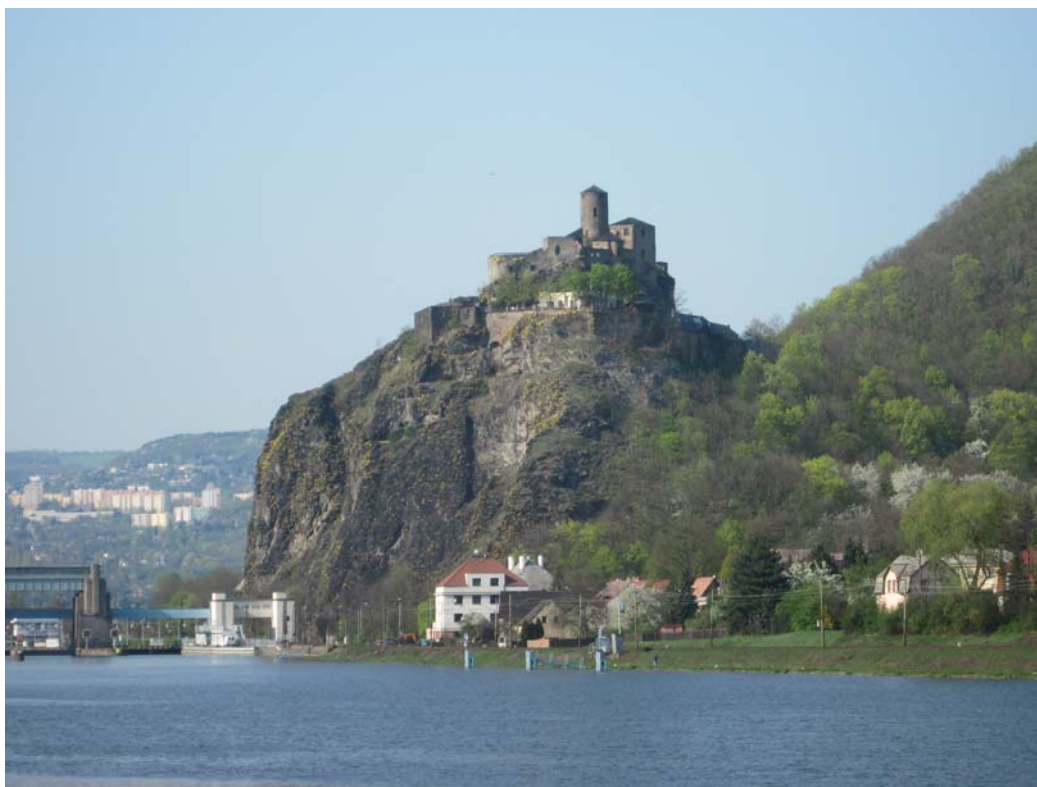
Zdroj: Anděl, 2000

Číslo 6: Lanová dráha Větruše s centrem města Ústí nad Labem

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 7: Hrad Střekov nad řekou Labe

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 8: Lidické náměstí se Severočeským divadlem a muzeem v Ústí nad Labem

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 9: Mírové náměstí po celkové revitalizaci v letech 2005 - 2006

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 10: Cyklostezka Labe v městské části Střekov

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 11: Dům kultury v Ústí nad Labem po rozsáhlé rekonstrukci

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 12: Pomník Přemysla Oráče ve Stadicích

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 13: Zdevastovaný hotel Máj

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 14: Zatopený lom Chabařovice (Milada) u Ústí nad Labem

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 15: Památník Terezín – Malá pevnost s hřbitovem

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 16: Památná hora Říp u Roudnice nad Labem

Zdroj: Košťálová, 2011

Číslo 17: Kamencové jezero v Chomutově

Zdroj: Košťálová, 2009